

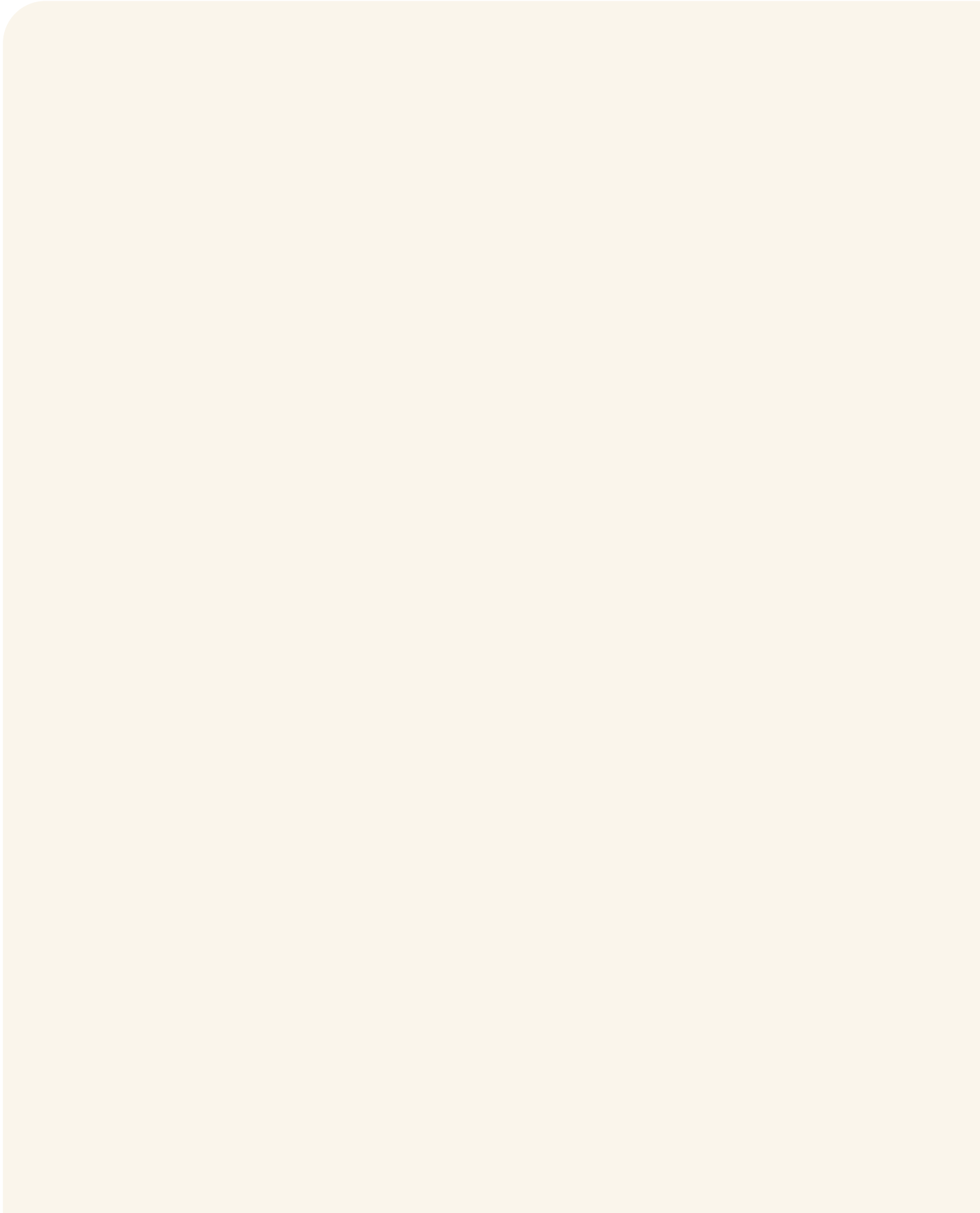
Vlaams
Mensenrechten
Instituut

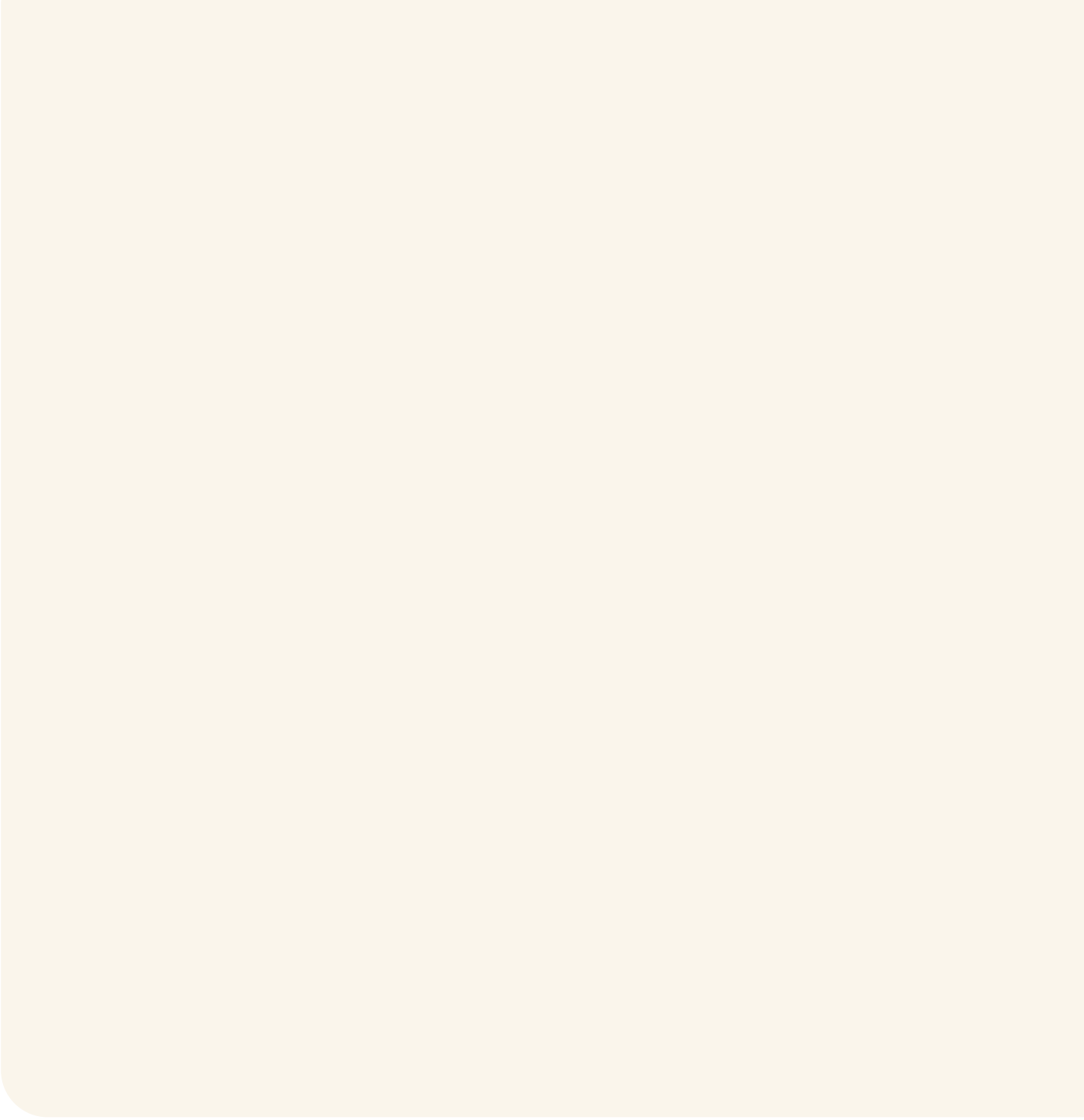
Mensenrechten in Vlaanderen

Stand van zaken 2025

Inhoud

1. Inleiding

Het Vlaams Mensenrechteninstituut heeft als opdracht de mensenrechten te beschermen en te bevorderen binnen de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap. Overeenkomstig artikel 43 van het oprichtingsdecreet rapporteert het instituut jaarlijks over de algemene stand van zaken van de bescherming van de mensenrechten binnen deze bevoegdheden.

Met deze tweede editie van het rapport “*Mensenrechten in Vlaanderen – Stand van zaken 2025*” wil het Vlaams Mensenrechteninstituut een overzicht bieden van de actuele situatie van de mensenrechten in Vlaanderen. Het rapport heeft in de eerste plaats een beschrijvend en informatief karakter. Het beoogt een algemeen beeld te schetsen van de bescherming van mensenrechten in Vlaanderen, eerder dan een diepgaande meting van de naleving van afzonderlijke rechten. Tegelijk wil het rapport bijdragen aan een beter inzicht in actuele mensenrechtenkwesties, het bewustzijn rond mensenrechtennormen versterken en internationale mensenrechtenstandaarden vertalen naar de Vlaamse context. De jaarlijkse rapportage combineert een overzicht van het verdragsrechtelijk toezicht met een analyse van belangrijke evoluties en aandachtspunten op het vlak van mensenrechten in Vlaanderen, aangevuld met een systematische monitoring van meldingen en klachten. Deze drie invalshoeken vormen tevens de structuur van het rapport.

Het **eerste hoofdstuk** behandelt het verdragsrechtelijk toezicht op mensenrechten. Relevante bevindingen van toezichthoudende comités in het kader van internationale mensenrechtenverdragen, worden geanalyseerd. Daarbij gaat onder meer aandacht naar ontwikkelingen binnen het systeem van de Raad van Europa en de Verenigde Naties. Voor deze editie heeft het instituut gekozen voor een benadering die zich focust op ontwikkelingen met directe relevantie voor Vlaanderen. Enkel uitspraken waarbij België partij was én waarvan de bevindingen rechtstreeks relevant zijn voor Vlaamse bevoegdheden worden opgenomen.

Het **tweede hoofdstuk** bevat de monitoring van meldingen en klachten die het Vlaams Mensenrechteninstituut ontving in 2025. Deze monitor biedt een cijfermatig overzicht en een verkennende kwantitatieve analyse van de klachten en meldingen die bij het instituut werden ingediend, evenals een overzicht van de oordelen van de Geschillenkamer. De analyse van deze gegevens maakt het mogelijk om trends te identificeren en aandachtspunten te signaleren op het vlak van discriminatie en mensenrechten.

Het **derde hoofdstuk** bespreekt belangrijke ontwikkelingen en aandachtspunten met betrekking tot de bescherming van mensenrechten in Vlaanderen in 2025. Per thema worden ontwikkelingen besproken die het voorbije jaar bijzonder zichtbaar of betekenisvol waren voor de realisatie van mensenrechten binnen de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest. Voor de selectie van de thema's wordt aangesloten bij de strategische doelstellingen van het Vlaams Mensenrechteninstituut, zoals vastgelegd in het strategisch plan 2025–2029.

Het rapport wil een momentopname bieden van de bescherming van mensenrechten in Vlaanderen in 2025. Door internationale ontwikkelingen, klachtenmonitoring en maatschappelijke evoluties samen te brengen, wil het Vlaams Mensenrechteninstituut bijdragen aan een beter geïnformeerd debat en aan een coherent en effectief beleid ter bevordering van mensenrechten binnen de Vlaamse bevoegdheden.

2. Toezicht

Het toezicht op de naleving van mensenrechten vormt een essentiële pijler binnen het internationale en regionale mensenrechtensysteem. Staten die zich verbinden aan mensenrechtenverdragen, aanvaarden niet alleen juridische verplichtingen, maar onderwerpen zich ook aan diverse mechanismen die erop gericht zijn deze verplichtingen te verduidelijken, te bewaken en te versterken. Deze toezichtmechanismen, variërend van verdragsrechtelijke comités tot internationale hoven en rechtbanken, bieden waardevol inzicht in de interpretatie, toepassing en evolutie van mensenrechtennormen. Zij dragen bij aan de verdere ontwikkeling van het mensenrechtelijke kader.

Ook voor Vlaanderen is dit toezicht bijzonder relevant. De rechtspraak van internationale rechtbanken en de aanbevelingen van toezichthoudende comités geven aan waar belangrijke mensenrechtelijke uitdagingen en kansen liggen binnen de Vlaamse bevoegdheden. Bovendien helpen zij verduidelijken hoe mensenrechtenverdragen geïnterpreteerd moeten worden in een zich voortdurend ontwikkelende samenleving.

In dit hoofdstuk heeft het Vlaams Mensenrechteninstituut bewust gekozen voor een benadering die zich richt op ontwikkelingen met directe relevantie voor Vlaanderen. Enkel de rechterlijke uitspraken waarin België partij is én waarvan de bevindingen rechtstreeks relevant zijn voor Vlaamse bevoegdheden, worden opgenomen en geanalyseerd. Hierdoor bevat dit rapport dit jaar geen rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens of van het Hof van Justitie van de Europese Unie, aangezien er in 2025 geen arresten waren die aan deze criteria voldeden. Ook werden er in 2025 geen uitspraken door rechtbanken op basis van het Gelijkekansendecreet aan het instituut gemeld. Andere *landmark cases* worden thematisch benaderd binnen het hoofdstuk “ontwikkelingen en aandachtspunten”.

Dit hoofdstuk brengt wel een overzicht van de belangrijkste bevindingen van verschillende toezichthoudende comités die in 2025 een rapport hebben gepubliceerd. Zo worden in dit hoofdstuk de belangrijkste bevindingen besproken van onder meer het Europees Comité voor Sociale Rechten, het Europees Comité ter Preventie van Foltering, de Groep van Deskundigen inzake de Bestrijding van Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld (GREVIO), het Expert Mechanisme ter Bevordering van Raciale Rechtvaardigheid en Gelijkheid bij Wetshandhaving (EMLER) en het VN Comité voor Gedwongen Verdwijningen (CED). Hun aanbevelingen en thematische rapporten bieden waardevolle inzichten in de stand van de mensenrechten in België en Vlaanderen in 2025. Met deze aanpak wil het Vlaams Mensenrechteninstituut een helder en bruikbaar overzicht bieden van de meest relevante ontwikkelingen voor Vlaanderen, en zo het Parlement, de beleidsmakers, de mensenrechtenverdedigers, het bredere maatschappelijke middenveld en publiek ondersteunen bij het versterken van de mensenrechten in Vlaanderen.

2.1 Raad van Europa

2.1.1 Europees Comité voor Sociale Rechten (ECSR)

Op 19 maart 2025 publiceerde het Europees Comité voor Sociale Rechten het oordeel in de zaak FEANTSA v. België¹. De klacht had betrekking op het Vlaamse woonbeleid tot 2021. Het Europees Comité voor Sociale Rechten onderzocht of dit beleid in overeenstemming was met het herziene Europees Sociaal Handvest, op basis van de artikelen die door België zijn aanvaard. Het Comité oordeelde dat het Vlaamse woonbeleid op verschillende punten tekortschiet en dat artikel 16 (Recht van het gezin op sociale, wettelijke en economische bescherming) en artikel E (non-discriminatiebeginsel) in samenhang met artikel 16 werden geschonden.

Het Comité stelt onder meer vast dat de Vlaamse overheid onvoldoende maatregelen heeft genomen om huisvesting betaalbaar te maken voor kwetsbare groepen. Het wijst daarbij op de nadruk op eigen woningbezit, het tekort aan sociale woningen en het beperkte effect van de huurtoeslag. Daarnaast zijn er ernstige tekortkomingen vastgesteld in

de kwaliteit van woningen, vooral op de private huurmarkt, en in de handhaving van minimale woningkwaliteitsnormen. Ook het gebrek aan woonzekerheid – onder meer door ontoereikende gegevens over dakloosheid en uithuiszettingen, de inzet op kortlopende huurcontracten en het gebrek aan effectieve preventieve maatregelen – vormt volgens het Comité een schending van artikel 16. Verder beschouwt het Comité de lokale bindingseis in de sociale huisvesting als discriminerend en dus strijdig met artikel E in combinatie met artikel 16. Het oordeelt eveneens dat de handhaving van het discriminatieverbod in de private huurmarkt onvoldoende is. De taal- en werkvereisten voor sociale huurders worden daarentegen niet als een schending beschouwd, omdat er bij deze vereisten ondersteunende maatregelen en uitzonderingen bestaan.

Op 22 oktober 2025 keurde het Comité van Ministers van de Raad van Europa de aanbevelingen ter opvolging van de uitspraak van het Europees Comité voor Sociale Rechten goed.² De voornaamste aanbevelingen voor het Vlaamse Gewest luiden als volgt:

- Neem maatregelen om de toegang tot adequate en betaalbare huisvesting voor huishoudens met een laag inkomen in het Vlaamse Gewest te verbeteren, onder meer door het sociale woningaanbod uit te breiden en de toelatingscriteria voor huursubsidies te verruimen.
- Overweeg manieren om de handhaving van kwaliteitsnormen voor huisvesting in het Vlaamse Gewest te verbeteren en neem gerichte maatregelen om verbeteringswerken te stimuleren, in het bijzonder in het lagere segment van de private huurmarkt.
- Verzamel uitgebreide kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over alle aspecten van dakloosheid en uithuiszettingen in het Vlaamse Gewest, inclusief gegevens uitgesplitst naar geslacht, ras, handicap, leeftijd, gezinssituatie en inkomen.
- Zorg ervoor dat kortlopende huurovereenkomsten in het Vlaamse Gewest alleen in duidelijk omschreven omstandigheden worden gebruikt en dat huurovereenkomsten in het algemeen voldoende bescherming bieden voor de rechten van huurders.

¹EUROPEES COMITÉ VOOR SOCIALE RECHTEN 15 september 2021, Complaint No. 203/2021, European Federation of National Organizations Working with the Homeless (FEANTSA) v. België, <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/-/no-203-2021-federation-of-national-organizations-working-with-the-homeless-feantsa-v-belgium>.

²Aanbeveling CM/RecChS(2025)22 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA) v. Belgium, Complaint No. 203/2021, 22 oktober 2025, [https://search.coe.int/cm/fire#{%22CoEIdentifier%22:\[%22091259488028eea1%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/fire#{%22CoEIdentifier%22:[%22091259488028eea1%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]}).

- Neem maatregelen om uithuiszettingen als gevolg van betalingsachterstanden in het Vlaamse Gewest te voorkomen, onder meer door te voorzien in doeltreffend schuldadvies en bemiddelingsprocedures.
- Zorg ervoor dat huishoudens met een laag inkomen in het Vlaamse Gewest voorrang krijgen bij de toewijzing van sociale woningen en dat discriminerende vereisten die geen verband houden met de woonbehoefte worden verwijderd.
- Neem maatregelen om het verbod op discriminatie bij verhuur op de private huurmarkt in het Vlaamse Gewest actief te handhaven.

België, en in het bijzonder het Vlaamse Gewest, wordt geacht deze aanbevelingen op te volgen en binnen twee jaar een gedetailleerd verslag in te dienen met een overzicht van de genomen maatregelen en de behaalde resultaten. Het Vlaams Mensenrechteninstituut heeft de uitspraak en aanbevelingen toegelicht in een afzonderlijke publicatie, beschikbaar op de website.³

2.1.2 Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing (CPT)

Tussen 15 en 26 mei 2025 voerde het Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing (CPT) het 8ste periodieke bezoek aan België uit. Het Comité bezoekt plaatsen van vrijheidsberoving om

te beoordelen hoe personen die van hun vrijheid zijn beroofd daar worden behandeld. Deze opdracht vindt haar grondslag in het Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke en vernederende behandeling.

Tijdens dit bezoek ging bijzondere aandacht naar de overbevolking in de gevangenissen en gevolgen daarvan voor personen in vrijheidsberoving. Daarnaast werden de detentieomstandigheden van personen in internering onderzocht. Het Comité bezocht de gevangenissen van Gent, Haren, Marche-en-Famenne, Nijvel en Turnhout, de forensisch psychiatrische instellingen van Antwerpen en Gent en de plaatsen van vrijheidsberoving bij het Justitiepaleis en het gerechtsgebouw Portalis in Brussel.⁴ Het Comité formuleert aanbevelingen in een rapport dat in 2026 wordt verwacht.

³Vlaams Mensenrechteninstituut, *Uitspraak Europees Comité voor Sociale Rechten over het Vlaams woonbeleid – No 203/2021 European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) v. Belgium (19 maart 2025)*, <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/sites/default/files/2025-11/Uitspraak%20en%20aanbevelingen%20ECSR%20Vlaams%20woonbeleid.pdf>.

⁴EUROPEAN COMMITTEE FOR THE PREVENTION OF TORTURE AND INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT (CPT), 'Council of Europe anti-torture Committee carries out a periodic visit to Belgium', 28 mei 2025, <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-cpt-carries-out-a-periodic-visit-to-belgium>.

2.1.3 Groep van Deskundigen inzake de Bestrijding van Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld (GREVIO)

De Groep van Deskundigen inzake de Bestrijding van Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld (GREVIO) is het onafhankelijk toezichtsorgaan van de Raad van Europa dat waakt over de uitvoering van het Verdrag van Istanbul. Dit internationale Verdrag verplicht staten om geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te voorkomen, te bestrijden en slachtoffers te beschermen.⁵

Op 27 november 2025 publiceerde GREVIO het eerste thematische rapport over België met als thema: *“het creëren van een vertrouwensklimaat door ondersteuning, bescherming en gerechtigheid te bieden”*.⁶ Het rapport beoordeelt de vooruitgang die sinds het *baseline* rapport⁷ van 2020 is geboekt bij de uitvoering van de verplichtingen uit het Verdrag van Istanbul. Het evalueert de genomen maatregelen om geweld te voorkomen en om slachtoffers passende bescherming, ondersteuning en toegang tot gerechtigheid te bieden.

Het rapport benadrukt zowel positieve ontwikkelingen als knelpunten. GREVIO stelt vast dat in de voorbije jaren belangrijke wetgevende en beleidsmatige stappen zijn gezet. Zo wordt op federaal niveau onder meer de wet inzake femicide en de hervorming van de strafrechtelijke bepalingen rond verkrachting als vooruitgang beschouwd. Ook de verdere uitbouw

van een holistische aanpak, zoals de zorgcentra na seksueel geweld en de Veilige Huizen in Vlaanderen, wordt positief beoordeeld.

Tegelijkertijd wijst GREVIO op tekortkomingen die het effectieve genot van mensenrechten kunnen ondermijnen. De dataverzameling over geweld tegen vrouwen blijft versnipperd en ontoereikend, wat de ontwikkeling en opvolging van beleid bemoeilijkt. Bovendien zijn langetermijn opvangplaatsen voor vrouwen nog steeds onvoldoende beschikbaar en niet altijd toegankelijk, onder meer wegens financiële drempels. Ook het huidige wettelijke kader rond voogdij, omgangsrechten en contactverboden is een aandachtspunt. Daarnaast merkt GREVIO op dat in Vlaanderen beleidsinitiatieven en praktijken vaak vertrekken vanuit een genderneutrale aanpak, waardoor structurele ongelijkheid en machtsdynamieken mogelijk onvoldoende worden erkend.

Het rapport bevat een reeks aanbevelingen om België te ondersteunen bij de verdere uitvoering van het Verdrag van Istanbul. Het volledige rapport is beschikbaar via: <https://rm.coe.int/first-thematic-evaluation-report-building-trust-by-delivering-support-/4880298138>.

Op 15 december 2025 publiceerde het Comité van de Partijen zijn aanbevelingen op basis van het GREVIO-rapport. Het Comité vraagt daarin om een reeks maatregelen onmiddellijk in uitvoering te nemen.⁸ De belangrijkste aandachtspunten voor ons land zijn:

1. Zorg voor meer samenhang in de strategieën en maatregelen tegen geweld tussen federale, regionale en lokale overheden (Art. 7).
2. Verzamel gegevens over geweld tegen vrouwen op een uniforme manier, minimaal uitgesplitst naar geslacht, leeftijd, relatie dader slachtoffer, type geweld en regio. Maak opvolging van dossiers doorheen het gerechtelijk traject mogelijk (Art. 11).
3. Zorg dat alle onderwijsniveaus structureel lesgeven over gendergelijkheid, niet-stereotype rollen, wederzijds respect, geweldloze conflictoplossing en vrijgegeven toestemming, en monitor deze inspanningen systematisch (Art. 14).

⁵Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, 11 mei 2011, <https://rm.coe.int/1680462530>.

⁶GROEP VAN DESKUNDIGEN INZAKE DE BESTRIJDING VAN GEWELD TEGEN VROUWEN EN HUISELIJK GEWELD, *Building trust by delivering support, protection and justice – Belgium – First thematic evaluation report*, 27 november 2025, <https://rm.coe.int/first-thematic-evaluation-report-building-trust-by-delivering-support-/4880298138>

⁷GROEP VAN DESKUNDIGEN INZAKE DE BESTRIJDING VAN GEWELD TEGEN VROUWEN EN HUISELIJK GEWELD, *Baseline Evaluation Report Belgium*, 21 september 2020, <https://rm.coe.int/grevio-report-on-belgium/16809f9a2c>.

⁸COMMITTEE OF THE PARTIES TO THE ISTANBUL CONVENTION, *Recommendation to Belgium on building trust by delivering support, protection and justice on the basis of the Istanbul Convention*, IC-CP(2025)24, 15 december 2025, <https://rm.coe.int/recommendation-to-belgium-on-building-trust-by-delivering-support-prot/488029d262>.

4. Introduceer verplichte basis en bijscholing voor politie en gezondheidswerkers over alle vormen van gendergerelateerd geweld, met kwaliteitsnormen en gendergevoelige inhoud (Art. 15).
5. Voorzie gerichte hulp voor vrouwelijke slachtoffers van geweld via financiële steun, opleiding, hulp bij werk en huisvesting. Implementeer gender sensitieve zorgpaden in de gezondheidszorg met systematische identificatie van slachtoffers van geweld, diagnose, behandeling en doorverwijzing naar gespecialiseerde hulp (Art. 20).
6. Vergroot het aantal en de regionale spreiding van opvang voor vrouwen en hun kinderen, verwijder financiële drempels en richt een gratis, nationaal, 24/7 hulplijnnummer in (Art. 22).
7. Maak geweld tegen vrouwen een verplicht juridisch criterium bij beslissingen over voogdij en omgangsrecht. Voer systematische risicoanalyse in en garandeer veilige begeleide omgangsregelingen (Art. 31).
8. Analyseer de redenen voor de hoge seponeringsgraad in zaken van geweld tegen vrouwen. Vervolg psychologisch geweld, voorkom misplaatst gebruik van bemiddeling en geldboetes, en zorg voor straffen die in verhouding staan tot de ernst (Art. 49–50).
9. Verwijder drempels bij nood en beschermingsbevelen en zorg dat ze ook kunnen worden aangevraagd *ex parte* en *ex officio*, ook wanneer dader en slachtoffer niet samenwonen (Art. 52–53).
10. Zorg dat beschermingsmaatregelen voor slachtoffers effectief worden toegepast tijdens onderzoeken en rechtszaken, bij alle vormen van geweld (Art. 56).

België wordt verzocht uiterlijk op 8 december 2028 een voortgangsrapport in te dienen over de uitvoering van deze maatregelen.

2.2 Verenigde Naties

2.2.1 Expert Mechanisme ter Bevordering van Raciale Rechtvaardigheid en Gelijkheid bij Wetshandhaving (EMLER)

Het Expert Mechanisme ter bevordering van raciale rechtvaardigheid en gelijkheid bij wetshandhaving (EMLER) is opgericht door de VN-Mensenrechtenraad en werkt binnen het mandaat van resoluties 47/21⁹ en 56/13¹⁰. Tussen 2 en 11 juni 2025 bracht het Mechanisme een officieel bezoek aan België. Het bezoek richtte zich op zowel knelpunten als goede praktijken bij het bevorderen van raciale rechtvaardigheid en gelijkheid in de context van wetshandhaving en het strafrechtelijk systeem, met bijzondere aandacht voor Afrikanen en personen van Afrikaanse afkomst.¹¹ De delegatie bezocht verschillende steden en instellingen, sprak met federale, regionale en lokale overheden, politiediensten, toezichtorganen, middenveldorganisaties en mensenrechteninstellingen, waaronder ook het Vlaams Mensenrechteninstituut.

Op 18 augustus 2025 publiceerde het Mechanisme zijn rapport met de voornaamste bevindingen. Volgens het Mechanisme is racisme in België niet louter een kwestie van geïsoleerde incidenten, maar een systemisch probleem dat teruggaat op de koloniale geschiedenis. Het rapport wijst op patronen van stereotypering, ongelijke behandeling en een gebrek aan erkenning van deze systemische

dimensie. Daarnaast stelt het Mechanisme dat het bestaan van systemisch racisme - waaronder ook structureel en institutioneel racisme - vaak wordt ontkend, terwijl racistische en xenofobe uitspraken in het publieke debat toenemen en Afrikaanse gemeenschappen aanhoudend als 'buitenstaanders' worden voorgesteld. De delegatie rapporteert dat personen van Afrikaanse afkomst, ook degenen die in België zijn geboren en de Belgische nationaliteit hebben, frequent worden geconfronteerd met discriminatie bij politieoptreden, ongelijke toegang tot justitie en disproportionele vertegenwoordiging in detentie. Het tekort aan gegevens die uitgesplitst zijn naar raciale of etnische achtergrond bemoeilijkt bovendien een grondige analyse van ongelijkheden en vormt een hinderpaal voor het ontwikkelen van doeltreffend beleid.

Op basis van deze vaststellingen benadrukt het Mechanisme het belang van een actieve aanpak van systemisch racisme, gebaseerd op een mensenrechtenbenadering die oog heeft voor intersectionaliteit en die wordt uitgewerkt in nauwe samenwerking met de gemeenschappen die het meest door racisme getroffen worden.

Het Mechanisme sluit af met een reeks aanbevelingen aan België. Het volledige rapport, inclusief de volledige lijst aan aanbevelingen, is beschikbaar via: <https://docs.un.org/en/A/HRC/60/75/Add.1>

⁹ Resolutie 47/21 van de VN Mensenrechtenraad van 13 juli 2021, *UN Doc. A/HRC/RES/47/21*, <https://docs.un.org/en/A/HRC/RES/47/21>.

¹⁰ Resolutie 56/13 van de VN Mensenrechtenraad van 11 juli 2024, *UN Doc. A/HRC/RES/56/13*, <https://docs.un.org/en/A/HRC/RES/56/13>.

¹¹ VN MENSENRECHTENRAAD, *Report of the International Independent Expert Mechanism to Advance Racial Justice and Equality in Law Enforcement on its visit to Belgium*, *UN Doc. A/HRC/60/75/Add.A*, 18 augustus 2025, <https://docs.un.org/en/A/HRC/60/75/Add.1>.

2.2.2 Het Comité inzake Gedwongen Verdwijning (CED)

Het VN-Comité voor Gedwongen Verdwijningen ziet toe op de naleving van het Internationaal Verdrag ter bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning. In 2025 beoordeelde het Comité de aanvullende informatie die België heeft ingediend over de uitvoering van dit Verdrag.¹²

Het Comité erkent dat België sinds de vorige evaluatie vooruitgang heeft geboekt. Zo werden bijkomende mensenrechtenverdragen geratificeerd, werd het Federaal Instituut voor de bescherming en bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) opgericht en werd gedwongen verdwijning als afzonderlijk misdrijf opgenomen in het strafrecht. Tegelijkertijd wijst het Comité op een aantal blijvende knelpunten. Zo heeft België OPCAT nog niet geratificeerd en beschikt het niet over een mensenrechteninstelling met een A-status. Daarnaast blijven migranten en niet-begeleide minderjarigen onvoldoende beschermd. Ook de procedures rond non-refoulement vertonen tekortkomingen. Verder merkt het Comité op dat de rechten van slachtoffers, zoals het recht op waarheid en herstel, onvoldoende worden gegarandeerd. Het vraagt daarnaast bijkomende inspanningen rond de historische ontvoering van kinderen tijdens de koloniale periode en illegale interlandelijke adopties.

Een volledig overzicht van alle aanbevelingen is beschikbaar via:

tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CED%2FC%2FBEL%2FOAI%2F1&Lang=en

België wordt verzocht uiterlijk op 4 april 2028 te rapporteren over de opvolging van de aanbevelingen uit het rapport.

¹² COMMITTEE ON ENFORCED DISAPPEARANCES, *Concluding observation on the additional information submitted by Belgium under article 29(4) of the Convention*, UN Doc. CED/C/BEL/OAI/1, 29 April 2025, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CED%2FC%2FBEL%2FOAI%2F1&Lang=en.

3. Monitor klachten, meldingen en oordelen

In dit onderdeel van de *Stand van Zaken* presenteert het instituut een overzicht van de discriminatieklachten (klachten) en de meldingen van andere mensenrechtenschendingen (meldingen) die het Vlaams Mensenrechteninstituut via het klachtenmechanisme ontvangt. Deze cijfers vormen een belangrijk onderdeel van de monitorfunctie van het instituut.

3.1 Inleiding

Bij het Vlaams Mensenrechteninstituut kunnen, overeenkomstig artikels 12 en 13 van het *Decreet tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut*, klachten of meldingen worden ingediend.

Bij klachten moet het gaan om een vermeende vorm van discriminatie zoals bedoeld in het decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid van 10 juli 2008 of het decreet houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt van 8 mei 2002, met uitsluiting van discriminatie op grond van taal.¹³ Het is verboden om te discrimineren op basis van volgende gronden: geslacht, gezinsverantwoordelijkheden, leeftijd, seksuele oriëntatie, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, gezondheidstoestand, handicap, fysieke of genetische eigenschap, sociale positie, nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, of nationale of etnische afstamming. Wat deze klachten betreft, heeft de decreetgever gekozen voor een uniek bijstands- en handhavingsmechanisme. Elke burger die discriminatie ervaart, andere personen die een belang hebben bij het indienen van een klacht en organisaties, verenigingen en instellingen die mensenrechten verdedigen of discriminatie bestrijden, kunnen een klacht indienen bij het instituut. Bij klachten kan het Vlaams Mensenrechteninstituut eerstelijnsbijstand bieden en eventueel aanvullend een bemiddeling opstarten met als doel een door alle partijen gedragen en duurzame oplossing te bereiken. Wanneer een bemiddeling niet tot een oplossing leidt of kan leiden, kan de klacht daarna overgemaakt worden aan de Geschillenkamer die zal oordelen of er sprake is van discriminatie.

Bij meldingen kan het gaan om alle mogelijke schendingen van de rechten en vrijheden die zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de Grondwet en de internationale verdragen ter bescherming van de mensenrechten waarbij België partij is.¹⁴ Iedere burger die slachtoffer of getuige was of aanwijzingen heeft van vermeende schendingen van mensenrechten kan bij het instituut terecht voor eerstelijnsbijstand en actieve doorverwijzing. Dergelijke meldingen kunnen een algemene signaalfunctie hebben en leiden tot onderzoek of aanbevelingen in het kader van de algemene opdracht van het instituut op het gebied van bewustwording, (beleids)advisering en onderzoek.

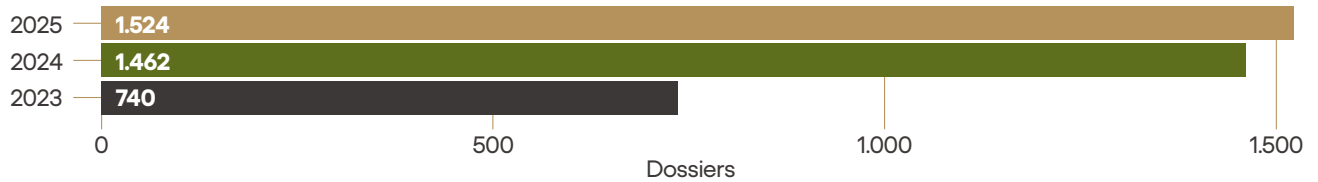
Deze monitor biedt een cijfermatig overzicht en verkennende analyse van de klachten en meldingen die het instituut via het klachtenmechanisme ontvangt. Daarnaast worden ook de klachten en oordelen bij de Geschillenkamer en de opvolging van deze oordelen in kaart gebracht. Deze verschillende elementen bieden inzicht in de werking van het klachtenmechanisme van het instituut en de werking van de Geschillenkamer en presenteren een overzicht van de verschillende soorten dossiers, de vormen van discriminatie, de discriminatiegronden en de mensenrechtenschendingen die speelden in 2025, evenals de betrokken beleidsdomeinen. Deze cijfers geven een duidelijke indicatie van de impact van het instituut op de concrete situatie van burgers. Dankzij advies en bemiddeling worden mensen geholpen om discriminatie en andere mensenrechtenschendingen aan te pakken, waardoor zij zich gehoord en gesteund voelen en hun rechten daadwerkelijk kunnen laten gelden.

¹³ Zie art. 13 van het VMRI-decreet: "Bij het VMRI [...] klacht worden ingediend over een discriminatie zoals bedoeld in het decreet van 10 juli 2008 en het decreet van 8 mei 2002, met uitsluiting van discriminatie op grond van taal".

¹⁴ Art. 3, 6° van het VMRI-decreet definieert 'mensenrechten' als volgt: "alle rechten en vrijheden die zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de Grondwet en de internationale verdragen ter bescherming van de mensenrechten waarbij België partij is".

3.2 Klachten en meldingen

Figuur 1: Geregisteerde dossiers naar jaar (2023-2025)

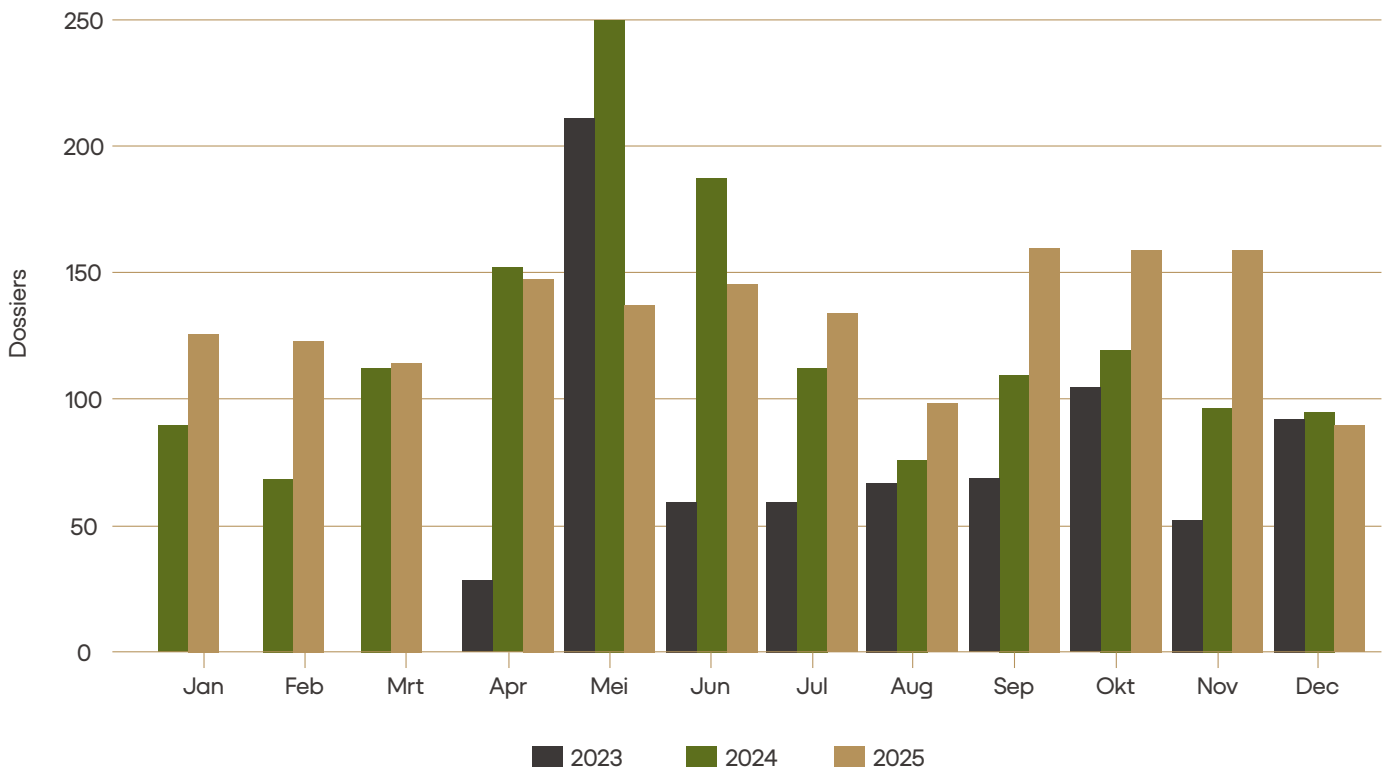

3.2.1 Registratie en vooronderzoek

In de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 registreerde het instituut in totaal 1.524 klachten en meldingen (dossiers). Dit betekent een lichte stijging ten opzichte van 2024, toen er in totaal 1.462 dossiers werden geregistreerd.

Aangezien het Vlaams Mensenrechteninstituut in 2025 geen bekendheidscampagne voerde, gaat achter deze lichte toename een structurelere stijging schuil. De campagnepiek van 2024 wordt in 2025 gecompenseerd door een gelijkmatigere spreiding over het jaar.

Figuur 2: Geregisteerde dossiers naar maand (2023-2025)

Alle gerapporteerde cijfers in deze Monitor meldingen en klachten moeten met de nodige voorzichtigheid en omzichtigheid geïnterpreteerd worden. Ze geven uitsluitend weer welke feiten bij ons gemeld worden. Daardoor vormen ze vooral een indicatie van onze werking, de meldingsbereidheid en bredere maatschappelijke tendensen. Ze laten niet toe om conclusies te trekken over de werkelijke omvang van dit type schendingen in de samenleving.

We weten dat dergelijke schendingen in het algemeen sterk ondergerapporteerd worden, in het bijzonder door kwetsbare groepen. Factoren zoals de bekendheid van het instituut, maatschappelijke gebeurtenissen en media-aandacht kunnen de cijfers aanzienlijk beïnvloeden.

Om een betrouwbaar beeld te krijgen van de feitelijke omvang van deze schendingen is aanvullend wetenschappelijk onderzoek noodzakelijk.

Ontvangstkanaal

Het instituut heeft een brede deur en lage drempel. Het verstrekt duidelijke informatie via een gebruiksvriendelijke website, hanteert minimale voorvereisten en biedt een eenvoudige, kosteloze klachtenprocedure. Klachten en meldingen kunnen worden ingediend via een webformulier, via telefoon, per e-mail, per brief of via fysiek contact. In 2025 werd opnieuw meer dan de helft van de geregistreerde dossiers (56%) via het

webformulier ingediend, terwijl 22% telefonisch en 20% per e-mail binnenkwam. Slechts in uitzonderlijke gevallen werd contact opgenomen per brief (N=2). Opvallend is de toename van fysiek ingediende dossiers (N=19), wat samenhangt met de aanwezigheid van eerstelijnsmedewerkers op enkele evenementen. Dat ongeveer een kwart van de klachten en meldingen via telefoon, brief of fysiek contact binnenkomt, blijft het belang van niet-digitale registratiekanalen onderstrepen.

Tabel 1: Geregistreerde dossiers naar kanaal (2023-2025)

Kanaal	2023	2024	2025
Webform	413 (56%)	816 (56%)	861 (56%)
Telefoon	5 (0,7%)	341 (23%)	336 (22%)
E-mail	317 (43%)	300 (21%)	306 (20%)
Fysiek contact	0 (0%)	2 (0,1%)	19 (1%)
Brief	5 (0,7%)	3 (0,2%)	2 (0,1%)
Totaal	740	1462	1524

Dossiertype

Bij het indienen van een klacht of melding krijgt de indiener de gelegenheid om zijn of haar verhaal te doen. Na de registratie voert het instituut een vooronderzoek en inhoudelijke analyse uit. Daarbij analyseert het de overgemaakte stukken en brengt het in kaart wat de indiener wil bereiken en welke stappen al zijn ondernomen. Indien nodig wordt de betrokkene gevraagd zijn klacht of melding verder toe te lichten of aan te vullen. De vertrouwelijkheid van het dossier wordt geïnduceerd.

In 2025 werden 1.463 dossiers inhoudelijk geanalyseerd. Dit aantal omvat zowel dossiers die in 2025 werden geregistreerd als dossiers van eind 2024 waarvoor de inhoudelijke analyse destijds niet onmiddellijk kon worden uitgevoerd. Van deze dossiers hadden er 987 betrekking op klachten (67%) en 476 op meldingen (33%). Dit betekent opnieuw een lichte stijging ten opzichte van 2024, toen het instituut in totaal 1.421 dossiers behandelde. Voor een beperkt aantal dossiers (N=35) werd geen volledige inhoudelijke analyse uitgevoerd. Het betrof voornamelijk dossiers die door de indiener voor of tijdens de analyse werden ingetrokken of dossiers waarvoor de indiener bij registratie had aangegeven niet gecontacteerd te willen worden en waarbij de verstrekte informatie onvoldoende duidelijk bleek.

Tabel 2: Geanalyseerde klachten en meldingen (2023-2025)

Dossiertype	2023	2024	2025
Discriminatieklacht	492 (79%)	1.045 (74%)	987 (67%)
Melding van andere mensenrechtenschending	132 (21%)	376 (26%)	476 (33%)
Totaal	624	1421	1463

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang van discriminatie en mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

3.2.2 Bevoegdheidstoets

Na de inhoudelijke analyse wordt nagegaan of het dossier plaatsvond binnen domeinen waarvoor het Vlaams Gewest of de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is. Deze domeinen omvatten onder andere wonen, welzijn en gezin, cultuur, onderwijs en sport. In het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad is het instituut slechts bevoegd indien de situatie betrekking heeft op gemeenschapsbevoegdheden. Concreet betekent dit de eentalig Nederlandstalige instellingen, zoals onderwijsinstellingen, culturele organisaties en kinderopvang erkend door de Vlaamse Gemeenschap. Voor situaties die vallen onder gewestelijke bevoegdheden in Brussel-Hoofdstad is het instituut niet bevoegd. Zoals besproken in sectie Informeren, adviseren en doorverwijzen wordt de indiener echter nooit aan zijn lot overgelaten.

In 2025 bleek dat het instituut voor 23% van de geanalyseerde klachten niet bevoegd was.

Daarnaast was het instituut niet bevoegd voor 54% van de meldingen. Dit gaat zowel om dossiers die in 2025 werden geregistreerd als om dossiers waarvoor de bevoegdheidstoets in 2024 nog niet was afgerond.

Voor 16 klachten en 46 meldingen werd de bevoegdheidstoets niet volledig uitgevoerd, meestal omdat het contact met de indiener verloren ging of deze het dossier introk tijdens de analysefase.

Tabel 3: Klachten en meldingen volgens bevoegdheid

	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Bevoegd	318 (70%)	693 (66%)	732 (77%)	58 (45%)	164 (44%)	196 (46%)
Onbevoegd	139 (30%)	352 (34%)	213 (23%)	71 (55%)	208 (56%)	227 (54%)
Totaal	457	1045	945	129	372	423

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang van discriminatie of mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

Plaats van schending

Bij ongeveer 63% van de klachten en 46% van de meldingen waarvoor het instituut zich in 2025 bevoegd achtte, beschikt het over informatie over de gemeente waar de vermeende discriminatie of mensenrechtenschending heeft plaatsgevonden. In Tabel 4 worden deze resultaten gegroepeerd volgens de Vlaamse Belfius clustergroepen¹⁵ en de Brusselse gemeenten samengenomen tot 'Brussels Hoofdstedelijk Gewest'. Dit classificatiesysteem deelt de Belgische gemeenten in sociaal-geografische clustergroepen op basis van hun grootte, stedelijkheid en socio economische kenmerken.

Uit deze analyse blijkt een duidelijk verschil tussen steden en meer landelijke gebieden. Klachten en meldingen worden relatief vaak ingediend voor feiten in de dertien groot- en centrumsteden (1,2 klachten en 0,3 meldingen per 10.000 inwoners), de kustgemeenten (0,8 klachten en 0,07 meldingen per 10.000 inwoners) en de gemeenten met economische aantrekkingskracht (0,6 klachten en 0,1 meldingen per 10.000 inwoners). Deze drie clusters vertegenwoordigen de meer verstedelijkte regio's. Voor feiten uit de meer landelijke gemeenten en woongemeenten werden aanzienlijk minder dossiers ingediend. Ook uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kwamen gemiddeld minder dossiers binnen, al speelt hierbij mee dat de bevoegdheden van het instituut in Brussel beperkter zijn.

Tabel 4: Dossiers waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar plaats van schending

Clustergroep	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending			Inwonersaantal
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	
Grootsteden en centrumsteden	0,4 (N=70)	1,1 (N=198)	1,2 (N=220)	0,08 (N=14)	0,2 (N=43)	0,3 (N=46)	22% (N=1.772.005)
Kustgemeenten	0,5 (N=7)	0,5 (N=7)	0,8 (N=12)	0 (0%)	0,2 (N=3)	0,07 (N=1)	2% (N=147.630)
Gemeenten met economische aantrekkingskracht	0,2 (N=33)	0,5 (N=99)	0,6 (N=110)	0,03 (N=5)	0,1 (N=21)	0,1 (N=20)	24% (N=1.982.549)
Verstedelijkte gemeenten	0,8 (N=59)	0,6 (N=40)	0,5 (N=35)	0,04 (N=3)	0,08 (N=6)	0,08 (N=6)	9% (N=706.594)
Woongemeenten	0,1 (N=22)	0,3 (N=46)	0,3 (N=49)	0,05 (N=8)	0,05 (N=8)	0,07 (N=11)	20% (N=1.643.515)
Landelijke gemeenten	0,1 (N=10)	0,2 (N=12)	0,2 (N=16)	0,03 (N=2)	0,09 (N=6)	0,04 (N=3)	8% (N=669.575)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,02 (N=3)	0,2 (N=21)	0,2 (N=21)	< 0,01 (N=1)	0,02 (N=2)	0,03 (N=4)	15% (N=1.268.216)
Aantal dossiers met geregistreerde gemeente	64% (N=204)	61% (N=423)	63% (N=463)	57% (N=33)	54% (N=89)	46% (N=91)	

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang en geografische spreiding van discriminatie en mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

¹⁵ Typologie van de gemeenten, Belfius

Beleidsdomein

In 2025 was het instituut het vaakst bevoegd voor klachten binnen de beleidsdomeinen onderwijs, wonen, werk en mobiliteit: 278 klachten in het domein onderwijs (38%), 137 klachten in het domein wonen (19%), 65 klachten in het domein werk (9%) en 56 klachten in het domein mobiliteit en openbaar vervoer (8%). Daarnaast had een kleiner aandeel betrekking op cultuur (7%), welzijn, gezin en gezondheid (7%) en sport (5%).

Ten opzichte van 2024 werden er in 2025 negen nieuwe beleidsdomeinen gemonitord: bestuur (3%), media (0,7%), justitie (0,5%), integratie en inburgering (0,4%), natuur, milieu en landbouw (0,3%), economie en financiën (0,1%), jeugd (0,1%), buitenlands beleid (0%) en wetenschap en innovatie (0%).

Net als in 2024 waren de meldingen in 2025 voornamelijk geconcentreerd binnen de domeinen welzijn, gezin en gezondheid (23%), wonen (21%) en onderwijs (16%). Door de uitbreiding van het registratiesysteem met nieuwe beleidsdomeinen is er een verschuiving merkbaar. Zo vallen 10% van de meldingen in 2025 in het 'nieuwe' domein justitie. De 28% meldingen die zich in de categorie 'Ander' bevinden betreffen voornamelijk dossiers die geregistreerd werden voor de uitbreiding van de lijst van beleidsdomeinen in het nieuwe registratiesysteem.

Belangrijk om te vermelden is dat één klacht of melding betrekking kan hebben op meerdere domeinen. Tabel A1 in de Appendix toont dat dit in 2025 het geval was voor 7% van de klachten en 17% van de meldingen. Hierdoor vallen de gerapporteerde absolute cijfers hoger uit dan het totale aantal unieke dossiers, en is de optelsom van onderstaande percentages groter dan 100 procent.

Tabel 5: Dossiers waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar beleidsdomein

Beleidsdomein	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Onderwijs	125 (39%)	211 (30%)	278 (38%)	17 (29%)	39 (24%)	32 (16%)
Wonen	73 (23%)	146 (21%)	137 (19%)	17 (29%)	42 (26%)	41 (21%)
Werk	20 (6%)	82 (12%)	65 (9%)	3 (5%)	15 (9%)	8 (4%)
Mobiliteit en openbaar vervoer	17 (5%)	41 (6%)	56 (8%)	0 (0%)	7 (4%)	10 (5%)
Cultuur	15 (5%)	16 (2%)	54 (7%)	1 (2%)	4 (2%)	3 (2%)
Welzijn, gezin en gezondheid	20 (6%)	70 (10%)	53 (7%)	12 (21%)	50 (30%)	46 (23%)
Sport	21 (7%)	44 (6%)	40 (5%)	2 (3%)	6 (4%)	4 (2%)
Toerisme	8 (3%)	17 (2%)	19 (3%)	3 (5%)	2 (1%)	1 (0,5%)
Bestuur	0 (0%)	0 (0%)	19 (3%)	0 (0%)	0 (0%)	4 (2%)
Ruimtelijke ordening en stedenbouw	7 (2%)	24 (3%)	15 (2%)	0 (0%)	3 (2%)	2 (1%)
Media	0 (0%)	0 (0%)	5 (0,7%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (1%)
Justitie	0 (0%)	0 (0%)	4 (0,5%)	0 (0%)	0 (0%)	20 (10%)
Integratie en inburgering	0 (0%)	0 (0%)	3 (0,4%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (1%)
Natuur milieu en landbouw	0 (0%)	0 (0%)	2 (0,3%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,5%)
Economie en financiën	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,1%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,5%)
Jeugd	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,1%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,5%)
Buitenlands beleid	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,5%)
Ander	40 (13%)	112 (16%)	56 (8%)	10 (17%)	36 (22%)	54 (28%)
N	318	693	732	58	164	196

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang van discriminatie en mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

3.2.3 Ontvankelijkheidstoets

Wanneer het instituut bevoegd is voor een dossier, wordt een ontvankelijkheidstoets uitgevoerd. Om ontvankelijk te zijn moet de klacht voldoen aan volgende ontvankelijkheidsvoorwaarden:

1. de klacht valt binnen het toepassingsgebied van het Gelijkekansendecreet of het Decreet Evenredige Participatie op de Arbeidsmarkt (dit impliceert de aanwezigheid van een vorm van discriminatie (zie sectie Vorm van discriminatie) en een beschermd kenmerk (zie sectie Discriminatiegrond), met uitzondering van taal)
2. de klacht werd ingediend door het slachtoffer, zijn wettelijke vertegenwoordiger, een mensenrechteninstelling¹⁶ of door iedere andere persoon die een belang aantoonde. De klacht mag niet anoniem zijn.
3. de klacht is niet kennelijk ongegrond;
4. de klacht is niet kennelijk roekeloos of tergend;
5. de klacht heeft betrekking op feiten die zich minder dan vijf jaar voor het indienen van de klacht hebben voorgedaan;
6. de klacht is nog niet eerder behandeld door het Vlaams Mensenrechteninstituut.

Zoals besproken in sectie Informeren, adviseren en doorverwijzen wordt de indiener echter nooit aan zijn lot overgelaten.

In 2025 werden 82% van de klachten waarvoor het instituut bevoegd was als ontvankelijk beoordeeld. Dit percentage ligt ongeveer 5 procentpunt lager dan in 2024.

De reden(en) voor een besluit van onontvankelijkheid kunnen per klacht verschillen. In de meerderheid van de gevallen viel de klacht buiten het toepassingsgebied van zowel het Gelijkekansendecreet als het Decreet Evenredige Participatie op de Arbeidsmarkt. Verder kon de indiener geregeld geen belang aantonen. De overige ontvankelijkheidsvoorwaarden bleven slechts sporadisch on vervuld.

Tabel 6: Dossiers waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar ontvankelijkheid

	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Ontvankelijk	288 (91%)	605 (87%)	578 (82%)	22 (81%)	91 (81%)	146 (83%)
Onontvankelijk	30 (9%)	88 (13%)	123 (18%)	5 (19%)	22 (19%)	30 (17%)
Totaal	318	693	701	27	113	176

Van de 30 meldingen (17%) waarvoor het instituut bevoegd was maar die toch onontvankelijk werden verklaard, bleek het merendeel niet verbonden met een mensenrechtenschending of voort te komen uit een algemene ontevredenheid.

Het totaal aantal dossiers waarvoor een ontvankelijkheidstoets werd uitgevoerd is niet gelijk aan het totaal aantal dossiers dat in datzelfde jaar positief op de bevoegdheidstoets werd beoordeeld. Dat verschil ontstaat enerzijds doordat de ontvankelijkheidstoets voor een deel van deze dossiers nog niet was afgerond. Hetzelfde geldt voor een aantal dossiers

uit het voorgaande jaar. Anderzijds werd de ontvankelijkheidstoets niet volledig doorlopen voor 2 klachten en 54 meldingen, meestal omdat het contact met de indiener verloren ging.

Alle ontvankelijke dossiers waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is, worden in detail geanalyseerd. In de volgende paragrafen bespreken we achtereenvolgens de verdeling van de klachten volgens de vermeende discriminatiegrond en -vorm en de vermeende mensenrechtenschendingen die aan de basis liggen van de meldingen.

¹⁶ zoals bedoeld in artikel 41 van het decreet van 10 juli 2008 en artikel 16 van het decreet van 8 mei 2002

Voor de verdeling naar beleidsdomein wordt verwezen naar Tabel A2 in de Appendix. Voor een uitsplitsing hiervan naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de andere clustergroepen wordt verwezen naar Tabel A3 (klachten) en Tabel A4 (meldingen) in de Appendix die de ontvankelijke dossiers waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is weergeven naar beleidsdomein en plaats van schending.

Discriminatiegrond

Het decreet van het Vlaams Mensenrechteninstituut biedt het instituut de mogelijkheid om klachten over vermeende discriminatie voor alle discriminatiegronden, met uitzondering van taal, binnen de Vlaamse bevoegdheden te ontvangen. De overige discriminatiegronden zijn: geslacht (met inbegrip van genderidentiteit, genderexpressie, zwangerschap, bevalling, moederschap, het geven van borstvoeding, adoptie, medisch begeleide voortplanting, vader- en meemoederschap, geslachtsverandering of seksekenmerken), gezinsverantwoordelijkheden, leeftijd, seksuele oriëntatie, burgerlijke staat (met inbegrip van gezinssamenstelling), geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, gezondheidstoestand, handicap, fysieke of genetische eigenschap, sociale positie, nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming. In de rapportering van de cijfers worden de discriminatiegronden nationaliteit, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming en zogenaamd ras samengevoegd onder één overkoepelende categorie 'raciale en etnische kenmerken en nationaliteit'.

De vijf meest door ons geregistreerde beschermde gronden zijn: handicap (38%), raciale en etnische kenmerken en nationaliteit (32%), gezondheidstoestand (15%), geloof of levensbeschouwing (13%) en vermogen (7%).

Tabel A5 in de Appendix toont dat in afgerond 28% van deze klachten meer dan één discriminatiegrond wordt geregistreerd. Hierdoor tellen de percentages opnieuw op tot meer dan 100 procent. Aangezien klachten met taal als enige discriminatiegrond onontvankelijk zijn, komt deze grond in de 13 klachten in Tabel 7 altijd voor in combinatie met één of meerdere andere discriminatiegronden.

Net als in 2023 en 2024 waren handicap en raciale en etnische kenmerken en nationaliteit ook in 2025 de meest gerapporteerde gronden. In 2025 verwezen aanzienlijk minder klachten naar fysieke of genetische eigenschappen (6%) als discriminatiegrond. Ten opzichte van 2024 werd in een groter aandeel klachten verwezen naar geloof en levensbeschouwing (13%), terwijl het aandeel klachten over gezondheidstoestand (15%), leeftijd (6%) en sociale positie (3%) daalde.

Voor een uitsplitsing naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de andere clustergroepen wordt verwezen naar Tabel A6 in de Appendix.

Tabel 7: Ontvankelijke klachten waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar discriminatiegrond

Discriminatiegrond	2023	2024	2025
Handicap	98 (34%)	232 (38%)	218 (38%)
Raciale en etnische kenmerken en nationaliteit	91 (32%)	192 (32%)	184 (32%)
Gezondheidstoestand	39 (14%)	142 (23%)	89 (15%)
Geloof of levensbeschouwing	66 (23%)	54 (9%)	74 (13%)
Vermogen	18 (6%)	67 (11%)	39 (7%)
Geslacht of gender	23 (8%)	37 (6%)	35 (6%)
Fysieke of genetische eigenschap	38 (13%)	96 (16%)	34 (6%)
Leeftijd	11 (4%)	60 (10%)	34 (6%)
Sociale positie	13 (5%)	67 (11%)	20 (3%)
Burgerlijke staat	8 (3%)	32 (5%)	19 (3%)
Taal	13 (5%)	23 (4%)	13 (2%)
Politieke overtuiging	1 (0,3%)	5 (0,8%)	8 (1%)
Seksuele oriëntatie	5 (2%)	11 (2%)	8 (1%)
Syndicale overtuiging	1 (0,3%)	5 (0,8%)	3 (0,5%)
Geboorte	0 (0%)	0 (0%)	2 (0,3%)
Gezinsverantwoordelijkheden	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,2%)
Ander	6 (2%)	22 (4%)	29 (5%)
N	288	605	578

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang van discriminatie in Vlaanderen.

Vorm van discriminatie

Voor elke klacht wordt geregistreerd welke vormen van discriminatie vermoedelijk van toepassing zijn. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen volgende vormen:

- **Directe discriminatie.** Bij directe discriminatie wordt iemand minder gunstig behandeld dan iemand anders in een vergelijkbare situatie op basis van een beschermd kenmerk en wordt deze ongunstigere behandeling niet objectief gerechtvaardigd. Voorbeeld: wanneer een eigenaar een kandidaat-huurder weigert omdat deze een werkloosheidsuitkering ontvangt, is er sprake van directe discriminatie op basis van vermogen.
- **Indirecte discriminatie.** Van indirecte discriminatie is sprake wanneer een ogenschijnlijk neutrale regel, maatstaf of praktijk een discriminerende impact heeft. De op het eerste gezicht neutrale behandeling zorgt er in de praktijk voor dat bepaalde personen op basis van een beschermd kenmerk worden benadeeld, zonder dat deze nadelige behandeling objectief gerechtvaardigd wordt. Voorbeeld: een vacature die een minimumaantal jaren werkervaring eist, kan vooral jongeren uitsluiten en zo leiden tot mogelijke indirecte leeftijdsdiscriminatie.
- **(Seksuele) intimidatie.** Er is sprake van intimidatie bij ongewenst gedrag dat verband houdt met een of meer discriminatiegronden en dat tot doel of gevolg heeft dat de waardigheid van de persoon wordt aangetast en dat een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving creëert. Voorbeeld: een leraar die gedurende het schooljaar een leerlinge viseert en haar belachelijk maakt voor de rest van de klas vanwege haar religie. Van seksuele intimidatie is er sprake wanneer dit gedrag een seksuele connotatie heeft. Dit kan zowel verbaal, non-verbaal als fysiek van aard zijn.

- **Weigeren van redelijke aanpassingen.** Redelijke aanpassingen zijn maatregelen, van materiële of immateriële aard, die personen met een handicap in een onaangepaste omgeving toelaten om op gelijke basis met anderen te participeren. Er is sprake van weigering van redelijke aanpassingen wanneer aanpassingen worden geweigerd die geen onevenredige belasting vormen. Voorbeelden: de vraag om deeltijds te werken wanneer dit noodzakelijk is om te kunnen werken met een handicap; of het gebruik van een laptop met voorleessoftware tijdens een examen voor een student met dyslexie.
- **Opdracht geven tot discrimineren.** Het is verboden om anderen de opdracht te geven om een persoon, groep, gemeenschap of een van hun leden te discrimineren op grond van een of meer van de beschermde kenmerken. Dit houdt in dat iedere handeling die iemand aanzet of opdraagt tot discriminatie onwettig is. Voorbeeld: een verhuurder die een immobiliënkantoor opdraagt om zijn pand niet te verhuren aan koppels van hetzelfde geslacht.

In 2025 werd in 40% van de ontvankelijke klachten waarvoor het instituut bevoegd was, 'directe discriminatie' aangeduid. Daarnaast had meer dan één op de vier klachten betrekking op een weigering van een verzoek tot redelijke aanpassingen voor personen met een handicap (27%). In 15% van de klachten werd melding gemaakt van indirecte discriminatie en in 14% van (seksuele) intimidatie. In 0,5% van de klachten ging het om een vermeende opdracht tot discriminatie. Voor 112 klachten stelde het instituut discriminatie vast zonder de precieze vorm te specificeren. Omdat klachten betrekking kunnen hebben op meerdere discriminatievormen, loopt de optelsom opnieuw op tot boven de 100 procent. Tabel A7 in de Appendix toont dat er in 2025 in afgerond 15% van deze klachten meer dan één vorm van discriminatie werd geregistreerd.

Voor een uitsplitsing naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de andere clustergroepen wordt verwezen naar Tabel A8 in de Appendix.

Tabel 8: Ontvankelijke klachten waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar vorm van discriminatie

Vorm van discriminatie	2023	2024	2025
Directe discriminatie	91 (32%)	240 (40%)	230 (40%)
Weigering van redelijke aanpassingen	73 (25%)	147 (24%)	154 (27%)
Indirecte discriminatie	19 (7%)	118 (20%)	84 (15%)
(Seksuele) intimidatie	41 (14%)	70 (12%)	83 (14%)
Opdracht geven tot discriminatie	0 (0%)	2 (0,3%)	3 (0,5%)
Discriminatie (ongespecificeerd)	95 (33%)	157 (26%)	112 (19%)
N	288	605	578

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang van discriminatie in Vlaanderen.

Geschonden mensenrecht

Per melding registreren we één of meerdere vermeend geschonden mensenrechten. In 2025 is het recht op een menswaardig leven, dat aangehaald wordt in 25% van de ontvankelijke meldingen waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is, opnieuw het meest vermelde mensenrecht. Andere vaak gerapporteerde schendingen zijn het recht op gezinsleven en familielevens (18%) en het verbod op discriminatie (18%). Tabel A9 in de Appendix laat zien dat in 29% van deze meldingen meer dan één geschonden mensenrecht werd geregistreerd. Hierdoor tellen de percentages gezamenlijk op tot meer dan 100 procent.

In 2025 werden de categorieën recht op een behoorlijke huisvesting, recht op autonomie van de persoon, verbod van folteringen of onmenselijke of vernederende behandelingen, recht op arbeid en culturele rechten aan het registratiesysteem toegevoegd. Door het vertraagde effect van de implementatie van deze toegevoegde rechten in het registratiesysteem vallen in deze rapporteringsfase nog 24 meldingen onder de categorie 'Ander'. Het relatief grote aantal meldingen rond het recht op behoorlijke huisvesting (11%) en het recht op autonomie van de persoon (7%) ondersteunt dit. Ten opzichte van 2024 namen meldingen rond het recht op vrijheid en veiligheid (4%) procentueel af.

Voor een uitsplitsing naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de andere clustergruppen wordt verwezen naar Tabel A10 in de Appendix.

Tabel 9: Ontvankelijke meldingen waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar geschonden mensenrecht

Geschonden mensenrecht	2023	2024	2025
Recht op een menswaardig leven	7 (32%)	30 (33%)	37 (25%)
Recht op gezinsleven en familielevens	4 (18%)	21 (23%)	26 (18%)
Verbod op discriminatie	8 (36%)	20 (22%)	26 (18%)
Recht op behoorlijke huisvesting	0 (0%)	0 (0%)	16 (11%)
Recht op onderwijs	0 (0%)	9 (10%)	15 (10%)
Recht op privacy en eerbiediging van het privé-leven	1 (5%)	7 (8%)	12 (8%)
Recht op autonomie van de persoon	0 (0%)	0 (0%)	10 (7%)
Recht op een eerlijk proces	0 (0%)	4 (4%)	7 (5%)
Recht op vrijheid en veiligheid	0 (0%)	10 (11%)	6 (4%)
Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst	2 (9%)	5 (5%)	5 (3%)
Vrijheid van meningen en meningsuiting	3 (14%)	1 (1%)	5 (3%)
Verbod van foltering en of onmenselijke of vernederende behandelingen	0 (0%)	0 (0%)	5 (3%)
Recht op arbeid	0 (0%)	0 (0%)	3 (2%)
Recht op eigendom	0 (0%)	2 (2%)	2 (1%)
Recht op leven	0 (0%)	0 (0%)	2 (1%)
Culturele rechten	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Ander	3 (14%)	18 (20%)	24 (16%)
N	22	91	146

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang van mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

3.2.4 Informeren, adviseren en doorverwijzen

De indiener van het dossier wordt geïnformeerd over zijn rechten en over de mogelijke stappen die men kan ondernemen om deze rechten af te dwingen. Daarbij wordt naast de (eventuele) mogelijkheden binnen het instituut, zoals bemiddeling, ook gewezen op externe opties, zoals het starten van een burgerrechtelijke of – in uitzonderlijke gevallen – een strafrechtelijke procedure. Het Vlaams Mensenrechteninstituut onderzoekt welke stappen al werden gezet en welke nog mogelijk zijn via andere kanalen. De indiener wordt aangemoedigd om deze stappen te ondernemen en wordt gevraagd om na een afgesproken termijn terug te koppelen.

In al deze gevallen biedt het Vlaams Mensenrechteninstituut ondersteuning bij het contacteren van de betrokken persoon of organisatie, of helpt het de indiener van het dossier zelfstandig een oplossing te zoeken. In sommige gevallen volstaat in deze fase eenvoudig advies, bijvoorbeeld hoe discriminatie kan aangekaart worden en welke formuleringen geschikt zijn. Wanneer de indiener van het dossier zelf aan de slag gaat met de informatie en met het advies van het instituut de nodige rechtsbescherming bereikt, wordt een dossier op dit punt afgerond.

Bij meldingen spreekt het Vlaams Mensenrechteninstituut zich niet uit over de gegrondheid van een melding en verleent het wel bijstand, maar geen juridisch advies op maat. Aangezien melders anoniem kunnen zijn, is het instituut – in tegenstelling tot bij klachten – niet verplicht om te reageren. Een melding kan echter wel aanleiding geven tot verder onderzoek of tot het opstellen van een algemeen advies, bijvoorbeeld wanneer een structureel probleem wordt gesignaleerd.

Wanneer advies niet volstaat of wanneer het Vlaams Mensenrechteninstituut niet de best geplaatste instantie is om het dossier te behandelen, gaat het actief op zoek naar een instelling die de burger verder kan helpen. Het helpt de indiener bij het vinden van de juiste deur. Dit kunnen onder andere mensenrechteninstellingen, gelijkheidsorganen, ombudsdiensten, overheidsdiensten, vakorganisaties, OCMW's of hulpverleningsorganisaties zijn. Bij twijfel neemt het instituut vooraf contact op met de betrokken organisatie. De indiener ontvangt informatie over de diensten die de instantie aanbiedt, zodat duidelijk is waarvoor men bij welke organisatie terecht kan. In sommige gevallen kan het Vlaams Mensenrechteninstituut de klacht rechtstreeks doorsturen naar een andere instantie. Hiervoor is de toestemming van de indiener vereist, tenzij er een samenwerkingsprotocol bestaat tussen het instituut en de betreffende instantie.

Op deze manier wordt het “no-wrong-door”-principe voor de burger gegarandeerd en wordt ontmoediging door herhaalde en nutteloze doorverwijzingen vermeden.

Wanneer het Vlaams Mensenrechteninstituut wel bevoegd is maar de klacht betrekking heeft op een beleidsinstantie of organisatie, wordt de indiener van de klacht eerst aangeraden om gebruik te maken van de interne klachtenprocedure van de betrokken instantie. Als de reactie op deze interne procedure binnen een redelijke termijn uitblijft of als onvoldoende wordt ervaren, kan het instituut verdere ondersteuning bieden.

Tabel 10 geeft een overzicht van onze eerstelijnsbijstand in 2025. Deze cijfers omvatten zowel dossiers die in 2025 werden geregistreerd als dossiers waarvoor in 2024 een eerstelijnsactie nog niet was afgerond. In deze fase werden 144 klachten en 39 meldingen afgesloten zonder eerstelijnsdienstverlening, meestal omdat het contact met de indiener verloren ging.

Tabel 10: Eerstelijnsbijstand

Ondernomen actie	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Informeren & adviseren	142 (53%)	527 (64%)	589 (75%)	22 (34%)	135 (57%)	250 (76%)
Doorverwijzen	148 (55%)	323 (39%)	291 (37%)	43 (67%)	108 (46%)	200 (60%)
Informeren & adviseren en doorverwijzen	20 (7%)	24 (3%)	91 (12%)	1 (2%)	8 (3%)	119 (36%)
N	270	828	789	64	235	331

Voor de meerderheid van de dossiers waarin in 2025 eerstelijnsbijstand werd geboden door het instituut, werd informatie en advies verleend (al dan niet gekoppeld aan een doorverwijzing). Dit was het geval voor 75% van de klachten (N=589) en 76% van de meldingen (N=250). Voor beide categorieën betekent dit een toename ten opzichte van 2024.

lets meer dan een derde van de klachten (37%) en zes op de tien meldingen (60%) werden door- gestuurd of doorverwezen (al dan niet na informeren

en adviseren). Deze dossiers belandden bij één of meer van de 113 verschillende instanties of organisaties die bevoegd of beter geplaatst waren om de klacht of melding te behandelen. De meeste dossiers werden overgemaakt aan Unia (N=125). Daarnaast werden dossiers overgemaakt aan de verschillende CAW's en juridische eerstelijnsbijstand. In 2024 werden 39% van de klachten (N=323) en 46% van de meldingen (N=108) doorgestuurd. Ook toen was Unia de organisatie waar het meeste dossiers (N=168) naar werden doorgestuurd.

Tabel 11: Dossiers naar doorverwezen instanties of organisaties*

Doorverwezen naar	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Unia	62 (42%)	149 (46%)	113 (39%)	12 (28%)	19 (18%)	12 (6%)
Centrum Algemeen Welzijnswerk	2 (1%)	3 (0,9%)	14 (5%)	3 (7%)	14 (13%)	23 (12%)
Juridische eerstelijnsbijstand	5 (3%)	8 (2%)	13 (4%)	2 (5%)	9 (8%)	15 (8%)
Pro-Deoadvocaten	0 (0%)	1 (0,3%)	13 (4%)	0 (0%)	2 (2%)	30 (15%)
Bureau voor Juridische Bijstand	0 (0%)	3 (0,9%)	8 (3%)	0 (0%)	4 (4%)	22 (11%)
Hoge Raad voor de Justitie	1 (0,7%)	2 (0,6%)	4 (1%)	0 (0%)	1 (0,9%)	10 (5%)
N	148	323	291	43	108	200

* Enkel instanties weergegeven die in 2025 minstens 5% van de doorverwezen klachten of meldingen ontvingen.

De ondernomen actie verschilt naargelang de bevoegdheid van het instituut en de ontvankelijkheid van het dossier. Wanneer na de initiële analyse bleek dat het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is en het dossier ontvankelijk is, volgden in negen op de tien klachten (90%) en in ruim acht op de tien meldingen (82%) informatie en advies. In een beperkter aantal gevallen (100 klachten en 56 meldingen) werd geoordeeld dat een andere

organisatie of instantie beter geplaatst was om het dossier verder te behandelen, waarna werd doorverwezen.

Wanneer het instituut niet bevoegd bleek of het dossier onontvankelijk was, werd in 2025 in ongeveer zeven op de tien gevallen doorverwezen (67% van de klachten en 69% van de meldingen), al dan niet na informeren en adviseren.

Tabel 12: Eerstelijnsbijstand naar bevoegd- en ontvankelijkheid (2025)

Ondernomen actie 2025	Discriminatieklacht		Melding van andere mensenrechtenschending	
	Bevoegd en ontvankelijk	Onbevoegd of onontvankelijk	Bevoegd en ontvankelijk	Onbevoegd of onontvankelijk
Informeren & adviseren	452 (90%)	137 (48%)	99 (82%)	151 (72%)
Doorverwijzen	100 (20%)	191 (67%)	56 (46%)	144 (69%)
Informeren & adviseren en doorverwijzen	50 (10%)	41 (14%)	34 (28%)	85 (40%)
N	502	287	121	210

3.2.5 Bemiddeling

Bemiddeling is een essentieel onderdeel van onze aanpak bij ontvankelijke klachten waarvoor we bevoegd zijn. Het Vlaams Mensenrechteninstituut stelt bemiddeling voor aan partijen wanneer advies of een korte tussenkomst niet volstaat. Zo bieden we een veilige en neutrale ruimte om misverstanden uit te klaren, verwachtingen op elkaar af te stemmen en duurzame afspraken te maken. Via bemiddeling richten we ons niet alleen op herstel tussen partijen, maar ook op het aanpakken van mogelijke vooroordelen met impact op langere termijn.

We bemiddelen alleen als beide partijen daartoe bereid zijn. Onze bemiddelaars werken meerzijdig partijdig: ze zorgen ervoor dat elke partij zich gehoord voelt en houden rekening met individuele noden en mogelijke structurele verbeteringen. In veel gevallen zitten partijen samen rond de tafel. Waar dat onmogelijk blijkt, kan gekeken worden naar digitale oplossingen op afstand. Partijen kunnen zich tijdens de bemiddeling laten bijstaan door een vertrouwenspersoon of raadsman, maar dat is zeker niet verplicht. Tijdens het gesprek delen partijen hun perspectieven, benoemen ze bezorgdheden en verkennen ze samen mogelijke stappen. Bemiddeling leidt vaak tot snel herstel, beter inzicht, excuses of beleidsaanpassingen.

Naargelang de uitkomst, kan de bemiddelingsfase als volgt worden geclassificeerd:

- **Bemiddeling is niet mogelijk:**

Het Vlaams Mensenrechteninstituut kan, na een analyse van de klacht en de betrokken partijen, oordelen dat bemiddeling in bepaalde gevallen niet mogelijk is. Deze beslissing volgt meestal uit een gebrek aan bereidheid van één of meerdere partijen om deel te nemen aan de bemiddeling. Mits toestemming van de indiener wordt de klacht dan, samen met eventuele bewijsstukken, doorgestuurd naar de Geschillenkamer. Deze beslissing wordt steeds transparant gecommuniceerd aan alle partijen, zodat er duidelijkheid is over het verdere verloop van de procedure.

- **Bemiddeling is mogelijk:**

Bemiddeling leidde tot resultaat:

Wanneer het instituut vaststelt dat partijen tot een oplossing zijn gekomen, informeert de bemiddelaar alle betrokken partijen dat de bemiddeling afgerond is met resultaat. Als er concrete afspraken tijdens het gesprek zijn gemaakt, maakt het instituut een ontwerp van bemiddelingsakkoord op en legt dit ter ondertekening aan partijen voor. Dit akkoord bevat een gedetailleerde omschrijving van de bemiddelde oplossing en de door partijen aangegane verbintenissen. Het is gedragen, uitvoerbaar, haalbaar en duurzaam. Indien afspraken niet worden uitgevoerd, kan opnieuw contact worden opgenomen met het instituut.

Bemiddeling leidde niet tot resultaat:

Als de bemiddeling niet tot een resultaat leidt, wordt er een beknopte verklaring opgesteld waarin staat dat er geen (bemiddelde) oplossing werd bereikt. Deze verklaring wordt aan alle betrokken partijen gecommuniceerd. Mits toestemming van de indiener wordt de klacht, zonder enige appreciatie van de bemiddelaar, overgemaakt aan de Geschillenkamer.

Tabel 13: Bemiddelingsdossiers naar uitkomst

Bemiddelingen	2023	2024	2025
Bemiddeling mogelijk	5 (45%)	48 (59%)	54 (53%)
Bemiddeling leidde tot resultaat	4 (36%)	22 (27%)	25 (25%)
Bemiddeling leidde niet tot resultaat	1 (9%)	26 (32%)	29 (28%)
Bemiddeling niet mogelijk	6 (55%)	33 (41%)	48 (47%)
N	11	81	102

In 2025 werd voor 102 bemiddelingsdossiers het traject afgerond. Tabel 13 geeft een overzicht van de resultaten van deze bemiddelingstrajecten.

Van deze 102 bemiddelingsdossiers bleek in 48 gevallen bemiddeling niet mogelijk. In 54 bemiddelingsdossiers werd een bemiddelingstraject wel opgestart. Daarvan werden 25 bemiddelingen afgerond met een afdoend resultaat, terwijl de bemiddeling in 29 bemiddelingsdossiers niet tot resultaat leidde.

Een gedetailleerde analyse werd uitgevoerd voor de 54 bemiddelingsdossiers waarin in 2025 daadwerkelijk werd bemiddeld. Door de relatief beperkte aantallen binnen elke categorie zijn variaties over de jaren heen niet onverwacht.

Tabel 14: Bemiddelde dossiers naar beleidsdomein

Beleidsdomein	2023	2024	2025
Onderwijs	2 (40%)	20 (42%)	25 (46%)
Welzijn, gezin en gezondheid	0 (0%)	2 (4%)	9 (17%)
Ruimtelijke ordening en stedenbouw	1 (20%)	3 (6%)	4 (7%)
Werk	2 (40%)	2 (4%)	4 (7%)
Wonen	1 (20%)	14 (29%)	4 (7%)
Cultuur	0 (0%)	1 (2%)	4 (7%)
Mobiliteit en openbaar vervoer	0 (0%)	2 (4%)	4 (7%)
Toerisme	0 (0%)	0 (0%)	4 (7%)
Sport	0 (0%)	4 (8%)	3 (6%)
Bestuur	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)
Ander	0 (0%)	4 (8%)	7 (13%)
N	5	48	54

Wat het beleidsdomein betreft, situeerden deze bemiddelingsdossiers zich het vaakst binnen het beleidsdomein onderwijs (46%), gevolgd door welzijn,

gezin en gezondheid (17%). De overige domeinen vertegenwoordigen elk minder dan 10% van de bemiddelde dossiers.

Tabel 15: Bemiddelde dossiers naar discriminatiegrond

Discriminatiegrond	2023	2024	2025
Handicap	3 (60%)	26 (54%)	33 (61%)
Gezondheidstoestand	0 (0%)	11 (23%)	19 (35%)
Fysieke of genetische eigenschap	0 (0%)	7 (15%)	12 (22%)
Raciale en etnische kenmerken en nationaliteit	1 (20%)	15 (31%)	10 (19%)
Geloof of levensbeschouwing	1 (20%)	6 (12%)	8 (15%)
Leeftijd	0 (0%)	1 (2%)	6 (11%)
Sociale positie	1 (20%)	4 (8%)	3 (6%)
Vermogen	1 (20%)	4 (8%)	3 (6%)
Taal	0 (0%)	2 (4%)	3 (6%)
Seksuele oriëntatie	0 (0%)	0 (0%)	3 (6%)
Geslacht of gender	0 (0%)	2 (4%)	2 (4%)
Politieke overtuiging	0 (0%)	0 (0%)	2 (4%)
Burgerlijke staat	0 (0%)	3 (6%)	1 (2%)
Geboorte	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)
Syndicale overtuiging	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)
N	5	48	54

Handicap is in de bemiddelingsfase de meest voorkomende discriminatiegrond (61%). Gezondheidstoestand, fysieke of genetische eigenschappen, raciale en etnische kenmerken en nationaliteit, en geloof of levensbeschouwing

kwamen voor in respectievelijk 35%, 22%, 19% en 15% van de bemiddelde dossiers. De overige discriminatiegronden vertegenwoordigen elk minder dan 15% van de bemiddelde dossiers.

Tabel 16: Bemiddelde dossiers naar vorm van discriminatie

Vorm van discriminatie	2023	2024	2025
Weigering van redelijke aanpassingen	3 (60%)	23 (48%)	24 (44%)
Directe discriminatie	2 (40%)	16 (33%)	20 (37%)
Indirecte discriminatie	0 (0%)	8 (17%)	15 (28%)
(Seksuele) intimidatie	0 (0%)	7 (15%)	6 (11%)
Opdracht geven tot discriminatie	0 (0%)	0 (0%)	1 (2%)
Discriminatie (ongespecificeerd)	0 (0%)	7 (15%)	8 (15%)
N	5	48	54

Wat betreft de vorm van discriminatie, hadden de bemiddelde dossiers het vaakst betrekking op weigering van een verzoek tot redelijke aanpassingen (44%). Ook directe discriminatie (37%)

en indirecte discriminatie (28%) kwamen vaak voor in deze dossiers. Opdracht geven tot discriminatie kwam slechts één keer voor.

3.3 Oordelen

Bij het Vlaams Mensenrechteninstituut kan een discriminatieklacht (klacht) worden ingediend door een persoon of organisatie. Wanneer bemiddeling geen oplossing biedt en de indiener van de klacht hiermee instemt, maakt het instituut de klacht over aan de Geschillenkamer. Deze beoordeelt of er sprake is van discriminatie zoals vermeld in het Gelijkekansendecreet of het Decreet Evenredige Participatie op de Arbeidsmarkt, met uitzondering van discriminatie op grond van taal. De procedure bij de Geschillenkamer staat volledig los van het bemiddelingstraject. Daarom verricht ze steeds een eigen bevoegdheids- en ontvankelijkheidstoets. De Geschillenkamer is enkel bevoegd voor discriminatieklachten en niet voor meldingen van andere mensenrechtenschendingen.

De Geschillenkamer is een onafhankelijk orgaan van het Vlaams Mensenrechteninstituut. Ze bestaat uit experts in mensenrechten en het antidiscriminatierecht, met ervaring in de magistratuur, advocatuur en academische wereld. Ze oordeelt onafhankelijk en onpartijdig. Na een procedure waarin alle partijen worden gehoord spreekt de Geschillenkamer een niet-bindend, gemotiveerd oordeel uit over de discriminatieklacht.

3.3.1 Procedure

Een procedure bij de Geschillenkamer¹⁷ is laagdrempelig, snel en gratis. Alle partijen kunnen de procedure zelfstandig voeren, maar ze kunnen zich ook laten bijstaan of vertegenwoordigen, bijvoorbeeld door een familielid, vriend, organisatie of advocaat. De procedure is toegankelijk genoeg om ook zonder advocaat te doorlopen. Als een partij praktische ondersteuning nodig heeft om deel te nemen aan de procedure, bekijkt het Secretariaat van de Geschillenkamer met die partij hoe we tegemoet kunnen komen aan diens ondersteuningsnoden via gepaste en redelijke bijstand, bijvoorbeeld in de vorm van een tolk.

In totaal ontving de Geschillenkamer in 2025 52 discriminatieklachten. In 4 dossiers werd de indiener van de klacht bijgestaan door een advocaat, terwijl de verweerder in 16 dossiers bijstand van een advocaat had. In 10 dossiers werd een klacht ingediend door of voor een minderjarige.

Alle indieners van de klachten waren in 2025 natuurlijke personen, terwijl verweerders vooral publieke rechtspersonen (N=42) of private rechtspersonen (N=9) waren. Er was één klacht tegen een natuurlijke persoon.

Tabel 17: Kenmerken indieners van klachten en verweerders

	Indiener van de klacht	Verweerder
Bijstand advocaat	8% (N = 4)	31% (N = 16)
	Indiener van de klacht	Verweerder
Natuurlijke persoon	100% (N = 52)	2% (N = 1)
Private rechtspersoon	0% (N = 0)	17% (N = 9)
Publieke rechtspersoon	0% (N = 0)	81% (N=42)

¹⁷ Besluit van de Vlaamse Regering over de samenstelling van en de procedure voor de Geschillenkamer van het Vlaams Mensenrechteninstituut,

<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1039238¶m=inhoud&ref=search&AVIDS=1494666%2C1494667%2C1494668%2C1494669%2C1494670%2C1494673%2C1494674%2C1494676%2C1494677%2C1494678%2C1494679%2C1494684%2C1494685%2C1494686%2C1494689%2C1494690%2C1494691%2C1494692%2C1494693%2C1494694%2C1494695%2C1494696%2C1494698%2C1494699>

De geografische verdeling naar provincie toont dat in 2025 de meeste discriminatieklachten voor de Geschillenkamer afkomstig waren uit Oost-Vlaanderen (33%, N=17). West-Vlaanderen volgt met

21% (N=11), terwijl Antwerpen en Vlaams-Brabant elk 19% (N=10) van de klachten vertegenwoordigen. Limburg registreerde 8% (N=4), terwijl de Geschillenkamer vanuit Brussel geen enkele klacht ontving.

Tabel 18: Verzoeken naar provincie

Locatie	Klachten	
	2024	2025
Oost-Vlaanderen	34% (N=14)	33% (N = 17)
West-Vlaanderen	15% (N=6)	21% (N = 11)
Antwerpen	20% (N=8)	19% (N = 10)
Vlaams-Brabant	15% (N=6)	19% (N = 10)
Limburg	12% (N=5)	8% (N = 4)
Brussel	5% (N=2)	0% (N = 0)

3.3.2 Klachten voor de Geschillenkamer

De Geschillenkamer ontving klachten in verband met discriminatie op grond van handicap, burgerlijke staat, sociale positie, vermogen, geslacht, leeftijd, gezondheidstoestand, geloof of levensbeschouwing, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst en nationale of etnische afstamming.

De klachten gingen over uiteenlopende thema's, zoals:

- fysieke testen voor voetbalscheidsrechters na een blessure;
- toegang voor patiënten met een handicap tot een kinesitherapie-praktijk die is gelegen in een schoolstraat;
- het ticketcontrolebeleid van De Lijn bij personen met een andere huidskleur, nationaliteit en/of afkomst;
- subsidies voor aangepaste rookmelders bij slechthorenden;
- redelijke aanpassingen voor leerlingen met een handicap in het lager en secundair onderwijs;

- de opname van hoorcolleges en werkcolleges aan de Universiteit Gent voor studenten met een handicap;
- de weigering van een huurwoning aan een kandidaat met een Nederlands accent;
- de wachttijd voor een aangepaste sociale woning voor personen met een handicap;
- de tegemoetkoming van VDAB voor woonwerkverplaatsingen voor een persoon met een visuele handicap;
- het verbod voor een onderwijzeres om les te geven met een hoofddoek.

Onderstaande cijfers geven de discriminatiegrond en het beleidsdomein aan van de klachten die door de Geschillenkamer werden behandeld. Hierbij wordt steeds de classificatiegrond gehanteerd die bij het dossier in de eerstelijnsfase werd geregistreerd – en dus niet de juridische kwalificatie die de Geschillenkamer in haar oordeel aan de klacht geeft.

Net als in 2024 wordt handicap het vaakst vermeld als mogelijke discriminatiegrond (58%) in de klachten (N=30). Daarnaast werd in 10 klachten (19%) verwezen naar nationale of etnische afstamming als mogelijke discriminatiegrond. Andere vaak voorkomende discriminatiegronden waren huidskleur, zogenaamd ras, leeftijd, geloof en levensbeschouwing of geslacht, elk aangevoerd in 8 klachten (15%). Gezondheidstoestand werd in 6 klachten ingeroepen als discriminatiegrond.

Minder vaak voorkomende discriminatiegronden in de klachten waren burgerlijke staat (4 klachten) en afkomst, nationaliteit en sociale positie (telkens 3 klachten). Vermogen en taal kwamen elk twee keer voor. Naar politieke overtuiging en syndicale overtuiging werd in één klacht verwezen.

Bij de ingediende klachten worden vaak meerdere discriminatiegronden tegelijk aangehaald. Hierdoor ligt de som van de gerapporteerde percentages boven de 100% en is het aantal vermeldingen van discriminatiegronden hoger dan het totale aantal unieke klachten.

Tabel 19: Klachten voor de Geschillenkamer naar discriminatiegrond

Klachten voor de Geschillenkamer		
Discriminatiegrond	2024	2025
Handicap	63% (N=26)	58% (N = 30)
Nationale of etnische afstamming	12% (N=5)	19% (N = 10)
Huidskleur	5% (N=2)	15% (N = 8)
Zogenaamd ras	12% (N=5)	15% (N = 8)
Leeftijd	22% (N=9)	15% (N = 8)
Geloof of levensbeschouwing	5% (N=2)	15% (N = 8)
Geslacht	10% (N=4)	15% (N = 8)
Gezondheidstoestand	15% (N=6)	12% (N = 6)
Burgerlijke staat	15% (N=6)	8% (N = 4)
Afkomst	5% (N=2)	6% (N = 3)
Nationaliteit	2% (N=1)	6% (N = 3)
Sociale positie	5% (N=2)	6% (N = 3)
Vermogen	7% (N=3)	4% (N = 2)
Taal	0% (N=0)	4% (N = 2)
Politieke overtuiging	0% (N=0)	2% (N = 1)
Syndicale overtuiging	0% (N=0)	2% (N = 1)
Geboorte	0% (N=0)	0% (N = 0)
Seksuele oriëntatie	2% (N=1)	0% (N = 0)
Gezinsverantwoordelijkheden	2% (N=1)	0% (N = 0)
Fysieke of genetische eigenschap	12% (N=5)	0% (N = 0)

Als het gaat om de beleidsdomeinen¹⁸ waarover klachten zijn ingediend, vormen onderwijs (N=16), wonen (N=10), sport (N=6), en werk, mobiliteit en openbaar vervoer en welzijn, gezin en gezondheid

(alle N=4) de top zes van meest voorkomende domeinen. Verder situeren klachten zich in de beleidsdomeinen natuur en milieu, economie en financiën (N=2) en cultuur en bestuur (N=1).

Tabel 20: Klachten voor de Geschillenkamer naar beleidsdomein

Klachten voor de Geschillenkamer		
Beleidsdomein	2024	2025
Onderwijs	27% (N=11)	31% (N = 16)
Wonen	17% (N=7)	19% (N = 10)
Sport	15% (N=6)	12% (N = 6)
Mobiliteit en openbaar vervoer	10% (N=4)	8% (N = 4)
Werk	7% (N=3)	8% (N = 4)
Welzijn, gezin en gezondheid	17% (N=7)	8% (N = 4)
Natuur en milieu	0% (N=0)	4% (N = 2)
Economie en financiën	2% (N=1)	4% (N = 2)
Cultuur	2% (N=1)	2% (N = 1)
Bestuur	17% (N=7)	2% (N = 1)
Ruimtelijke ordening en stedenbouw	2% (N=1)	0% (N = 0)
Jeugd	2% (N=1)	0% (N = 0)
Wetenschap en innovatie	0% (N=0)	0% (N = 0)
Media	0% (N=0)	0% (N = 0)
Toerisme	2% (N=1)	0% (N = 0)

¹⁸ De in deze tabel gebruikte beleidsdomeinen zijn niet de juridisch domeinen zoals bepaald in artikel 20 van het Gelijkekansendecreet (GKD). Het gaat om interne categorieën die uitsluitend voor rapporteringsdoeleinden worden gebruikt.

3.3.3 Oordelen van de Geschillenkamer

Na ontvangst van de klacht voert de Geschillenkamer onafhankelijk een voorlopig onderzoek uit om te bepalen of de klacht ontvankelijk is. Als dat op het eerste gezicht het geval is, gaat de procedure verder met de uitwisseling van de standpunten van de betrokken partijen.

Wanneer de Geschillenkamer op basis van een voorlopig onderzoek oordeelt dat de klacht ontvankelijk is en ze de klacht in behandeling neemt, verzamelt ze de standpunten en overtuigingsstukken van alle betrokken partijen volgens het principe van 'hoor en wederhoor'. Iedere partij wordt gehoord en krijgt de kans om haar standpunt toe te lichten en te reageren op de standpunten van de andere partij(en).

In de meeste gevallen organiseert de Geschillenkamer een zitting, waarvoor alle partijen worden uitgenodigd. Partijen kunnen ook zelf een zitting

vragen. Tijdens de hoorzitting stellen de leden van de Geschillenkamer vragen aan de partijen over hun zaak. Zittingen zijn in principe openbaar en worden vooraf aangekondigd op de website. Als het voor een partij moeilijk is om de zitting fysiek bij te wonen (bijvoorbeeld omwille van een handicap), kan de Geschillenkamer toestaan dat die de zitting online kan bijwonen.

In 2025 organiseerde de Geschillenkamer 25 hoorzittingen. In drie van deze 25 zittingen werd een online of hybride hoorzitting georganiseerd, op gemotiveerd verzoek van minstens één van de partijen.

Als een klacht wordt ingediend door of voor een minderjarige, worden zij op hun verzoek voorafgaand aan de hoorzitting gehoord door een lid van de Geschillenkamer. In 2025 hoorde de Geschillenkamer in dat kader 3 minderjarigen. In één zaak waren de minderjarigen zelf aanwezig tijdens de hoorzitting.

Tabel 21: Oordelen naar uitspraak

	Oordelen	
	2024	2025
Geen discriminatie	50% (N = 6)	38% (N = 12)
Discriminatie	42% (N = 5)	38% (N = 12)
Onontvankelijk	8% (N = 1)	25% (N = 8)
Totaal	100% (N = 12)	100% (N = 32)

In 2025 sprak de Geschillenkamer 32 oordelen uit. De oordelen zijn openbaar beschikbaar in de [oordelendatabank](#) van de Geschillenkamer op de website van het Vlaams Mensenrechteninstituut.

In acht van de 32 zaken verklaarde de Geschillenkamer zich na verder onafhankelijk onderzoek onbevoegd om te oordelen over de klacht. In één zaak verklaarde de Geschillenkamer zich onbevoegd omdat de klacht geen verband hield met één of meer van de beschermde kenmerken uit het Gelijkekansendecreet. In de overige zeven zaken besloot de Geschillenkamer dat zij niet bevoegd was om de klacht te beoordelen omdat deze ging over een beweerde discriminatie die rechtstreeks voortvloeide uit een decreet of

uit een uitvoeringsbesluit (een Besluit van de Vlaamse Regering of een Ministerieel Besluit). Het Gelijkekansendecreet bepaalt dat in die gevallen geen verboden discriminatie in de zin van het Gelijkekansendecreet kan worden vastgesteld (artikel 21 Gelijkekansendecreet).

In 24 van de 32 zaken onderzocht de Geschillenkamer de grond van de klacht. In 12 van deze 24 ontvankelijke dossiers stelde de Geschillenkamer geen schending van het Gelijkekansendecreet vast. In de andere 12 dossiers, goed voor de helft van de ontvankelijke klachten, stelde de Geschillenkamer één of meerdere schendingen van het Gelijkekansendecreet vast.

Voor elk oordeel waarin de Geschillenkamer discriminatie vaststelde, worden in Tabel 22 per dossier op basis van de oordelen de relevante elementen opgelijst. De tabel toont per oordeel:

- op welke beschermde kenmerken de schending betrekking had;
- welke schending van het Gelijkekansendecreet werd vastgesteld.

Tabel 22: Overzicht oordelen waarin een schending van het Gelijkekansendecreet werd vastgesteld

Oordeelnummer	Beschermd kenmerk									Schending Gelijkekansendecreet					
	Handicap	Geslacht	Gezondheidstoestand	Leeftijd	Zogenaamd ras	Huidskleur	Afkomst	Nationale of etnische afstamming	Geloof	Indirecte discriminatie	Weigeren van redelijke aanpassingen	Directe discriminatie	Behandeling discriminatieklacht	Repressailles	Intimidatie
2025-1	x	x								x	x				
2025-3	x										x				
2025-5	x										x				
2025-12		x	x	x								x	x	x	
2025-13				x								x			
2025-17					x	x	x	x				x	x		x
2025-18	x										x		x		x
2025-19							x	x				x			
2025-24	x										x				
2025-28					x			x	x			x		x	x
2025-31		x			x			x	x	x		x			x
2025-32	x										x				
Totaal	6	3	1	2	3	1	2	4	2	2	6	6	3	2	4

3.3.4 Opvolging van oordelen

Wanneer de Geschillenkamer vaststelt dat er sprake is van discriminatie, vormt het oordeel niet het eindpunt van het proces. Een belangrijk onderdeel van de werking van het Vlaams Mensenrechteninstituut is de opvolging van de aanbevelingen die in dat oordeel worden geformuleerd. Die opvolging maakt zichtbaar in welke mate verweerders aanbevelingen uitvoeren en geeft ze tegelijk de kans om aan te tonen welke concrete inspanningen zij leveren. Als de verweerder daarvoor toestemming geeft, wordt deze informatie toegevoegd aan het publiek beschikbare oordeel.

De aanbevelingen van de Geschillenkamer kunnen zowel individueel als structureel zijn. Individuele aanbevelingen zijn toegespitst op de concrete situatie van de indiener van de klacht, terwijl structurele aanbevelingen een ruimere impact hebben.

Opvolgingsprocedure

De opvolging start onmiddellijk na het oordeel. Na de publicatie van het oordeel staat het Vlaams Mensenrechteninstituut in voor de opvolging van de aanbevelingen. Binnen vijf werkdagen ontvangt de verweerder een bericht met de vraag om binnen zes weken aan te geven welke maatregelen al zijn genomen of nog gepland worden. Deze termijn biedt verweerders de ruimte om acties op te starten of een implementatieplan op te stellen, terwijl de opvolging binnen een duidelijk en beheersbaar tijds kader blijft. Wanneer bepaalde maatregelen meer tijd vergen, kan een verweerder ook een gepland opvolgingstraject melden, bijvoorbeeld wanneer een reglementswijziging eerst de goedkeuring van een algemene vergadering moet krijgen.

Wanneer binnen de zes weken geen reactie volgt, worden opeenvolgende herinneringen verstuurd: een eerste na het verstrijken van de termijn, vervolgens een tweede vier weken later en ten slotte een laatste rappel twee weken daarna. Blijft een antwoord ook dan uit, dan wordt het dossier afgesloten met de status 'geen reactie'. Zowel de melder als de verweerder wordt hiervan op de hoogte gebracht. Deze werkwijze biedt verweerders voldoende kansen om alsnog te reageren, maar voorkomt tegelijk dat dossiers onnodig lang open blijven.

Elke reactie wordt zorgvuldig onderzocht en geregistreerd. Het Vlaams Mensenrechteninstituut hanteert daarbij zeven mogelijke uitkomsten, telkens afzonderlijk toegepast op de individuele en de structurele aanbevelingen:

1. Volledige opvolging: alle aanbevolen maatregelen zijn uitgevoerd en dit is voldoende duidelijk en verifieerbaar.
2. Gedeeltelijke opvolging: enkele aanbevelingen zijn uitgevoerd, maar niet allemaal. Dit kan ook het geval zijn wanneer maatregelen wel zijn genomen, maar niet volledig overeenstemmen met de aanbevelingen.
3. Opvolging aangekondigd: de verweerder heeft nog niet (alles) uitgevoerd, maar communiceert een concreet voornemen of traject, bijvoorbeeld bij structurele maatregelen met een langere doorlooptijd.
4. Geen opvolging: de verweerder geeft expliciet aan geen maatregelen te zullen nemen, bijvoorbeeld omdat hij het oordeel betwist of meent dat eerdere acties volstaan.
5. Geen reactie: ondanks alle herinneringen wordt geen enkel antwoord ontvangen, waardoor inhoudelijke beoordeling niet mogelijk is.
6. Opvolging niet meer mogelijk: de aanbeveling kan objectief niet meer worden uitgevoerd, bijvoorbeeld wanneer de indiener van de klacht niet langer verbonden is aan de instelling die hem discrimineerde.
7. Opvolging niet van toepassing: wanneer het oordeel geen maatregelen van dat type bevat.

Deze classificatie maakt het mogelijk om systematisch vast te stellen in welke mate de aanbevelingen worden uitgevoerd en ondersteunt een consistente beleidsanalyse over de jaren heen.

Niet in alle dossiers kan de opvolging onmiddellijk worden afgerond. Soms zijn maatregelen wel genomen, maar nog onvoldoende toegelicht, of kondigt de verweerder verdere implementatiestappen aan. In die gevallen blijft de opvolging lopend en wordt bijkomende informatie opgevraagd. Wanneer een opvolgingstraject is aangekondigd, wordt het dossier op vooraf bepaalde momenten opnieuw beoordeeld, zodat de opvolging in beweging blijft en tegelijk duidelijk is wanneer een dossier uiteindelijk kan worden afgesloten. In elk scenario wordt de oorspronkelijke melder op de hoogte gehouden van de voortgang.

Opvolging in 2025

In 2025 werd de opvolging van de aanbevelingen van veertien oordelen afgerond. Het betreft vijf oordelen uit 2024 en negen oordelen uit 2025. In alle veertien oordelen werden structurele aanbevelingen

opgenomen. Daarnaast bevatten negen oordelen ook individuele aanbevelingen. De resultaten van de opvolging van die aanbevelingen in 2025 worden samengevat in Tabel 23.

Tabel 23: Overzicht van de opvolging van de opgelegde structurele en individuele maatregelen (2025)

	Structurele aanbevelingen	Individuele aanbevelingen
Volledige opvolging	6	4
Opvolging aangekondigd	4	1
Geen opvolging	3	1
Geen reactie	1	1
Niet van toepassing	0	5
Opvolging niet meer mogelijk	0	2
Totaal dossiers	14	14

De resultaten van 2025 geven aan dat de opvolgprocedure van de Geschillenkamer in de meerderheid van de dossiers daadwerkelijk tot vooruitgang leidt. Voor de structurele aanbevelingen werd in 71,4% van de dossiers een volledige of aangekondigde opvolging vastgesteld. Dit toont dat de meeste verweerders bereid zijn om structurele verbeteringen door te voeren die toekomstige gevallen van discriminatie moeten voorkomen. Structurele maatregelen vergen vaak organisatorische aanpassingen - zoals nieuwe regels, procedures, registratiesystemen of overlegstructuren - waardoor het logisch is dat de uitvoering soms meer tijd vraagt. In vier dossiers werden zulke structurele maatregelen aangekondigd. Dit betekent dat de verweerder een geloofwaardig implementatietraject heeft voorgelegd, bijvoorbeeld wanneer een reglementswijziging nog moet worden goedgekeurd door een algemene vergadering. Tegelijk wijzen de dossiers met geen opvolging (21,4%) of geen reactie (7,1%) erop dat een minderheid van de verweerders geen gevolg geeft aan het niet-bindende oordeel op vlak van structurele aanbevelingen. In gevallen van “geen opvolging”

geeft de verweerder expliciet aan geen maatregelen te zullen treffen. Bij “geen reactie” kan de opvolging administratief niet verder worden gezet wegens het volledig uitblijven van een antwoord. Voor de individuele maatregelen ontstaat een meer gemengd beeld. In vijf van de negen dossiers (55,6%) werd een volledige of aangekondigde opvolging vastgesteld. In twee dossiers (22,2%) was opvolging echter niet meer mogelijk, bijvoorbeeld omdat de indiener van de klacht niet langer verbonden was aan de school of organisatie. Daarnaast was er één dossier zonder opvolging en één dossier zonder reactie.

De opvolgingscijfers van 2025 tonen aan dat de opvolgprocedure werkt en dat de oordelen van de Geschillenkamer in een grote meerderheid van de dossiers waarin de Geschillenkamer discriminatie vaststelt daadwerkelijk impact genereren. Tegelijk blijft opvolging een proces dat zorgvuldige inhoudelijke beoordeling én nauwgezette monitoring vereist.

4. Ontwikkelingen en aandachtspunten

Dit hoofdstuk belicht een aantal relevante ontwikkelingen en aandachtspunten met betrekking tot de bescherming van mensenrechten in Vlaanderen in 2025. Per thema worden ontwikkelingen besproken die het voorbije jaar bijzonder zichtbaar of betekenisvol waren voor de realisatie van mensenrechten binnen de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest.

Voor de selectie van de thema's wordt aangesloten bij de strategische doelstellingen van het Vlaams Mensenrechteninstituut, zoals vastgelegd in het strategisch plan 2025–2029. Zo komen ontwikkelingen met betrekking tot het recht op wonen aan bod, evenals de impact van digitalisering op de uitoefening en bescherming van mensenrechten. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de rechten van personen met een handicap, mede gelet op het bijzonder mandaat van het instituut in het kader van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Binnen de strategische doelstelling rond inclusie worden onder meer ontwikkelingen besproken met betrekking tot racisme, gender en seksuele diversiteit. Ten slotte wordt binnen de doelstelling menselijke waardigheid en autonomie ingegaan op thema's zoals menswaardige bestrafing en strafuitvoering, evenals op ontwikkelingen binnen kinderopvang, jeugdhulp en geestelijke gezondheidszorg.

Naast deze strategische thema's wordt in deze editie, gelet op de actualiteitswaarde en maatschappelijke impact, ook aandacht besteed aan de ruimte voor het middenveld. De rol van middenveldorganisaties is immers nauw verbonden met de effectieve uitoefening en bescherming van mensenrechten en vormt een belangrijk element van een goed functionerende democratische rechtsstaat.

De bespreking beoogt geen exhaustief overzicht te geven van alle beleidsdomeinen of mensenrechtenthema's binnen de Vlaamse bevoegdheden. De selectie van onderwerpen is gebaseerd op informatie en signalen die het instituut in de loop van het voorbije jaar hebben bereikt via zijn verschillende opdrachten, waaronder monitoring, onderzoek, klachtenbehandeling en contacten met maatschappelijke actoren. In sommige gevallen ligt de nadruk daarbij op beleidsontwikkelingen op Vlaams niveau, terwijl in andere gevallen rechtspraak of internationale ontwikkelingen het vertrekpunt vormen.

Het hoofdstuk biedt in de eerste plaats reflecties op tendensen, knelpunten en aandachtspunten die zich in 2025 aftekenden binnen het Vlaamse

mensenrechtenlandschap. Deze ontwikkelingen situeren zich binnen een bredere institutionele context die het mensenrechtenkader in Vlaanderen en België mee vormgeeft. Zowel op federaal als op Vlaams niveau werd in de regeerakkoorden het engagement opgenomen om te werken aan een omvattend nationaal mensenrechtenmechanisme dat in aanmerking kan komen voor een "A-status" binnen het systeem van de Verenigde Naties, overeenkomstig de *Paris Principles*. Een dergelijke erkenning veronderstelt onder meer garanties inzake onafhankelijkheid, pluralisme, een breed mandaat en toereikende middelen.

Daarnaast werden verdere stappen gezet in de implementatie van het *Optional Protocol to the Convention against Torture (OPCAT)*, dat staten verplicht onafhankelijke nationale preventiemechanismen op te richten voor het toezicht op plaatsen waar personen van hun vrijheid zijn beroofd. In België werd binnen het Federaal Instituut voor de Bescherming en Bevordering van de Mensenrechten (FIRM) een federaal mechanisme opgericht voor plaatsen onder federale jurisdictie, terwijl de Vlaamse regering in 2025 besliste om haar taken onder OPCAT toe te vertrouwen aan het Vlaams Mensenrechteninstituut.

Op Europees niveau vond een breder debat plaats over de interpretatie van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, in het bijzonder in migratiecontext. Verschillende lidstaten, waaronder België, riepen op tot reflectie over de verhouding tussen de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en de beleidsruimte van staten. Verschillende mensenrechteninstellingen en academici benadrukten echter het belang van de rechtsstaat, de scheiding der machten en het absolute karakter van het verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling.

Binnen deze bredere context wil dit hoofdstuk bijdragen aan een beter inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen en aandachtspunten met betrekking tot de bescherming van mensenrechten in Vlaanderen in 2025.

Op Vlaams niveau keurde de Vlaamse regering het ontwerp van decreet goed dat het nieuwe Bindend Sociaal Objectief vastlegt. Dit beoogt de realisatie van 50.000 bijkomende sociale woningen tegen 2042.²⁸ Daarnaast keurde de Vlaamse regering een voorontwerp van wijzigingsdecreet goed dat onder meer nieuwe verplichtingen invoert voor kandidaat-huurders en sociale huurders. Niet-beroepsactieve sociale huurders en kandidaat-huurders met arbeidspotentieel zouden daardoor verplicht worden zich in te schrijven bij de VDAB als werkzoekende en zich beschikbaar moeten stellen voor de arbeidsmarkt. Dit wordt gekoppeld aan mogelijke sancties. Ook wordt de taalkennisvereiste verhoogd naar mondeling niveau B1.²⁹ Het Vlaams Mensenrechteninstituut formuleerde eerder al enkele **bezorgdheden** bij deze voorstellen en de toenemende trend waarbij het recht op wonen voorwaardelijk wordt gemaakt aan een aantal voorwaarden zoals werkbereidheid, taalkennis en lokale binding.³⁰ In hetzelfde voorontwerp worden bovendien nieuwe bewijsinstrumenten voor het opsporen van domiciliefraude ingevoerd, waaronder gegevens over afvalophaling. De hoeveelheid opgehaald huishoudelijk afval kan daarbij worden aangewend als bijkomende indicatie voor domiciliefraude. Dit roept vragen op met betrekking tot het recht op privacy, zoals vervat in artikel 22 van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dit jaar werd bovendien de evaluatiestudie van het Vlaams actieplan discriminatie op de private huurmarkt uitgevoerd. De resultaten van deze studie worden in de loop van 2026 verwacht. Op basis van deze studie zullen bijkomende maatregelen worden genomen om discriminatie op de private huurmarkt terug te dringen.³¹

Op 24 oktober 2025 verwierp de Raad van State het beroep tegen onder meer de lokale bindingsvereiste. Deze regel houdt in dat bij de toewijzing van sociale woningen voorrang gegeven wordt aan kandidaat-

huurders die een langdurige binding hebben met de gemeente, een deelgebied of het werkgebied van een woonmaatschappij, meer bepaald personen die in de afgelopen tien jaar minstens vijf jaar onafgebroken in dat gebied hebben verbleven.³² Het Vlaams Mensenrechteninstituut heeft in de **reactie** op de beleidsnota wonen aandacht gevraagd voor de risico's van voorrang op basis van lokale binding. Hoewel het regelgevend kader lokale besturen ruimte laat voor nadere invulling, kan deze beleidsvrijheid leiden tot verdere verstrenging op lokaal niveau. Dit vergroot de kans op potentiële uitsluiting van de meest kwetsbare groepen in gemeenten met een strenger toewijzingsbeleid. In de praktijk hebben verschillende lokale besturen hun toewijzingsreglement aangepast door een voorrangsbepaling in te voeren voor kandidaat-huurders die sinds hun geboorte in de gemeente wonen.³³

Op 9 oktober 2025 bevestigde het Grondwettelijk Hof dat het wintermoratorium dat uithuiszettingen in Brussel verbiedt tussen 1 november en 15 maart, grondwettig is. Het Hof oordeelde dat de maatregelen een proportioneel evenwicht vormen tussen de bescherming van kwetsbare huurders en de eigendomsrechten van verhuurders. Deze uitspraak verduidelijkt de verhouding tussen het recht op eigendom van de verhuurder en het recht op wonen van de huurder.³⁴

In juni werden de resultaten van de Woonsurvey en Woningsscreening 2023 van het Steunpunt Wonen gepubliceerd. In totaal namen 4.417 Vlaamse huishoudens deel aan de survey en werden 2.706 woningen technisch doorgelicht. De resultaten geven een beeld van het wonen in Vlaanderen, met aandacht voor betaalbaarheid, kwaliteit en leefomgeving. Voor eigenaars is de betaalbaarheid de voorbije jaren verbeterd, maar voor huurders niet: de huurprijzen stijgen. De helft van de huurders besteedt meer dan 30% van hun inkomen aan

²⁸ Ontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Wonen van 2021 en het decreet van 9 juli 2021 houdende wijziging van diverse decreten met betrekking tot wonen, VLAAMSE REGERING, 6 januari 2025, 633(2025-2026), <https://docs.vlaamsparlement.be/files/pfile?id=2259414>.

²⁹ Ontwerp van decreet tot wijziging van diverse decreten met betrekking tot wonen, VLAAMSE REGERING, 19 december 2025, <https://themis.vlaanderen.be/files/70bd44f0-dd36-11f0-9f89-8b390237f631/download?name=VR%202025%201912%20DOC:1306-1%20KT-decreet%202025%20-%20nota%20TER.pdf&content-disposition=inline>.

³⁰ Vlaams Mensenrechteninstituut, *Reactie op de Beleidsnota Wonen 2024-2029 van de Vlaamse Regering*, 2024, <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties/reactie-op-de-beleidsnota-wonen-2024-2029-van-de-vlaamse-regering>.

³¹ VLAAMS PARLEMENT, *Verslag vergadering Commissie Wonen, Toerisme, Energie en Klimaat*, 23 april 2025, zie: <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1893351/verslag/1894891>.

³² RvS 24 oktober 2025, nr. 264.641, https://www.raadvst-consetat.be/index.asp?page=caselaw_results&lang=nl&qu=nr.+264.641%2C+&method=and&index=arr&s_lang=nl.

³³ Vlaams Mensenrechteninstituut, *Reactie op de Beleidsnota Wonen 2024-2029 van de Vlaamse Regering*, 2024, <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties/reactie-op-de-beleidsnota-wonen-2024-2029-van-de-vlaamse-regering>.

³⁴ GwH 9 oktober 2025, nr. 131/2025, <https://nl.const-court.be/public/n/2025/2025-131n.pdf>

woonkosten. Vooral bij private huurders met lage inkomens is de situatie zorgwekkend: 53% van het laagste inkomenskintiel heeft te kampen met een te hoge woonkost of een ontoereikend resterend budget om menswaardig te kunnen leven. Sinds de Woonsurvey 2018 is hun betaalbaarheidsrisico bovendien aanzienlijk toegenomen. Ook bij sociale huurders heeft 30% onvoldoende budget om menswaardig te leven. Uit de technische schouwingen blijkt daarnaast dat 48% van de woningen technisch ongeschikt is – het ontbreken van rookmelders weegt hier zwaar op de cijfers (17%). Daarnaast is 11% van de Vlaamse woningen ongeschikt door structurele gebreken en is 7% onbewoonbaar. Vooral eenoudergezinnen, alleenstaanden en huurders wonen vaker in ongeschikte omstandigheden.³⁵ Het jaarboek Armoede en Ongelijkheid van 2025 van de

Universitaire Stichting voor Armoedebestrijding besteedt dit jaar uitgebreid aandacht aan verschillenden facetten van het recht op wonen, met bijzondere nadruk op de meest kwetsbaren.³⁶ Ten slotte werden dit jaar de resultaten van de tweede opvolgmeting op basis van praktijktesten op de private huurmarkt in Antwerpen gedeeld. Deze meting, uitgevoerd tussen oktober 2023 en januari 2024, onderzocht discriminatie op basis van etniciteit en handicap. De resultaten tonen aan dat kandidaat-huurders met een Marokkaanse, Turkse, Roemeense of Congolese naam minder vaak worden uitgenodigd dan personen met een Belgische naam. Daarnaast werden personen in een rolstoel die redelijke aanpassingen vragen en personen met een assistentiehond eveneens systematisch minder vaak uitgenodigd voor een plaatsbezoek dan personen zonder een handicap.³⁷

³⁵ DE SMALEN D. en VAN DEN BROECK K. *Wonen in Vlaanderen anno 2023*, Steunpunt Wonen, 2025, 183 p., https://steunpuntwonen.be/wp-content/uploads/2025/05/WP01_Woonsurvey-2023_EIND.pdf; VERMANT M. en VASTMANS F., *De impact van de economische conjunctuur op de resultaten van de woonsurvey 2023. Inflatie, starters en de betaalbaarheid van wonen*, Steunpunt Wonen, 2025, <https://steunpuntwonen.be/onderzoek/werkpakket-1-data-en-indicatoren/woonsurvey-en-woningschouwing-2023/de-impact-van-de-economische-conjunctuur-op-de-resultaten-van-de-woonsurvey-2023-inflatie-starters-en-de-betaalbaarheid-van-wonen/>.

³⁶ COENE J., DEGERICKX H., DEWILDE C., D'HERTOGE M., GHYS T., HUBEAU B., MARCHAL S., REMMEN R. en VAN HOOTEGEM H. (red.) *Jaarboek Armoede en Ongelijkheid*, Acco Learn, 2025.

³⁷ VERHAEGHE P-P., en BEYZA DINCER E., *Discriminatie op de huurwoningmarkt van Antwerpen: tweede opvolgmeting*, 2024, https://assets.antwerpen.be/srv/assets/api/download/d5b24058-b4ad-4978-af6c-98a4dc3b6f63/Opvolgmeting_Antwerpen_huurwoningenmarkt_2024.pdf

4.2 Digitalisering

Op Europees niveau deden zich in 2025 twee opgeschijnlijk tegenstrijdige ontwikkelingen voor op het vlak van de bescherming van mensenrechten bij digitalisering. Enerzijds werden verschillende onderdelen van het recent aanzienlijk versterkte regelgevend kader voor digitale rechten op het terrein concreet van toepassing. Anderzijds werden voorstellen gelanceerd om bestaande regelgeving te versoepelen.

In 2025 kwamen er – in uitvoering van de Digitale-dienstenverordening³⁸ - maatregelen voor de bestrijding van online haatspraak.³⁹ Ook de AI Verordening is relevant: zij verbiedt AI-systemen met een onaanvaardbaar hoog risico, vereist concrete maatregelen voor AI-geletterdheid en de aanduiding van grondrechttoezichthouders, waaronder het Vlaams Mensenrechteninstituut.⁴⁰ Verder moesten de nationale bepalingen voor de omzetting van Richtlijn betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten van toepassing zijn vanaf 28 juni (EAA-richtlijn).⁴¹ Op 28 september trad de Data-act in werking, die gebruikers meer controle geeft over hun onlinedata.⁴² Tenslotte werd het eerste monitoringsrapport over de Europese Verklaring over Digitale Rechten en Beginselen voor het Digitale Decennium aangenomen, waarin de EU zich engageert voor, onder meer, privacy, non discriminatie en digitale inclusie.

Tegenover deze versterking van digitale rechten staat het in november 2025 gepubliceerde voorstel van de Europese Commissie, de **'Digitale Omnibus'**⁴³, dat voortvloeit uit het Draghirapport van 2024. Deze tekst beoogt een vereenvoudiging van regelgeving en een vermindering van toezicht, onder meer op vlak van gegevensbescherming, door een beperktere definitie van persoonsgegevens, meer uitzonderingen op het verwerkingsverbod voor bijzondere persoonsgegevens, bijkomende beperkingen op het inzagerecht en ruimere mogelijkheden voor geautomatiseerde besluitvorming. Een tweede voorstel van omnibus betreft specifiek AI systemen⁴⁴ en beoogt de informatie en toezichtstructuur voor grondrechttoezichthouders te wijzigen. Daarnaast wordt de verantwoordelijkheid voor AI-geletterdheid verschoven van aanbieders en gebruikersverantwoordelijken naar de lidstaten en de Europese Commissie.

Meerdere organisaties hebben over die voorstellen bezorgdheden geuit. Amnesty International waarschuwt dat de dereguleringstendens in de Omnibus leidt tot een verzwakking van digitale rechten, zoals privacy en non discriminatie.⁴⁵ Het European Civic Forum (ECF) en de koepelorganisatie European Digital Rights (EDRI) publiceerden een brief, medeondertekend door meer dan honderd middenveldorganisaties, waarin ze waarschuwen

³⁸ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG, Pb.L. 27 oktober 2022, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>.

³⁹ Dit betreft de opname van de voordien vrijwillige gedragscode voor de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen op het internet in Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG. Zie: De 'Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online', zoals opgenomen in het kader van de Digitaaldienstenverordening (Verordening (EU) 2022/2065) na de herziening van 2025.

⁴⁰ Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie, Pb.L. 12 juli 2024, <https://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

⁴¹ Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten, Pb.L. 7 juni 2019, <https://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>. In België is deze richtlijn grotendeels omgezet door de Belgische Toegankelijkheidswet van 5 november 2023, maar in Vlaanderen omgezet door middel van, onder andere, het Mediadecreet (2022) en het Decreet over e-boeken en bijbehorende software (BS 17 april 2024).

⁴² Verordening (EU) 2023/2854 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2023 betreffende geharmoniseerde regels inzake eerlijke toegang tot en eerlijk gebruik van data en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/2394 en Richtlijn (EU) 2020/1828, Pb.L. 22 december 2023, <https://data.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj> (Dataverordening).

⁴³ Art. 3 Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordeningen (EU) 2016/679, (EU) 2018/1724, (EU) 2018/1725 en (EU) 2023/2854 en Richtlijnen 2002/58/EC, (EU) 2022/2555 en (EU) 2022/2557 wat betreft de vereenvoudiging van het digitale wetgevingskader en tot intrekking van de Verordeningen (EU) 2018/1807, (EU) 2019/1150, (EU) 2022/868 en Richtlijn (EU) 2019/1024, COM(2025) 837 final, 19 november 2025, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025PC0837> (hierna: Digitale Omnibus).

⁴⁴ Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2024/1689 en (EU) 2018/1139 wat betreft vereenvoudiging van de uitvoering van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie, COM(2025) 837 final, 19 november 2025, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52025PC0837> (hierna: Digitale Omnibus inzake AI).

⁴⁵ AMNESTY INTERNATIONAL, 'EU: Digital omnibus proposals will tear apart accountability on digital rights', 19 november 2025, [EU: Digital omnibus proposals will tear apart accountability on digital rights - Amnesty International](https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/11/eu-digital-omnibus-proposals-will-tear-apart-accountability-on-digital-rights/).

dat de Omnibus een historische achteruitgang zou betekenen voor digitale rechten in de Europese Unie.⁴⁶ Ook nationale mensenrechteninstellingen, zoals het Danish Institute for Human Rights en het Nederlands College voor de Rechten van de Mens, en koepelorganisaties voor mensenrechteninstellingen (ENNHRI) uitten ernstige bezorgdheden.⁴⁷

Binnen Vlaanderen deden zich in 2025 ook een aantal belangrijke ontwikkelingen voor op het vlak van mensenrechten in de digitale sfeer.

Ten eerste, de Vlaamse Regering nam een nieuwe digitale strategie aan.⁴⁸ Deze strategie bevat concrete maatregelen om de doelstellingen van het Europees beleidsprogramma Digitaal Decennium 2020-2030⁴⁹ te behalen. De focus ligt op het versterken van de digitale infrastructuur, het verhogen van de digitale vaardigheden van de bevolking (met 80% digitale vaardigheid als streefdoel) en het digitaliseren van overheidsdiensten (met 100% digitale basisdiensten als einddoel). De tekst besteedt onder meer aandacht aan digitale inclusie, het verantwoord gebruik van AI (inclusief het bestrijden van algoritmische discriminatie), digitale toegankelijkheid en duurzaamheid. De strategie sluit af met tien principes over de maatschappelijke impact van de digitalisering.⁵⁰

Ten tweede, vonden er belangrijke ontwikkelingen plaats op het gebied van digitale inclusie. Door de snelle digitalisering van (overheids)diensten kunnen een gebrek aan toegang tot digitale apparaten ('toegangskloof') en onvoldoende digitale vaardigheden ('vaardigheidskloof') leiden tot vermindering in het genot van mensenrechten.⁵¹ In Vlaanderen krijgt het digitale-inclusiebeleid vorm binnen het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan, onder de noemer 'Iedereen Digitaal.' In 2025

verschenen vijf rapporten in het kader van de wetenschappelijke monitoring van dit actieplan. Deze rapporten wijzen op het belang van gelijke toegang tot online diensten voor alle burgers – met bijvoorbeeld gebruiksvriendelijke, toegankelijke digitale dienstverlening én offline alternatieven waar nodig – zodat niemand wordt uitgesloten op basis van leeftijd, opleiding of inkomen. Tegelijk benadrukken ze dat de privacy en persoonsgegevens van burgers beter beschermd moeten worden, onder meer via een expliciet charter voor digitale rechten en strengere normen voor datagebruik en transparantie. Ze waarschuwen ook dat zonder structurele maatregelen - zoals een geïntegreerde beleidsaanpak, blijvende investeringen in digitale ondersteuningsplekken en een wettelijk kader dat digitale grondrechten verankert – digitale uitsluiting bestaande ongelijkheden dreigt te bestendigen. De auteurs pleiten daarom voor een duurzame, breed gedragen aanpak die digitale inclusie interfederaal coördineert, ondersteuningsinitiatieven structureel verankert en financiert, en mensenrechten expliciet centraal stelt via duidelijke wettelijke waarborgen. Een belangrijk onderdeel van het huidige Vlaamse digitale-inclusiebeleid zijn de digibanken. In 2021 lanceerde het toenmalige Departement Werk en Sociale Economie subsidieoproepen voor lokale samenwerkingen die digitale uitsluiting moeten tegengaan. Deze zogenaamde digibanken bieden vooral ondersteuning aan digitaal kwetsbare personen en versterken hun toegang tot digitale diensten. Dit project loopt af in juli 2026, terwijl de Vlaamse regering nog geen beslissing heeft genomen over mogelijke vervolgfianciering. Uit een evaluatiestudie blijkt dat de digibanken waardevol zijn, maar nood hebben aan meer professionalisering, een betere spreiding in Vlaanderen en duurzame financiering.⁵²

47 DANISH INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS, 'Reaction to Omnibus proposal made by the European Commission', 27 februari 2025, Reaction to Omnibus-proposal made by the European Commission | The Danish Institute for Human Rights; NEDERLANDS COLLEGE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS, 'EU wetswijzigingen 'digitale omnibus' zorgelijk voor grondrechten', 19 november 2025, <https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2025/11/19/eu-wetswijzigingen-digitale-omnibus-zorgelijk-voor-grondrechten>; ENNHRI, ENNHRI response to the Digital Package and Omnibus Consultation: Simplification measures must retain fundamental rights protections, 14 oktober 2025, [Statement-consultation-digital-omnibus_ENNHRI-response.pdf](https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2025/10/14/ennhri-response-to-the-digital-package-and-omnibus-consultation).

48 *Digitale Strategie van Vlaanderen*, VR 2025 2706 DOC. 0521, Vlaamse Regering 27 juni 2025, *Digitale Strategie voor Vlaanderen* | Vlaanderen.be (hierna: *Vlaamse Digitale Strategie*).

49 Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *Digitaal Kompas 2030: de Europese aanpak voor het digitale decennium*, COM(2021) 118 final, 9 maart 2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118>.

50 *Vlaamse Digitale Strategie*, pp. 44-46.

51 Vlaams Mensenrechteninstituut, *Advies over gelijkwaardige alternatieven voor digitale dienstverlening*, 18 december 2025, [Advies over gelijkwaardige alternatieven voor digitale dienstverlening](https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2025/12/18/advies-over-gelijkwaardige-alternatieven-voor-digitale-dienstverlening) | Vlaams Mensenrechteninstituut.

52 HAMEEUW H., STORMS E., COOLS P., HEIRMAN W., RAEYMAECKERS P. en WALRAVE M., *Evaluatiestudie naar de werking en impact van digibanken*, Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie, 2025, [Evaluatiestudie naar de werking en impact van digibanken](https://www.vlaanderen.be/actueel/nieuws/2025/06/10/evaluatiestudie-naar-de-werking-en-impact-van-digibanken) | Vlaanderen.be.

Een nieuwe speler in het Vlaamse digitale landschap is het Vlaamse Centrum Cyberveiligheid, dat operationeel werd op 1 mei 2025. Dit centrum werd opgericht om de cyberweerbaarheid van Vlaamse en lokale overheden te versterken en incidenten te voorkomen. Het centrum biedt advies, sensibiliseringscampagnes en ondersteuning bij het melden en aanpakken van cyberdreigingen, zoals phishing, ransomware en datalekken. Daarnaast werkt het samen met nationale en internationale partners om kennis en best practices uit te wisselen, en stimuleert het onderzoek rond veilige digitale infrastructuur.

Verder trok de Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) aan de alarmbel over het recht op privacy in de openbare ruimte. Zo beval zij de schorsing van het gebruik van camera's met automatische nummerplaatherkenning (ANPR-camera's) in de gemeente Grimbergen. De gemeente vocht deze beslissing aan bij de Raad van State, maar deze bevestigde in een arrest van 26 februari 2025 de schorsing.⁵³ De VTC oordeelde dat het gebruik van deze camera's voor trajectcontroles ontoereikend gemotiveerd was en daardoor een inbreuk vormde op de privacy en de bescherming van de persoonsgegevens. De gemeente was onvoldoende transparant over het doel van de camera's en respecteerde de principes van minimale gegevensverwerking niet. Naar aanleiding daarvan ontwikkelde de VTC een checklist voor lokale besturen die ANPR-camera's willen inzetten voor trajectcontrole.⁵⁴

Voor het melden van illegale inhoud bij online platformen kregen drie Belgische instellingen de status van 'betrouwbare flagger' onder de Europese Digitaaldienstenverordening: het Vlaams Mensenrechteninstituut, Unia en Child Focus.⁵⁵ Hun meldingen moeten door de platformen prioritair worden behandeld. Deze status versterkt hun slagkracht in de aanpak van online discriminatie en andere mensenrechtenschendingen in de digitale ruimte.

⁵³ RvS 26 februari 2025, nr. 262.489, A. 243.534/X 18.926.

⁵⁴ Deze checklist is online beschikbaar via: [ANPR checklist | Vlaanderen.be](#).

⁵⁵ De actuele lijst is te vinden op de website van de Belgische digitaaldienstencoördinator: [DSA Trusted flaggers | BIPT](#).

4.3 Handicap

In 2019 startte het VN-Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap de tweede rapportageprocedure voor België in het kader van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. In 2024 publiceerde het Comité zijn slotopmerkingen met aanbevelingen.⁵⁶ Tot op heden heeft het Vlaams Mensenrechteninstituut geen informatie gekregen over enige beleidsreactie.

De wachtlijsten voor ondersteuning van personen met een handicap vormen al jarenlang een structureel en algemeen erkend probleem. Het Vlaams Mensenrechteninstituut gaf hierover reeds advies.⁵⁷ Het aantal personen met een handicap dat wacht op een passend budget voor zorg en ondersteuning blijft bovendien toenemen.⁵⁸ Op 23 mei 2025 keurde de Vlaamse Regering een beleidsnota goed waarin een ingrijpende hervorming wordt aangekondigd van het beleid, het financieringssysteem en het ondersteuningslandschap voor personen met een handicap.⁵⁹ Deze voorgestelde beleidswijzigingen zullen in de komende jaren verder worden uitgewerkt via verschillende regelgevende trajecten.⁶⁰ Binnen de doelgroep en zoals ook aan het Vlaams Mensenrechteninstituut gesignaleerd vanuit de Klankbordgroep handicap leeft er een grote bezorgdheid over deze hervorming.⁶¹ Fundamentele principes uit het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, zoals persoonlijke autonomie, met inbegrip van de vrijheid om zelf

keuzes te maken en de erkenning van inherente waardigheid, dreigen onder druk te komen staan. Er leven ook bekommernissen over het gebrek aan daadwerkelijke participatie van de doelgroep in het volledige hervormingsproces, zoals het VN-Verdrag Handicap dit voorschrijft.⁶² Bovendien bevat de nota geen elementen die toegemoet komen aan de aanbeveling van het VN-comité om een plan voor desinstitutionalisering op te maken.

Binnen het onderwijs worden stappen vooruitgezet. De Vlaamse Regering keurde een Visienota 'Stappenplan richting een inclusiever onderwijs' goed.⁶³ Op 28 november 2025 nam de Vlaamse Regering kennis van de consultatienota van de bevoegde minister over de evolutie naar scholen voor iedereen.⁶⁴ Deze nota schetst de visie om tegen 2040 te evolueren naar een inclusiever onderwijssysteem waarin alle leerlingen toegang hebben tot hoogstaand en kwaliteitsvol onderwijs in scholen voor iedereen. De consultatienota wordt nu voorgelegd aan de strategische adviesraden en aan een Staten-Generaal, waarbij een brede groep stakeholders wordt betrokken. Ook het Vlaams Mensenrechteninstituut gaf op eigen initiatief advies over de consultatienota.⁶⁵ Op basis van deze consultatienota en het participatieve traject zal de Vlaamse Regering een strategienota uitwerken met een langetermijnvisie en actieplan om tegen 2040 tot een kwalitatief en inclusief onderwijssysteem te

⁵⁶ COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP, *Slotopmerkingen over het gecombineerde tweede en derde periodieke rapport van België van het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap*, 30 september 2024, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/q24/166/90/pdf/q2416690.pdf>.

⁵⁷ Vlaams Mensenrechteninstituut, *Advies over het persoonsvolgend budget*, 22 december 2023, [Advies over het persoonsvolgend budget | Vlaams Mensenrechteninstituut](https://www.vaph.be/documenten/meerjarenplanning-2025-2029).

⁵⁸ Meerjarenplanning 2025-2029 van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, maart 2024, <https://www.vaph.be/documenten/meerjarenplanning-2025-2029>.

⁵⁹ Conceptnota: "Naar een vernieuwd, geïntegreerd zorg- en ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap", Vlaamse Regering 23 mei 2025, VR 2025 2305 MED.0209-1, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/conceptnota-naar-een-vernieuwd-geintegreerd-zorg-en-ondersteuningsbeleid-voor-personen-met-een-handicap>.

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ Zie bv. de petitie van Kannel, Absoluut vzw en Gezin & Handicap vzw, in samenwerking met tal van andere organisaties, [Ongehoord, Niet Akkoord - 3twaalf.be](https://www.ongehoord.be); [Actievoerders eisen inspraak bij hervormingsplannen Gennez: "Onze stem ontbreekt!" | Onafhankelijk Leven](https://www.actievoerders.be); Zie de rapportage: [Terzake - Actie mensen met handicap tegen plannen Gennez | VRT MAX](https://www.terzake.be); PENNEMANS, S., 'Mensen met een handicap voeren actie bij minister Gennez: 'Ongehoord? Niet akkoord'', *Bruzz* 3 december 2025, [Mensen met een handicap voeren actie bij minister Gennez: 'Ongehoord? Niet akkoord' | BRUZZ](https://www.bruzz.be).

⁶² Artikel 4, lid 3 [Verdrag van de Verenigde Naties van 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap](https://www.unhcr.org/refugees/article/4-13-2006).

⁶³ Visienota 'Stappenplan richting een inclusiever onderwijs', Vlaamse Regering, 4 april 2025, VR 2025 0404 DOC.0263/1, [Visienota 'Stappenplan richting een inclusiever onderwijs' | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be).

⁶⁴ Consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen, Vlaamse Regering, 28 november 2025, VR 2025 28 11 MED.0485-1, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/consultatienota-over-de-evolutie-naar-scholen-voor-iedereen>.

⁶⁵ Vlaams Mensenrechteninstituut, *Advies over de consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen*, maart 2026, <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties/advies-over-de-consultatienota-over-de-evolutie-naar-scholen-voor-iedereen>

komen.⁶⁶ Dit plan is broodnodig. De Monitor Recht op Onderwijs voor Personen met een Handicap van het Vlaams Mensenrechteninstituut toont aan dat verdere stappen noodzakelijk zijn voor Vlaanderen om zijn verplichtingen inzake het recht op onderwijs, zoals vastgelegd in het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, na te komen.⁶⁷

Op het vlak van toegankelijkheid blijven noodzakelijke regelgevende initiatieven vandaag uit. In 2019 concludeerde Inter, het Vlaams Agentschap Toegankelijkheid, dat de toegankelijkheidsverordening in vergunningsaanvragen en bij de uitvoering ervan amper correct wordt toegepast.⁶⁸ Dit onderzoek werd besproken in het Vlaams Parlement⁶⁹, dat nadien een resolutie aannam over de toegankelijkheid van publieke gebouwen en de publieke ruimte in Vlaanderen.⁷⁰ De Vlaamse Regering keurde op 17 februari 2023 wel een conceptnota goed over de bijsturing van de toegankelijkheidsreglementering, maar verdere concrete beleidsmaatregelen bleven uit.⁷¹ Hoewel op politiek niveau wordt erkend dat aanpassingen aan de regelgeving noodzakelijk zijn, wordt dit nog niet vertaald in effectieve actie.

Recent werd De Lijn veroordeeld door het Antwerpse Hof van Beroep wegens discriminatie van rolstoelgebruikers. Het Hof stelde vast dat rolstoelgebruikers op systematische wijze moeilijk of zelfs onmogelijk toegang krijgen tot het door De Lijn georganiseerde openbaar vervoer. De Lijn slaagde er niet in aan te tonen dat deze problematiek voldoende ernstig wordt aanpakt.⁷³

Het Vlaams Mensenrechteninstituut ontving meerdere meldingen in de sfeer van parkeerhandhaving. Scancars, die automatisch nummerplaten van geparkeerde voertuigen controleren op parkeerovertredingen, leiden tot onterechte boetes voor personen met een handicap. De scancars zelf houden geen rekening met parkeerkaarten voor personen met een handicap. Gemeenten leggen daarom bijkomende registratiesystemen en parkeerregels voor mensen met een handicap op. Deze variëren bovendien van gemeente tot gemeente. Hetgeen voor verwarring en extra drempels zorgt.

Tot slot zorgt de beslissing van de federale regering om de werkloosheidsuitkering in de tijd te beperken voor onzekerheid bij personen⁷⁴, vaak met een handicap, die het statuut “niet-toeleidbaar naar werk” kregen. De vraag rijst of het Vlaamse activeringsbeleid voldoende maatregelen zal treffen om ook deze personen op een aangepaste en haalbare manier naar de arbeidsmarkt toe te leiden, met aandacht voor duurzaam en inclusief werk.

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ Vlaams Mensenrechteninstituut, Monitor VN-Verdrag Handicap 2026: Het recht op onderwijs voor personen met een handicap, maart 2026 <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties/monitor-vn-verdrag-handicap-2026-het-recht-op-onderwijs-voor-personen-met-een-handicap>

⁶⁸ INTER, *Eindrapport evaluatieonderzoek Vlaamse Toegankelijkheidsverordening*, november 2019, [Evaluatieonderzoek Vlaamse Toegankelijkheidsverordening | Vlaanderen.be](https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1560825).

⁶⁹ Hoorzitting over de evaluatie Vlaamse Toegankelijkheidsverordening door het agentschap Inter in de Verenigde Commissies van het Vlaams Parlement van 24 juni 2020, [Verenigde commissiesvergadering woensdag 24 juni 2020, 10 uur | Vlaams Parlement](https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1560825).

⁷⁰ Resolutie over het verbeteren van de toegankelijkheid van de publieke gebouwen en de publieke ruimte in Vlaanderen, aangenomen door de plenaire vergadering op 20 april 2022, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1560825>.

⁷¹ Conceptnota: “Bijsturing van de reglementering betreffende Toegankelijkheid”, Vlaamse Regering 17 februari 2023, VR 2023 1702 MED.0061/1BIS, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/conceptnota-bijsturing-van-de-reglementering-betreffende-toegankelijkheid>.

⁷² Hof van beroep Antwerpen, 15 december 2025.

⁷³ Hof van beroep Antwerpen, 15 december 2025.

⁷⁴ [Programmawet van 18 juli 2025](https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1560825).

4.4 Racisme

Racisme blijft anno 2025 wijdverspreid en hardnekkig in België en Vlaanderen. Dit wordt onder meer bevestigd door sectorale onderzoeken en praktijktesten, waaruit blijkt dat in verschillende domeinen, zoals de arbeids- en woonmarkt, nog steeds wordt ingegaan op discriminerende verzoeken van klanten of verhuurders, bijvoorbeeld op basis van etnische achtergrond of vermeende herkomst.⁷⁵ Onderzoek van de Koning Boudewijnstichting bij personen van Sub-Saharaanse origine toont bovendien aan dat 70% van de respondenten racisme of discriminatie heeft ervaren, zowel in alledaagse interactie als in het publieke domein.⁷⁶ Bijna één op drie respondenten rapporteert bovendien veel stress als gevolg van racisme.⁷⁷

Op Vlaams niveau lijkt de beleidsmatige aandacht voor racisme beperkt. Het thema komt slechts beperkt aan bod in enkele recente beleidsplannen,

waaronder de beleidsnota's Gelijke Kansen⁷⁸ en Integratie, Inburgering en Samenleving.⁷⁹ Het geïntegreerd actieplan Horizontaal Integratiebeleid 2025–2029 bevat wel enkele maatregelen gericht op het bestrijden van discriminatie en racisme.⁸⁰ Deze omvatten onder meer bijkomende maatregelen in de sport- en cultuursector, het aanpakken van racisme in gemeentelijke agressieprotocollen, het opleiden van omstaanders, het betrekken van jongeren bij de Europese strategie tegen racisme, en het onderzoeken van meldpunten voor discriminatie van arbeidsmigranten. In het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025–2029⁸¹ krijgen racisme en discriminatie slechts beperkte aandacht, en in de beleidsnota Onderwijs komen deze thema's niet aan bod.⁸² In het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan wordt racisme eveneens beperkt vermeld.⁸³ Wel plant de Vlaamse Regering praktijktesten op sectorniveau binnen

⁷⁵ VERHAEGHE P-P., en BEYZA DINCER E., *Discriminatie op de huurwoningmarkt van Antwerpen: tweede opvolgmeting, 2024*, https://assets.antwerpen.be/srv/assets/api/download/d5b24058-b4ad-4978-af6c-98a4dc3b6f63/Opvolgmeting_Antwerpen_huurwoningenmarkt_2024.pdf; FACTCHECKERS: Gaan medewerkers van dienstenchequebedrijven nog steeds in op discriminerende vragen?, s.d., <https://communicatie.vrt1.be/factcheckers-gaan-medewerkers-van-dienstenchequebedrijven-nog-steeeds-in-op-discriminerende-vragen>. Bekijk de aflevering op: <https://www.vrt.be/vrtmax/a-z/factcheckers/6/factcheckers-s6a2/>.

⁷⁶ In de meeste gevallen uit het racisme zich in gebaren en blikken (51%) of in beledigende of bedreigende opmerkingen (46%). Toch geeft 16% van de respondenten aan persoonlijk met geweld te zijn bedreigd, 8% ontving beledigende of bedreigende e-mails of sms-berichten, en 7% was het doelwit van kwetsende opmerkingen op het internet. KONING BOUDEWIJNSTICHTING, *Onderzoek naar Sub-Saharaanse Gemeenschappen in België*, 13 oktober 2025, [infocentrale subsahara afrika racisme discriminatie](https://www.koningboudewijnstichting.be/infocentrale/subsahara-afrika-racisme-discriminatie) Het gebeurt onder meer tijdens het zoeken naar werk en naar een woning, op school, aan de universiteit of tijdens een opleiding, in de relaties met burens, in contacten met een administratie of openbare dienst, bij sport- of vrijetijdsactiviteiten,....

⁷⁷ KONING BOUDEWIJNSTICHTING, *Onderzoek naar Sub-Saharaanse Gemeenschappen in België*, 13 oktober 2025, [infocentrale subsahara afrika racisme discriminatie](https://www.koningboudewijnstichting.be/infocentrale/subsahara-afrika-racisme-discriminatie).

⁷⁸ Beleidsnota 2024-2029. Gelijke kansen, <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2024-2029-gelijke-kansen>.

⁷⁹ Beleidsnota 2024-2029. Integratie, inburgering en samenleven, <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2024-2029-integratieinburgering-en-samenleven>.

⁸⁰ Geïntegreerd actieplan horizontaal integratiebeleid. 2025-2029, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-devlaamse-regering/ontwerp-van-geintegreerd-actieplan-van-het-horizontaal-integratiebeleid-voor-de-periode-2025-2029>.

⁸¹ Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029, <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/78674>. Zie daarover ook KRC, *Advies bij het ontwerp van Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2025-2029*, 12 p, https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-09/Advies_2025_2026_01_Ontwerp%20van%20Vlaams%20Jeugd-%20en%20Kinderrechtenbeleidsplan%202025-2029.pdf.

⁸² Beleidsnota 2024-2029, Onderwijs en vorming, <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70877>. Zie daarover ook SCHOLIERENKOEPEL, *Wat zegt de minister van Onderwijs over... Racisme op school?*, s.d., <https://www.scholierenkoepel.be/kennisbank/beleidsnotaonderwijs2024-2029-racisme>.

⁸³ Zo wordt onder actie 12 het voorbeeld gegeven van het aanvullen van de opleiding van aanspreekpunten integriteit binnen het jeugdwerk met de thema's discriminatie en racisme. Actie 53 vormt een projectoproep gendersensitieve en inclusieve gezondheidszorg, omdat 'structurele vooroordelen zoals gender- en raciale bias in de gezondheidszorg kunnen leiden tot ongelijkheid in diagnose en behandeling. Ook zorgverleners met een migratieachtergrond ervaren vaker discriminatie' (cf. actie 9). Alle omstaandertrainingen, waaronder die rond racisme en intimidatie, worden in kaart gebracht (actie 8). *Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan – geïntegreerd actieplan 2025-2029*, https://themis.vlaanderen.be/files/25f43360-9ae3-11f0-9b44-3797f8128cc9/download?name=VR%202025%202609%20DOC.0851-2%20Horizontaal_Gelijkekansenbeleidsplan%20-%20bijlage%20QUINQUIES.pdf&content-disposition=inline.

⁸⁴ Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan – geïntegreerd actieplan 2025-2029, https://themis.vlaanderen.be/files/25f43360-9ae3-11f0-9b44-3797f8128cc9/download?name=VR%202025%202609%20DOC.0851-2%20Horizontaal_Gelijkekansenbeleidsplan%20-%20bijlage%20QUINQUIES.pdf&content-disposition=inline; Beleidsnota 2024-2029. Gelijke kansen, <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2024-2029-gelijke-kansen>, Beleidsnota 2024-2029. Werk, 34, <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70880> en recent ook schriftelijke vraag nr. 241 van 26 november 2025. Daarnaast wordt het actieplan 'Vlaams antidiscriminatiebeleid op de private huurmarkt' geëvalueerd, zal een non-discriminatieclausule in alle overheidsopdrachten

de arbeidsmarkt en bevat het Horizontaal Gelijke-kansenbeleidsplan verschillende acties om discriminatie in het 'algemeen' uit te bannen.⁸⁴ Ondanks herhaalde nationale⁸⁵ en internationale⁸⁶ oproepen bestaat er in België nog geen nationaal of interfederaal actieplan tegen racisme. Wel werden op verschillende beleidsniveaus afzonderlijke actieplannen opgesteld met verwijzing naar een dergelijk plan. Intussen werd een interfederaal proces opgestart met het oog op de ontwikkeling van een dergelijk plan, dat volgens de huidige planning in 2026 moet worden afgerond. Dit proces heeft tot doel de verschillende beleidsniveaus te betrekken en te komen tot een meer coherente en geïntegreerde aanpak van racisme in België. Vanuit het middenveld worden echter verschillende aandachtspunten naar voren gebracht met betrekking tot dit traject. Zo worden vragen gesteld over de mate waarin het middenveld daadwerkelijk en structureel wordt betrokken bij het proces. Daarnaast wordt gewezen op het belang van voldoende ambitie in het uiteindelijke plan, zowel wat betreft de inhoudelijke doelstellingen als de concrete implementatie en opvolging ervan. Het instituut volgt deze ontwikkelingen verder op, met bijzondere aandacht voor de mate waarin het toekomstige actieplan bijdraagt aan een samenhangende, ambitieuze en participatieve aanpak van racisme in België.

Verder stelde het Expert Mechanisme ter bevordering van raciale rechtvaardigheid en gelijkheid bij wetshandhaving (EMLER) in 2025 vast dat personen die als 'buitenlanders' worden beschouwd – waaronder ook Belgische staatsburgers – systematisch geconfronteerd worden met racisme, discriminatie op grond van zogenaamd ras en xenofobie. EMLER wijst bovendien op een toename van racistische en xenofobe uitspraken in het publieke debat.⁸⁷ De European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) bezocht België eveneens in 2025. Het rapport wordt in het najaar van 2026 verwacht.⁸⁸

In dezelfde periode bereidde de Europese Commissie haar anti-racismestrategie 2026-2030 voor.⁸⁹ Op 12 februari 2025 kondigde de Commissie aan het voorstel uit 2008 voor een richtlijn over de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid in te trekken, bij gebrek aan verdere vooruitgang in het aannemingsproces. De richtlijn zou gelijke bescherming op basis van deze gronden waarborgen in tal van levensdomeinen, zoals het onderwijs, gezondheidszorg, sociale voordelen en bescherming en het aanbod van goederen in diensten. Na breed protest kwam de Commissie hier in juli 2025 op terug.⁹⁰ In Vlaanderen is de bescherming van discriminatie op basis van deze gronden al gewaarborgd in die verschillende domeinen door het Gelijkekansendecreet.⁹¹

⁸⁴ NAPAR-COALITIE, *Prioritaire Actievoorstellen van de NAPAR Coalitie voor een interfederaal actieplan tegen racisme*, 2018, <https://naparbelgium.org/wp-content/uploads/2025/07/memorandum-NAPAR-Coalitie-2020-NL.pdf>.

⁸⁵ Zie meest recent VN-ONAFHANKELIJK EXPERT MECHANISME TER BEVORDERING VAN RACIALE RECHTVAARDIGHEID EN GELIJKHEID BIJ WETSHANDHAVING, *Report of the International Independent Expert Mechanism to Advance Racial Justice and Equality in Law Enforcement*, 18 Augustus 2025, A/HRC/60/75/Add.1, para. 20, <https://docs.un.org/en/A/HRC/60/75/Add.1>, maar zie ook VN-COMITÉ TER UITBANNING VAN RASSENDISCRIMINATIE (hierna: CERD-COMITÉ), *Concluding observations on the sixteenth to nineteenth periodic reports of Belgium*, 14 maart 2014, CERD/C/BEL/CO/16-19, docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=UzdlitWHaqTyXo9K95ZNY8HBVYtBX1PZJBoGVA7Teq7YBzMu3CENqG6KkH%2BJ%2F6vX4CaVX7iMRgvJhsjJ%2FVxAVIaiPiE81QOyFQYwI8ZSns%3D; CERD-COMITÉ, *Concluding Observations on the combined twentieth to twenty-second periodic reports of Belgium*, 21 mei 2021, CERD/C/BEL/CO/20-22, docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=Z5vmyzR3Hnx71cWvnh5AxG6Re7GefJ3MVAZ0z4uzOBDSZeMHc%2BiloaJNlaliS3AwNs746PRWrHs1PvgUN2o%2F2JKEa87hU2I%2BGAQu87BXy4%3D; VN- MENSENRECHTENCOMITÉ, *Concluding observations on the sixth periodic report of Belgium*, 6 december 2019, CCPR/C/BEL/CO/6, para.15-16, <https://docs.un.org/en/CCPR/C/BEL/CO/6>; WERKGROEP VAN EXPERTEN VAN PERSONEN VAN AFRIKAANSE AFKOMST (WGEPAD), *Report of the Working Group of Experts on People of African Descent on its visit to Belgium*, 14 august 2019, A/HRC/42/59/Add.1, para. 75(a), <https://docs.un.org/en/A/HRC/42/59/Add.1>; VN-MENSENRECHTENRAAD, *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Belgium*, 14 juli 2021, A/HRC/48/8, 35.79-35.81, 35.85-35.86, 35.92-35.94, 36.15, 36.17-36.18, 36-21, 36.24, <https://docs.un.org/en/A/HRC/48/8>; VN-MENSENRECHTENRAAD, UPR of Belgium (3rd Cycle – 38th Session): *Thematic list of recommendations*, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-01/UPR38-Belgium-Thematic-List-of-Recommendations.docx>.

⁸⁷ VN-ONAFHANKELIJK EXPERT MECHANISME TER BEVORDERING VAN RACIALE RECHTVAARDIGHEID EN GELIJKHEID BIJ WETSHANDHAVING, *Report of the International Independent Expert Mechanism to Advance Racial Justice and Equality in Law Enforcement*, 18 Augustus 2025, A/HRC/60/75/Add.1, <https://docs.un.org/en/A/HRC/60/75/Add.1>. Zie ook supra in dit document onder toezicht. Zie ook de cijfers van Unia in UNIA, *Jaarverslag 2024: samen!*, 24 juni 2025, https://www.unia.be/files/Cijfersverslag-2024_NL_final-lay-out-4.pdf. Zij openden 643 racismedossiers in 2024, wat 39% van alle meldingen uitmaakten.

⁸⁸ COUNCIL OF EUROPE, *Council of Europe anti-racism Commission to prepare report on Belgium*, <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/council-of-europe-anti-racism-commission-to-prepare-report-on-belgium#:~:text=A%20delegation%20of%20the%20European,27%20and%2028%20October%202025>.

⁸⁹ COUNCIL OF EUROPE, *Synopsis report - consultation on the 2026-2030 anti-racism strategy*, 14 p, https://commission.europa.eu/document/download/e8cdf244-ab24-4a0f-8752-856b8bd41a84_en?filename=JUST_template_comingsoon_standard.pdf.

⁹⁰ FELIX A., 'Good news on Equal Treatment Directive: Commission reverses decision to withdraw', *European Disability Forum* 24 juli 2025, <https://www.edf-feph.org/good-news-on-equal-treatment-directive-commission-reverses-decision-to-withdraw/#:~:text=About%20us-Good%20news%20on%20Equal%20Treatment%20Directive:%20Commission%20reverses%20decision%20to,Walsh%20in%20supporting%20the%20proposal>.

⁹¹ Decreet 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid, <https://codex.vlaanderen.be/portals/codex/documenten/1017082.html>.

4.5 Gender en seksuele diversiteit

De emancipatie van lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender-, queer en interseksuele personen (LGBTQI+) en de toenemende gendergelijkheid zijn geen vanzelfsprekende verworvenheden. Er is een groeiende politisering en zelfs polarisering rond thema's als gender en manvrouwverhoudingen.

Internationaal werden in 2025 verschillende signalen van een terugval van rechten voor LGBTQI+-personen waargenomen. Zo werd bijvoorbeeld in Hongarije een pride-evenement verboden, terwijl in Turkije een wetsontwerp uitlekte waarin strafrechtelijke sancties worden voorgesteld tegen leden van de LGBTQI+-gemeenschap.⁹² België blijft internationaal relatief goed scoren op het vlak van LGBTQI+-rechten. In 2025 klom België naar de tweede plaats op de jaarlijkse Rainbow Index van ILGA-Europe, dankzij een relatief sterk wettelijk kader.⁹³ Tegelijkertijd toont onderzoek van het Jeugdonderzoekplatform aan dat bijna één op de vijf respondenten agressie tegen homoseksuelen aanvaardbaar vindt en dat bijna één op de vijf jongeren aangeeft dat zij het homohuwelijk liever afgeschaft zien. Ook zegt bijna één op de vijf leerlingen dat zij liever niet met een vriend of vriendin over straat lopen als die homoseksueel of lesbisch zou zijn.⁹⁴ Verder geven meer dan acht op de tien respondenten uit de studie "[Leven als transgender en/of gender non-binair persoon in België](#)" aan de voorbije twee jaar discriminatie te hebben ervaren. Het algemene welzijn bij de ondervraagden is eerder laag.⁹⁵

Cijfers tonen aan dat geweld tegen LGBTQI+-personen vaak blijft voorkomen. Unia en het IGVM luidden de alarmbel rond gevallen waarbij LGBTQI+-mannen via datingapps in de val werden gelokt en vervolgens beledigd, geslagen, bedreigd of afgeperst.⁹⁶ Verder heeft 35% van de discriminatiedossiers bij Unia op basis van seksuele oriëntatie betrekking op haatmisdrijven.⁹⁷ In deze sfeer moet rekening worden gehouden met mogelijke onderrapportering van incidenten.

In het publieke debat rond seksuele en genderdiversiteit komen standpunten naar voren die de legitimiteit van LGBTQI+-rechten in vraag stellen. In Vlaanderen bestaat bezorgdheid rond deze fenomenen en wordt gezocht naar handvaten om met jongeren aan de slag te gaan rond deze thema's binnen het onderwijs.⁹⁸

⁹² AMNESTY INTERNATIONAL, 'Turkije ; Uitgelekte voorstellen stellen LGBTI+ personen strafbaar', 20 oktober 2025, <https://www.amnesty-international.be/nieuws/turkije-uitgelekte-voorstellen-stellen-lgbti-personen-strafbaar>; AMNESTY INTERNATIONAL, 'Rusland: Uitgevers gearresteerd in anti-lgbt+ campagne', 15 mei 2025, <https://www.amnesty-international.be/nieuws/rusland-uitgevers-gearresteerd-anti-lgbti-campagne>; AMNESTY INTERNATIONAL, 'Tunesië: Autoriteiten treden hardhandig op tegen LGBTI+ers met golf van arrestaties', 10 februari 2025, <https://www.amnesty-international.be/nieuws/tunesie-autoriteiten-treden-hardhandig-op-tegen-lgbtiers-met-golf-van-arrestaties>.

⁹³ ILGA EUROPE, *Rainbow Map 2025*, 14 mei 2025, <https://www.ilga-europe.org/report/rainbow-map-2025/>. Zie ook IGVM, 'België op de 7e plaats in de Europese gendergelijkheidsindex 2025', 2 december 2025, <https://igvm-iefh.belgium.be/nl/nieuws/belgie-op-de-7e-plaats-de-europese-gendergelijkheidsindex-2025>.

⁹⁴ PAUWELS F. - JEUGDONDERZOEKSPATFORM, *Facts & Figures: De evolutie van homofobie bij jongeren tussen 2018 en 2023*, 2025, <https://jeugdonderzoekplatform.be/project/facts-figures-de-evolutie-van-homofobie-bij-jongeren-tussen-2018-en-2023/>.

⁹⁵ 55% vindt van zichzelf in goede of zeer goede gezondheid te zijn, tegenover 77% van de algemene bevolking. IGVM, *Leven als transgender en/of gender non-binair persoon in België 2025*, november 2025, <https://igvm-iefh.belgium.be/nl/documentatie/leven-als-transgender-en-of-gender-non-binair-persoon-belgie>.

Zie ook <https://igvm-iefh.belgium.be/nl/pers/tussen-aanhoudende-discriminatie-en-kwetsbaar-welzijn-de-uitdagingen-van-transgender-en-non-Resultaten-3de-nationale-studie-naar-de-leefsituatie-van-trans-en-of-non-binaire-personen-in-Belgie> | [Transgenderinfo](#).

⁹⁶ UNIA, 'Unia en het IGVM luidden de alarmbel: verontrustende cijfers over geweld en discriminatie tegen LGBTI-personen', 12 mei 2025, <https://www.unia.be/nl/actua/unia-en-gvm-luiden-alarmbel-verontrustende-cijfers-over-geweld-en-discriminatie-tegen-lgbti-personen>.

⁹⁷ *Ibid.*

⁹⁸ Zie bv. ROSA vzw, 'Toolkit manosfeer en femosfeer', <https://rosavzw.be/nl/aanbod/tools-1/toolkit-manosfeer-en-femosfeer>; Zie ook het lessenpakket 'online invloeden', dat verder gaat: Verslag vergadering Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media 5 maart 2026, <https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/2002092/verslag/2006249>.

Het jaar 2025 werd gekenmerkt door aanhoudende uitdagingen op het vlak van gendergerelateerd geweld in Vlaanderen.⁹⁹ Het aantal meldingen van verkrachtingen en aanrandingen na spiking is de laatste jaren sterk gestegen, waarbij jongeren, in het bijzonder meisjes, het vaakst slachtoffer zijn.¹⁰⁰ Het aantal meldingen van intrafamiliaal geweld stijgt eveneens: in 2025 ging het gemiddeld om 185 gevallen per dag.¹⁰¹ Dit geldt ook voor online vormen van geweld: meldingen van grooming, sextortion en kinderpornografie namen sterk toe.¹⁰² Child Focus registreerde in de eerste helft van 2025 al 57 dossiers rond online misbruik, meer dan in heel 2024.¹⁰³ Een stijging van het aantal meldingen impliceert echter niet noodzakelijk een effectieve toename van concrete gevallen op het terrein. De dataverzameling over geweld tegen vrouwen blijft immers versnipperd en ontoereikend, zoals ook GREVIO vaststelt.¹⁰⁴

Verder zijn bewegingen die zich verzetten tegen gendergelijkheid steeds zichtbaarder geworden. Bepaalde online gemeenschappen waarin anti-feministische en vrouwonvriendelijke opvattingen worden gedeeld, worden actiever. Dit is een reden tot waakzaamheid, aangezien in sommige van deze bewegingen sprake is van radicalisering. Er zijn groepen waarin frustraties over genderverhoudingen en relaties gepaard gaan met vijandige of gewelddadige retoriek tegenover vrouwen.

Op Europees niveau zette de EU in 2025 haar langetermijnvisie uiteen rond vrouwenrechten, inclusief de strijd tegen gendergerelateerd (cyber) geweld, digitale discriminatie, gendiergezondheid en gelijke participatie in diens Roadmap Women's Rights.¹⁰⁵ Daarnaast vonden de voorbereidingen en publieke consultaties plaats voor de EU Gender Equality Strategy 2026–2030.¹⁰⁶ In oktober 2025 nam het Comité van Ministers van de Raad van Europa een nieuwe aanbeveling aan over gelijke rechten voor intersekse personen.¹⁰⁷ Diezelfde maand lanceerde de Europese Commissie een nieuwe LGBTQI+ Equality Strategy 2026–2030, met focus op de bescherming van LGBTQI+-personen, de versterking van hun positie en het betrekken van de samenleving bij het bevorderen van gelijkheid.¹⁰⁸

⁹⁹ DECRE H., 'Olivia, Diana en Naskah, 3 vrouwen vermoord in amper week tijd: waarom krijgen we zo weinig grip op intrafamiliaal geweld?', VRT NWS 27 mei 2025, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/05/27/intrafamiliaal-geweld/>.

¹⁰⁰ VAN NIEUWENBORGH J., 'Aantal meldingen van aanranding of verkrachting na spiking in zes jaar tijd verdubbeld: vooral stijging in Vlaams-Brabant, Antwerpen is slechtste leerling', *Het Laatste Nieuws* 13 maart 2025, <https://www.hln.be/regio/aantal-meldingen-van-aanranding-of-verkrachting-na-spiking-in-zes-jaar-tijd-verdubbeld-vooral-stijging-in-vlaams-brabant-antwerpen-is-slechtste-leerling-ab0aeb3b/>.

¹⁰¹ MAEREVOET E., 'Per dag gemiddeld 185 dossiers over partnergeweld in ons land', VRT NWS 5 maart 2026, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/03/05/aantal-dossiers-van-partnergeweld-in-ons-land-sinds-2021-gestege/>; Zie ook TRUYTS J., 'Bijna 200 meldingen per dag: aantal dossiers van intrafamiliaal geweld met een kwart gestegen in 4 jaar tijd', VRT NWS 26 september 2025, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/09/26/cijfers-intrafamiliaal-geweld-femicide/>.

¹⁰² CHILD FOCUS, *Jaarverslag 2024*, 2025, 17 p, https://childfocus.be/Portals/0/DEF01_RA_2024_WEB_NL.pdf?ver=Xnns6LZCOpfvmtRCokzTIQ%3d%3d

¹⁰³ ÖZGÜNES F., '70% van slachtoffers is jonger dan 13": zo bescherm je je kind tegen online kindermisbruik', *HLN Nieuws* 25 juli 2025, <https://www.hln.be/binenland/70-van-slachtoffers-is-jonger-dan-13-zo-bescherm-je-je-kind-tegen-online-kindermisbruik-ab6c0820/>.

¹⁰⁴ GROEP VAN EXPERTS INZAKE DE BESTRIJDING VAN GEWELD TEGEN VROUWEN EN HUISELJK GEWELD, *Building trust by delivering support, protection and justice – Belgium – First thematic evaluation report*, 27 november 2025, <https://rm.coe.int/first-thematic-evaluation-report-building-trust-by-delivering-support-/4880298138>.

¹⁰⁵ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and social Committee and the Committee of the region, *A Roadmap for Women's Rights*, 7 maart 2025, COM(2025) 97 final, https://commission.europa.eu/document/download/Oc3fe55d-9e4f-4377-9d14-93d03398b434_en?filename=Gender%20Equality%20Report%20Chapeau%20Communication.pdf.

¹⁰⁶ Zie bv. EQUINET, 'The EU Gender Equality Strategy 2026-2030: Public Consultation', 2025, <https://equineteurope.org/wp-content/uploads/2025/10/EU-202-2030-Gender-Equality-Strategy-Consultation.pdf>. Zie ook Resolutie van het Europees Parlement van 13 november 2025 over de Strategie voor gendergelijkheid 2025 (2024/2125(INI)), 13 november 2025, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2025-0278_NL.html en de Legislative Train Schedule <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-supporting-people-strengthening-our-societies-and-our-social-model/file-new-eu-gender-equality-strategy>.

¹⁰⁷ Recommendation CM/Rec(2025)7 of the Committee of Ministers to member States on equal rights for intersex persons, 7 oktober 2025, <https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:%22091259488028b934%22,%22sort%22:%22CoEValidationDate%20Descending%22%22}>.

¹⁰⁸ EUROPESE COMMISSIE, LGBTQI+ equality strategy 2026 – 2030, https://commission.europa.eu/publications/lgbtiq-equality-strategy-2026-2030-0_en.

Op Vlaams niveau keurde de Vlaamse Regering het actieplan Gendergerelateerd Geweld 2025-2029 goed. Dit plan richt zich op seksueel geweld, grensoverschrijdend gedrag, intrafamiliaal geweld, eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Het omvat drie strategische doelstellingen en 115 concrete acties die gericht zijn op betere bescherming van slachtoffers, versterkte preventie en meer gestroomlijnde aanpak over beleidsdomeinen heen.¹⁰⁹ Daarnaast werd het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan goedgekeurd.¹¹⁰ Dit actieplan bevat verschillende acties rond gendergelijkheid en aanverwante thema's. Daarnaast bevat dit plan tien acties die gericht zijn op het verhogen van het welzijn en de maatschappelijke aanvaarding van LGBTQI+-personen. In het voorjaar werd bovendien een projectoproep gelanceerd om het aanbod aan safe(r) spaces te versterken voor personen die drempels ervaren op het vlak van gender- en seksuele diversiteit en handicap, met bijzondere aandacht voor meer kwetsbare personen binnen deze doelgroep(en).¹¹¹ In de verenigde commissies Welzijn en Justitie werd daarnaast toegelicht hoe men tracht uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik.¹¹² Wat de arbeidsmarkt betreft, nam de Vlaamse Regering verdere stappen richting meer loontransparantie en gelijke behandeling binnen de

Vlaamse overheid. Op 19 december 2025 keurde zij een voorontwerp van decreet in tweede lezing goed dat de EU-richtlijnen inzake 'minimumnormen voor organen van gelijke behandeling' en 'loontransparantie' omzet.¹¹³ Het ontwerp ligt momenteel ter advies voor bij de Raad van State.

Verder bevestigden Europese rechterlijke instanties verschillende keren het belang van bescherming van de rechten van LGBTQI+-personen. De advocaat-generaal van het Hof van Justitie van de Europese Unie concludeerde bijvoorbeeld in een lopende inbreukprocedure dat de Hongaarse anti-LGBTI-propagandawet¹¹⁴ strijdig is met de fundamentele waarden van de Europese Unie, de regels van de interne markt, en met fundamentele rechten zoals het recht op privacy, de vrijheid van meningsuiting en het verbod op discriminatie.¹¹⁵ Daarnaast bevestigde het Hof dat lidstaten een in een andere EU-lidstaat gesloten huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht moeten erkennen wanneer het koppel gebruikmaakt van het recht op vrij verkeer binnen de Europese Unie.¹¹⁶ Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens benadrukte dat staten niet alleen discriminatie en haatspraak ten aanzien van LGBTQI+-personen moeten bestrijden, maar ook personen moeten beschermen die slachtoffer worden van geweld of discriminatie omdat zij met deze groep worden geassocieerd of omdat men aanneemt dat zij tot deze groep behoren.¹¹⁷

¹⁰⁹ Vlaams actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld voor de periode 2025-2029, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/vlaams-actieplan-ter-bestrijding-van-gendergerelateerd-geweld-voor-de-periode-2025-2029>.

¹¹⁰ Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan – geïntegreerd actieplan 2025-2029, https://themis.vlaanderen.be/files/25f43360-9ae3-11f0-9b44-3797f8128cc9/download?name=VR%202025%202609%20DOC.0851-2%20Horizontaal_Gelijkekansenbeleidsplan%20-%20bijlage%20QUINQUIES.pdf&content-disposition=inline.

¹¹¹ Safe(r) spaces verbinden en versterken, <https://www.vlaanderen.be/inclusie/projectoproep-safer-spaces-verbinden-en-versterken>.

¹¹² Voortgangsrapportage over de uitvoering van de aanbevelingen van de Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik, 539 (2025-2026) nr.1 en bijbehorend verslag, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1971508>.

¹¹³ Beslissing Vlaamse Regering 19 december 2025, Vlaams Mensenrechteninstituut (Vlaams Mensenrechteninstituut): omzetting Europese richtlijnen 'minimumnormen organen voor gelijke behandeling' en 'loontransparantie', Vlaams Mensenrechteninstituut (Vlaams Mensenrechteninstituut): omzetting Europese richtlijnen 'minimumnormen organen voor gelijke behandeling' en 'loontransparantie' | Vlaanderen.be; VLAAMS MENSENRECHTENINSTITUUT, *Advies inzake het voorontwerp van decreet over beloningstransparantie en maatregelen voor een gelijke beloning*, <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties/advies-inzake-het-voorontwerp-van-decreet-over-beloningstransparantie-en-maatregelen>. Zie intussen ook Beslissing Vlaamse Regering 13 maart 2026, Vlaams Mensenrechteninstituut (Vlaams Mensenrechteninstituut) en decreet gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid: omzetting Europese richtlijnen 'minimumnormen organen voor gelijke behandeling' en 'loontransparantie', <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/vlaams-mensenrechteninstituut-vmri-en-decreet-gelijkekansen-en-gelijkebehandelingsbeleid-omzetting-europese-richtlijnen-minimumnormen-organen-voor-gelijke-behandeling-en-loontransparantie> met ook het advies van het Vlaams Mensenrechteninstituut.

¹¹⁴ Die heeft tot doel minderjarigen te beschermen door de toegang tot inhoud die 'genderidentiteiten die niet overeenkomen met het bij de geboorte toegewezen geslacht, geslachtsverandering of homoseksualiteit' afbeeldt of promoot, te verbieden of te beperken.

¹¹⁵ Advies advocaat-generaal Capeta, 5 juni 2025, nr. C-769/22, *Commissie/Hongarije*.

¹¹⁶ HvJ 25 november 2025, nr. C-713/23, *Trojan & Trojan*.

¹¹⁷ EHRM 7 januari 2025, nr. 59180/15, *Minasyan e.a./Armenië*.

4.6 De ruimte voor het middenveld

In 2025 ontving het Vlaams Mensenrechteninstituut via verschillende kanalen een aanzienlijk aantal signalen over bepaalde evoluties met betrekking tot de ruimte voor middenveldorganisaties in Vlaanderen. Deze signalen bereikten het instituut onder meer via de *Werkgroep Middenveld* en via meldingen bij de eerstelijnsdienst. Daarbij werd gewezen op de potentiële impact van recente en geplande beleidsinitiatieven op het functioneren van middenveldorganisaties, onder meer met betrekking tot hun werking, hun financiële autonomie en hun rol als kritische maatschappelijke actor. De bezorgdheden die vanuit het middenveld worden gesignaleerd en die ook naar voren komen in de ontvangen meldingen, vormen voor het instituut een belangrijk aandachtspunt. Verschillende van deze ontwikkelingen zullen door het instituut verder worden opgevolgd en maken mogelijk ook het voorwerp uit van nadere analyse en adviesverlening.

Deze signalen moeten worden begrepen tegen de achtergrond van het historisch gegroeide en diverse middenveld in Vlaanderen. Vlaanderen kent een uitgebreid netwerk van verenigingen en organisaties die actief zijn op sociaal, cultureel, ecologisch, mensenrechtelijk en maatschappelijk vlak. Middenveldorganisaties vervullen daarbij verschillende functies, waaronder het organiseren van participatie, het vertegenwoordigen van belangen, het bijdragen aan publieke dienstverlening en het formuleren van kritische standpunten ten aanzien van overheidsbeleid. Deze rol vormt een wezenlijk onderdeel van een pluralistische en democratische rechtsstaat en is nauw verbonden met de uitoefening van verschillende fundamentele rechten, waaronder de vrijheid van vereniging en de vrijheid van meningsuiting.

Tegen deze achtergrond verdienen een aantal recente beleidsinitiatieven bijzondere aandacht vanuit mensenrechtelijk perspectief. In dit rapport worden drie initiatieven kort toegelicht die, gelet op de signalen die het instituut heeft ontvangen, relevante aandachtspunten oproepen met betrekking tot hun mogelijke impact op de ruimte voor het middenveld.

Op 18 december werd het programmadecreet bij de begroting 2026 aangenomen door het Vlaams parlement en op 30 december gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Artikel 50 van dit decreet voegt een artikel 75/1 toe aan de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën.¹¹⁸ Dit artikel bepaalt dat *“Juridische kosten die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met het aanspannen van gerechtelijke of administratieve procedures tegen de Vlaamse deelstaatoverheid, komen niet in aanmerking als subsidiabele kosten”*.¹¹⁹ Deze bepaling houdt in dat gesubsidieerde organisaties hun subsidies niet langer mogen aanwenden voor het voeren van juridische procedures tegen de Vlaamse overheid. Hoewel het decreet formeel geen verbod op procederen als zodanig inhoudt, kan deze bepaling een afschrikkend effect (chilling effect) hebben op organisaties die via juridische weg beleidsbeslissingen willen aanvechten of fundamentele rechten willen doen gelden. De Raad van State, afdeling wetgeving was in een advies bijzonder kritisch over deze bepaling waarbij het, onder anderen, verwees naar het effect van de bepaling op het recht op toegang tot een rechter en het discriminatieverbod.¹²⁰

¹¹⁸ Programmadecreet 19 december 2025 bij de begroting 2026 van, Vlaamse Overheid, https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2025/12/30_1.pdf#page=897.

¹¹⁹ Art. 75/1 Decreet 29 maart 2019 houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031729&datum=&geannoteerd=true&print=false>.

¹²⁰ RvS 13 oktober 2025, nr. 78.299/1-3-16

Op 24 oktober 2025 keurde de Vlaamse regering het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme goed.¹²¹ Het actieplan kondigt een maatregel aan die voorziet in de opname van een bindende clausule in de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën. Deze clausule maakt het mogelijk subsidies te weigeren, te schorsen of definitief in te trekken wanneer organisaties betrokken zouden zijn bij of steun zouden verlenen aan gewelddadig extremisme. Wanneer “concrete vermoedens of signalen” bestaan op basis van objectieve en eenduidige informatie, kan de betrokken administratie, de Inspectie Financiën, bevoegde ministers of de minister van Begroting de Vlaamse verbindingsofficier inschakelen om informatie op te vragen bij onder meer het OCAD of de VSSE. Bij een vermoeden van betrokkenheid kan de bevoegde minister onmiddellijk overgaan tot schorsing van de subsidie, in afwachting van verdere verificatie. Indien het vermoeden bevestigd wordt door informatie van de veiligheidsdiensten, volgt definitieve uitsluiting van steun.¹²² Hoewel het bestrijden van gewelddadig extremisme een legitiem doel is, roept deze maatregel mensenrechtelijke vragen op, onder meer met betrekking tot rechtszekerheid, transparantie, procedurele waarborgen en proportionaliteit.

Verder werd in 2025 beslist over de subsidiëring van organisaties binnen het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Op basis van artikel 30 van het decreet over de subsidiëring van het sociaal-cultureel volwassenenwerk beslist de Vlaamse Regering over de toekenning van werkingssubsidies.¹²³ Hoewel de beoordelingscommissie voor verschillende organisaties een positief inhoudelijk advies had uitgebracht, besliste de Vlaamse regering om hun subsidies te verminderen of volledig stop te zetten.¹²⁴ In een persbericht motiveerde de regering dit door te verwijzen naar het beleid inzake de preventie van radicalisering en extremisme, waarbij werd gesteld dat: “*Middenveldorganisaties die betrokken zijn bij of niet ondubbelzinnig afstand nemen van gewelddadig extremisme of het ondersteunen daarvan, zullen geen Vlaams belastinggeld krijgen.*”¹²⁵ Meer dan zeventig middenveldorganisaties waarschuwden eerder in een open brief over politieke inmenging in subsidiebeslissingen, waarbij de onafhankelijkheid van het middenveld wordt aangetast en de vrijheid van meningsuiting onder druk komt te staan.¹²⁶

¹²¹ Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme, 24 oktober 2025, <https://themis.vlaanderen.be/files/aa7a4820-b09d-11f0-9b44-3797f8128cc9/download?name=VR%202025%202410%20DOC.0990-2%20Vlaams%20actieplan%20Radicalisering%20-%20bijlage.pdf&content-disposition=inline>.

¹²² *Ibid.*

¹²³ Decreet 10 maart 2023 over de subsidiëring van het sociaal-cultureel volwassenenwerk, <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1038228>.

¹²⁴ De lijst met toegekende subsidies kan hier worden gevonden: <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur/sociaal-cultureel-volwassenenwerk/gesubsidieerde-organisaties-sociaal-cultureel-volwassenenwerk>.

¹²⁵ STRUYS J. 'Vlaamse regering snoeit in subsidies van linkse vzw's wegens "gewelddadig extremisme"', *De Standaard* 13 november 2025, <https://www.standaard.be/politiek/vlaamse-regering-snoeit-in-subsidies-van-linkse-vzws-wegens-gewelddadig-extremisme/104667446.html>.

¹²⁶ SAAMO, 'Breed middenveld waarschuwt voor politieke inmenging in subsidiedossiers: "De invulling van de civiele ruimte mag geen pasmunt zijn in politieke onderhandelingen"', 5 november 2025, <https://www.saamo.be/antwerpen/breed-middenveld-waarschuwt-voor-politieke-inmenging-in-subsidiedossiers-de-invulling-van-de-civiele-ruimte-mag-geen-pasmunt-zijn-in-politieke-onderhandelingen/>.

4.7 Menswaardige bestrafing en strafuitvoering

Hoewel het gevangeniswezen in België in hoofdzaak een federale bevoegdheid is, oefent Vlaanderen een belangrijke rol uit in het kader van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en hun re-integratie. Sinds de zesde staatshervorming zijn de gemeenschappen bevoegd voor het welzijn van gedetineerden en voor domeinen zoals onderwijs, psychosociale begeleiding en re-integratietrajecten. Het federale niveau blijft verantwoordelijk voor de veiligheid, het beheer van de gevangenisinfrastructuur en het strafrechtelijk beleid. Vlaanderen is daarnaast actief via onder meer de justitiehuzen en via het beleid inzake sociale hulpverlening, gezondheidszorg en onderwijs in detentie.

De overbevolking in de Belgische gevangenissen blijft toenemen onder de verantwoordelijkheid van de federale overheid. In 2025 werden gemiddeld 13.000 personen vastgehouden, terwijl de capaciteit ongeveer 11.100 plaatsen bedraagt. Verschillende actoren, waaronder de CTRG, de Orde van Vlaamse Balies, vakbonden, gevangenisdirecteuren en de directeur van het gevangeniswezen, trokken in 2025 (opnieuw) aan de alarmbel.¹²⁷ De overbevolking leidt immers tot onmenselijke detentieomstandigheden die in strijd zijn met artikel 3 EVRM. Gedetineerden verblijven vaak met te veel personen cel, met matrassen op de grond, een gebrek aan privacy, en

sanitaire voorzieningen die niet van de leefruimte zijn gescheiden. Daarbovenop komen ongezonde omstandigheden zoals ongedierte en beperkte mogelijkheid om te verluchten in verouderde gebouwen. Het personeelstekort verergert de situatie: de zware werkomstandigheden leiden tot uitval, waardoor het tekort nog toeneemt.¹²⁸ Ook blijft de zorg binnen de gevangenissen ontoereikend.¹²⁹ Deze problematiek is niet uniek voor België. Recente gegevens van het Europees Comité ter voorkoming van foltering (CPT) en de SPACE-statistieken van de Raad van Europa tonen aan verschillende Europese landen kampen met gelijkaardige uitdagingen. Het netwerk van Europese gevangenisdiensten EuroPris publiceerde in december 2025 een overzicht van maatregelen die landen nemen om de overbevolking van gevangenissen te beperken.¹³⁰

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft België eerder veroordeeld voor de onmenselijke detentieomstandigheden veroorzaakt door overbevolking.¹³¹ In juni 2026 zal het Comité van Ministers van de Raad van Europa de situatie opnieuw evalueren. Het CPT bezocht in 2025 vijf Belgische gevangenissen, met bijzondere aandacht voor overbevolking. Dit rapport wordt nog verwacht.¹³² De Raad van Europa publiceerde daarnaast een algemene aanbeveling over de

¹²⁷ Zie bv. CTRG, 'De gevangenissen barsten uit hun voegen', 18 april 2025, https://ctrq.belgium.be/wp-content/uploads/2025/04/PB_De-gevangenissen-barsten-uit-hun-voegen.pdf; MATHILDE STEENBERGEN, Open brief, 16 december 2025, https://justitie.belgium.be/nl/nieuws/persberichten/open_brief_mathilde_steenbergen; LIGA VOOR MENSENRECHTEN, 'De toestand achter de gevangensmuren blijft achteruitgaan, waar wachten we nog op om dit aan te pakken?' 15 juli 2025, <https://mensenrechten.be/nieuwsberichten/de-toestand-achter-de-gevangensmuren-blijft-achteruitgaan-waar-wachten-we->; Verslag van de hoorzittingen over de crisis ten gevolge van de overbevolking in de gevangenissen, 15 april 2025, DOC 56 0848/001, <https://www.dekamer.be/fluwb/pdf/56/0848/56K0848001.pdf>; <https://www.demorgen.be/meningen/de-toestand-achter-de-gevangensmuren-blijft-achteruitgaan-waar-wachten-we-nog-op-om-dit-aan-te-pakken-bf96578f/>; OVB, Bezoek stafhouders onthult schrijnende omstandigheden in gevangenissen, 27 maart 2025, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/het-visitatierecht-voor-stafhouders-bevindingen-van-een-eerste-bezoekronde>; Zie het meest recente rapport van 13 februari 2026: <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/nieuwe-visitatieronde-stafhouders-onthult-toenemende-gevangenisproblematiek>; HEYMANS P., 'Gevangenisdirecteuren schrijven open brief aan minister Verlinden: "Vol is vol, leg maximumaantal gevangenen vast"', VRT NWS 20 maart 2025, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/03/20/open-brief-gevangenisdirecteuren/>; Verslag vergadering Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting, Justitie en Onroerend Erfgoed 18 november 2025, vraag om uitleg over de noodkreet van de gevangenisdirecteuren, <https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1963623/verslag/1964762>.

¹²⁸ CTRG, *Jaarverslag 2024*, s.d., https://ctrq.belgium.be/wp-content/uploads/2025/06/CTRQ_Jaarverslag_2024_NL_Def-1.pdf.

¹²⁹ VERBRUGGE B. en DE RUYCK, W., 'Lichamelijke en geestelijke gezondheidszorg in Belgische gevangenissen: de alarmbel blijft luiden', *Fatik* 2025, nr. 186, 50–62. doi: <https://doi.org/10.21825/fatik.96315>; CTRG, *Jaarverslag 2024*, s.d., 45–46 https://ctrq.belgium.be/wp-content/uploads/2025/06/CTRQ_Jaarverslag_2024_NL_Def-1.pdf; LEESTMANS D., 'Gevangenisarts: "De medische zorg in gevangenissen is ondermaats"', VRT NWS 12 mei 2025, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/05/07/gevangenisarts-de-medische-zorg-in-gevangenissen-is-ondermaats/>; MICHIELS C., 'Artsen eisen dat ministers ingrijpen: "Slechte gezondheidszorg in gevangenissen heeft impact op hele samenleving"', VRT NWS 24 mei 2025, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/05/24/open-brief-gevangenissen-artsen-zorg-verlinden-vandenbroucke/>.

¹³⁰ EUROPRIS, *From challenges to solutions: mapping European strategies on prison overcrowding*, 2025, 29 p, <https://www.euopris.org/wp-content/uploads/2025/12/Mapping-Overcrowding-in-European-Prisons2025.pdf>.

¹³¹ EHRM 25 november 2014, nr. 64682/12, *Vasilescu/België*; EHRM 16 mei 2017, nrs. 37768/13 en 36467/14, *Sylla en Nollomont/België*; EHRM 16 maart 2021, nr. 26404/18, *Pirjoleanu/België*. Het betroffen de gevangenissen Antwerpen en Merksplas, Lantin en Vorst. Ook nationale rechtbanken veroordeelden de Belgische Staat reeds. Zie daarover O. NEDERLANDT en M.-A. BEERNAERT, "L'État belge condamné à agir pour réduire la surpopulation carcérale", *JLMB* 2024, afl. 13, 549–560.

¹³² CPT, 'Council of Europe anti-torture Committee (CPT) carries out a periodic visit to Belgium', 28 mei 2025, <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-cpt-carries-out-a-periodic-visit-to-belgium>.

bevordering van de geestelijke gezondheid van gedetineerden en personen met alternatieve straffen.¹³³ Daarnaast bracht het een hernieuwde versie uit van de *prison standard* rond gezondheidszorg in detentie.¹³⁴

De combinatie van overbevolking, infrastructuurproblemen, personeelstekorten en noodmaatregelen op federaal niveau beperkt de toegang van gedetineerden tot werk, opleiding, culturele en vrijetijdsactiviteiten en gezondheidszorg. Er zijn onvoldoende beambten om gedetineerden van hun cel naar hun activiteit te begeleiden en onvoldoende lokalen om deze te laten plaatsvinden. Hierdoor worden trajecten onderbroken, groeien wachtlijsten aan, vallen opleidingen weg en worden diploma's niet behaald. De huidige situatie bemoeilijkt daardoor de uitvoering van de Vlaamse bevoegdheden, zoals het voorzien van sociale hulpverlening, toeleiding naar werk en onderwijs met het oog op sociale re-integratie.¹³⁵ Niettemin zet het beperkte aanbod in de hulpverlening, de geestelijke gezondheidszorg en de verslavingszorg – dat zich situeert binnen Vlaamse bevoegdheden – deze Vlaamse opdracht eveneens onder druk.¹³⁶ De mogelijkheden om in te zetten op re-integratie en rehabilitatie zijn daardoor uiterst beperkt, hoewel dit essentieel is vanuit een mensenrechtenperspectief en cruciaal is om recidive te voorkomen.¹³⁷ Bovendien leidt de situatie ertoe dat mensen nog meer tijd doorbrengen in een overbevolkte cel.¹³⁸

Ook in deze context moet Vlaanderen inzetten op de re-integratie van gedetineerden en geïnterneerden. De Vlaamse Regering keurde op 14 november 2025 het ontwerp van 'Vlaams strategisch plan ter versterking van de re-integratie van personen in detentie' goed.¹³⁹ Dit plan beoogt een versterkte Vlaamse aanwezigheid in gevangenissen en detentiehuisen via een sterk netwerk met centrale regie, een verbeterde inhoudelijke werking van de hulp- en dienstverlening en een goede voortzetting ervan bij opsluiting, transfer en vrijlating. Het plan focust daarnaast op specifieke doelgroepen, zoals plegers van intrafamiliaal en seksueel geweld, personen met multiproblematieken, jongvolwassenen, veelplegers en geradicaliseerde personen.

Ook het aantal geïnterneerden in Belgische gevangenissen blijft stijgen tot 1077 op 1 januari 2026.¹⁴⁰ Na een lichte daling tussen 2016 en 2018 door de opening van twee FPC's in Antwerpen en Gent en een wijziging van de interneringswet, stijgt het aantal geïnterneerden opnieuw sinds 2019. Ondanks bijkomende initiatieven¹⁴¹ blijft het probleem aanhouden.¹⁴² Naast een tekort aan plaatsen in FPC's is er onder meer een gebrek aan doorstroommogelijkheden naar (forensische) ambulante of residentiële zorginitiatieven, die zich ook op Vlaams niveau bevinden, wat de uitstroom en opvolging bemoeilijkt.¹⁴³

¹³³ Recommendation CM/Rec(2025)2 of the Committee of Ministers to member States regarding the promotion of the mental health of prisoners and probationers and the management of their mental disorders, https://www.coe.int/en/web/prison/all-news/-/asset_publisher/IXaO9GkWnfwJ/content/new-recommendation-to-protect-mental-health-of-prisoners-and-probationers.

¹³⁴ CPT, *Health Care in Prison*, PRISON STANDARD CPT/Inf (2025) 37, <https://rm.coe.int/488029ad0b>.

¹³⁵ CTRG, *Jaarverslag 2024*, s.d. 45-46, https://ctrq.belgium.be/wp-content/uploads/2025/06/CTRG_Jaarverslag_2024_NL_Def-1.pdf; Verslag vergadering Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting, Justitie en Onroerend Erfgoed 18 november 2025, vraag om uitleg over de noodkreet van de gevangenisdirecteurs, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1963623/verslag/1964762>

¹³⁶ Zie bv. Verslag vergadering Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen 3 juni 2025, vraag om uitleg over het ontoreikende zorgaanbod in de justitiehuisen, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1910983/verslag/1914297>.

¹³⁷ Zie bv. Preamble, Rule 6, 72.3 en 83.c Recommendation Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules; Zie daarover VANDENNIEUWENHUYSEN E., *De (rechts)positie van de vreemdeling in de strafrechtsketen*, Intersentia, 2025, 895-902.

¹³⁸ *Ibid.*

¹³⁹ Vlaams strategisch plan ter versterking van de re-integratie van personen in detentie 2025-2030, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/ontwerp-van-vlaams-strategisch-plan-ter-versterking-van-de-re-integratie-van-personen-in-detentie>.

¹⁴⁰ Cijfers DG EPI, 1 januari 2026.

¹⁴¹ Er werden plannen gemaakt tot het uitbreiden van capaciteit van bestaande forensische voorzieningen en het oprichten van nieuwe voorzieningen. Daarnaast werden zorgteams in de gevangenissen waar geïnterneerden verblijven werden uitgebreid en extra plaatsen in (forensische) psychiatrische zorgvoorzieningen werden gecreëerd. Ook werden van coördinerende functies op het niveau van de kamers voor bescherming van de maatschappij gecreëerd. Ook werd ingezet op zorgtrajecten en mobiele teams. Zie voor een overzicht: Communication de la Belgique concernant les groupes d'affaires L.B. c. Belgique (requête n° 22831/08) et W.D. c. Belgique (requête n° 73548/13), Actieplan, 18 december 2025, 1553ste vergadering, 15 e.v., [https://hudoc.exec.coe.int/#{%22execidentifieer%22:\[%22DH-DD\(2026\)4F%22\]}](https://hudoc.exec.coe.int/#{%22execidentifieer%22:[%22DH-DD(2026)4F%22]}).

¹⁴² Zie bv. UNIA, CTRG en FIRM, *Mededeling voor het Comité van Ministers van de Raad van Europa betreffende de groep van zaken L.B. en W.D. t. België*, 19 januari 2026, <https://www.unia.be/files/CTRG-Unia-en-FIRM-Mededeling-Rule-9.2-Groep-L.B.-t.-Belgi%C3%AB-met-bijlagen-2026.pdf>.

¹⁴³ *Ibid.* en Vlaams Mensenrechteninstituut, *Rapport Mensenrechten in Vlaanderen: Stand van Zaken 2024*, 28 maart 2025, 12, <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties/rapport-mensenrechten-vlaanderen-stand-van-zaken-2024>; UNIA, *Rapport Internering. Re-integratie van geïnterneerde personen: welke uitdagingen in een rechtstaat?*, Brussel, 2023, 46, www.unia.be/files/Rapport_internerings_NL.pdf.

Dit structurele probleem leidde tot meerdere veroordelingen van België door het EHRM.¹⁴⁴ Gevangenen, met inbegrip van hun psychiatrische annexen of afdelingen, die onder de federalen bevoegdheden vallen, zijn immers onaangepaste voorzieningen voor personen met een geestesstoornis. Zij krijgen er geen gepaste

zorg of behandeling en hebben daardoor geen realistisch vooruitzicht op rehabilitatie. Omdat hun geestestoestand onvoldoende kan verbeteren of er geen noodzakelijk zorgopvolging is, kunnen zij niet vrijgesteld worden. Hierdoor wordt hun recht op vrijheid en menselijke waardigheid geschonden.¹⁵⁴

¹⁴⁴ EHRM 2 oktober 2012, nr. 22831/08, *L.B./België*; EHRM 10 januari 2013, nr. 43653/09, *Dufoort/België*; EHRM 10 januari 2013, nr. 43418/09, *Claes/België*; EHRM 10 januari 2013, nr. 53448/10, *Swennen/België*; EHRM 9 januari 2014, nr. 22283/10, *Lankester/België*; nr. 330/09, *Van Meroye/België*, nr. 43663/09, *Oukili/België*; nr. 43687/09, *Caryn/België*; nr. 43717/09, *Moreels/België*; nr. 43733/09, *Gelaude/België*; nr. 50658/09, *Saadouni/België*; nr. 28785/11, *Plaisier/België*; EHRM 3 februari 2015, nrs. 49484/11 e.a., *Smits e.a./België*; nrs. 49861/12 en 49870/12, *Vander Velde en Soussi/België* en Nederland.

En zie nu opnieuw EHRM 27 augustus 2024, nr. 50058/12, *B.D./België*. EHRM 6 september 2016, nr. 73548/13, *W.D./België*.

¹⁴⁵ *Ibid.*

4.8 Jeugdhulp, kinderopvang en geestelijke gezondheidszorg

In 2025 wezen diverse signalen uit het werkveld op aanhoudende knelpunten binnen de jeugdhulp, de kinderopvang en de geestelijke gezondheidszorg.

In deze sectoren staan beschikbaarheid en toegankelijkheid onder druk door capaciteitstekorten, personeelsschaarste en oplopende wachtlijsten.

Op het vlak jeugdhulp waarschuwden jeugdrechtters en consulenten dat crisisplaatsingen vaak niet mogelijk zijn door een tekort aan beschikbare opvangplaatsen.¹⁴⁶ In de zoektocht naar tijdelijke en veilige alternatieven komen kinderen soms terecht in ziekenhuizen, op afdelingen voor volwassenenpsychiatrie of in gemeenschapsinstellingen, of moeten ze noodgedwongen in de oorspronkelijke crisissituatie blijven. Deze plaatsen zijn doorgaans niet geschikt voor minderjarigen en kunnen ertoe leiden dat problemen verergeren.¹⁴⁷ Volgens het Kinderrechtencommissariaat zijn er niet alleen knelpunten in de crisisopvang, maar botst men ook in de langdurige jeugdhulp op lange wachtlijsten en is dit zelfs bij de vertrouwenscentra kindermishandeling het geval.¹⁴⁸ De overheid moet echter adequate zorg verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken in gebreke blijven en kinderen beschermen tegen lichamelijk of geestelijk geweld, misbruik en verwaarlozing.¹⁴⁹ Ook moet zij voorzien in alternatieve gezinsopvang waar nodig en de rechten op de hoogst mogelijke graad van

gezondheid en op toegang tot gezondheidszorg garanderen.¹⁵⁰

De problematiek binnen de jeugdzorg is niet nieuw. In het verleden waren er al signalen en oproepen.¹⁵¹ De beleidsnota Welzijn benoemt jeugdzorg als een van de vijf prioritaire werven.¹⁵² In dit kader keurde de Vlaamse Regering op 17 oktober 2025 de conceptnota: 'Transparant, toegankelijk, proactief en geïntegreerd: de jeugdhulp van morgen' goed.¹⁵³ Intussen worden enkele initiatieven opgestart, waaronder de voorbereiding van een tool die een overzicht moet bieden van de beschikbare plaatsen in de jeugdzorg. Hoewel de conceptnota positieve punten bevat, uiten verschillende organisaties bezorgdheden over het gebrek aan ambitie, de haalbaarheid van het plan zonder duidelijkheid over concrete acties, voldoende financiering en inzet op het noodzakelijke personeel. Daarnaast is er bezorgdheid over bepaalde beleidslijnen,¹⁵⁴ waaronder het plan om het toepassingsgebied van de jeugdhulp uit te breiden naar het ongeboren kind en de aanstaande ouders. De Vrouwenraad en Rosa vzw stellen dat een dergelijke gerechtelijke maatregel sterk kan ingrijpen op de psychische en fysieke integriteit van de zwangere persoon, evenals op diens recht op privéleven en autonomie. Zij vrezen dat sommige zwangere vrouwen hierdoor geen zorg zullen opzoeken. Tegelijk benadrukken ze dat vooral het toegankelijk aanbod voor kwetsbare zwangere

¹⁴⁶ Zie ook Red., 'Plaatsgebrek in jeugdzorg treft 4 op de 10 crisismeldingen: 'We stevenen af op het failliet van de rechtsstaat'', De Morgen 20 november 2025, <https://www.demorgen.be/snelnieuws/plaatsgebrek-in-jeugdzorg-treft-4-op-de-10-crisismeldingen-we-stevenen-af-op-het-failliet-van-de-rechtsstaat-b1462342/>; VERHAEGE L., 'Meer meldingen van verontrustende thuissituaties, maar plaatstekort blijft aanhouden', VRT NWS 13 juni 2025, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/06/02/meer-en-meer-melding-van-verontrustende-situaties-bij-kinderen-e/>.

¹⁴⁷ Zie bv. KRC, *Rechten op de drempel. Jaarverslag 2024-2025*, 35-37; <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/79593>; KRC, *Advies 'Een ziekenhuis is geen thuis'*, 17 november 2025, https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-11/Advies_2025_2026_06_Een%20ziekenhuis%20is%20geen%20thuis.pdf.

¹⁴⁸ KRC, *Rechten op de drempel. Jaarverslag 2024-2025*, 37-39; <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/79593>.

¹⁴⁹ Art. 3, § 2 en 19 Kinderrechtenverdrag.

¹⁵⁰ Art. 20 resp. 24 Kinderrechtenverdrag.

¹⁵¹ Cijfers van Opgroeien tonen ook dat het aantal jongeren dat op hulp wacht elk jaar stijgt: <https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/aanvragen-crisisjeugdhulp-en-niet-rechtstreeks-toegankelijke-jeugdhulp/cijfers-op-maat>; KRC, *Het wachten moe. Jaarverslag 2020-2021*, 5 e.v., https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/krc_jaarverslag_2020_2021_lr_def-interactief.pdf; https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/krc_jaarverslag_2020_2021_lr_def-interactief.pdf; KRC, *Code zwart voor mentaal welzijn*, 17 januari 2022, https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/advies_2021_2022_12_code_zwart_voor_mentaal_welzijn.pdf.

¹⁵² Beleidsnota 2024-2029. Welzijn, volksgezondheid, gezin en armoedebestrijding, <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70845>.

¹⁵³ Conceptnota: 'Transparant, toegankelijk, proactief en geïntegreerd: de jeugdhulp van morgen', Vlaamse Regering 17 oktober 2025, VR 2025 1710 MED.0398/1, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/conceptnota-transparant-toegankelijk-proactief-en-geïntegreerd-de-jeugdhulp-van-morgen>.

¹⁵⁴ CACHET VZW, 'De jeugdhulp van morgen? Ga voor vertrouwen, nabijheid en echte kansen', s.d., <https://cachetvzw.be/nl/nieuws/de-jeugdhulp-van-morgen>; VLAAMSE RAAD WGV, *Advies over de conceptnota 'De jeugdhulp van morgen'*, 18 december 2025, 17 p, <https://www.vlaamseraadwvg.be/vlarwvg/publicatie/advies-over-conceptnota-jeugdhulp-morgen>. Zie ook de open brief van meer dan 700 mensen en organisaties binnen de jeugdhulp: <https://sociaal.net/opinie/jeugdhulp-trekt-aan-de-alarmbel/>, waarin men de sterke focus op controle en beheersing hekelt, in plaats van in te zetten op vertrouwen, samenwerking en personeel; https://www.vlaamseraadwvg.be/sites/default/files/documenten/VlaamseRaadWVG_KGJW_20251217_ConceptnotaJeugdhulp_ADV.pdf; KRC, *Advies bij het plan "Naar de jeugdhulp van morgen"*, 23 januari 2026, https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2026-01/Advies_2025_2026_10_Naar%20de%20jeugdhulp%20van%20morgen_0.pdf.

personen moet worden versterkt worden.¹⁵⁵ Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt echter dat kinderrechten en moederrechten niet tegenover elkaar staan en dat gerechtelijke maatregelen gezinnen net kunnen ondersteunen die anders niet bereikt zouden worden via vrijwillige hulpverlening.¹⁵⁶

In 2025 werd gewerkt aan de regelgevende en praktische voorbereiding van de overheveling van de gemeenschapsinstellingen van het Agentschap Opgroeien naar het Agentschap Justitie en Handhaving. Deze overdracht werd van kracht op 1 januari 2026.¹⁵⁷ Tijdens het wetgevende proces werden bezorgdheden geuit, onder meer door het Kinderrechtencommissariaat, dat vreest voor een paradigmashift van een welzijnslogica naar een justitiële logica en een verdere verkokering. Daarnaast wijst het erop dat het essentieel is kinderrechten centraal te stellen, een child-friendly justice te waarborgen en detentie enkel als laatste middel toe te passen.¹⁵⁸

Ook het tekort aan kinderopvangplaatsen in Vlaanderen blijft actueel.¹⁵⁹ Hierdoor komt het recht van kinderen op kwaliteitsvolle zorg en een toereikende levensstandaard onder druk te staan.¹⁶⁰

Het Kinderrechtenverdrag verplicht staten om ouders te ondersteunen bij hun opvoedingstaak, onder meer door voldoende kinderopvang voor werkende ouders te voorzien.¹⁶¹ Toch staan heel wat ouders lange tijd op wachtlijsten, waardoor ze periodes zonder opvang moeten overbruggen. Op 4 april 2025 werd de conceptnota 'Plan Kinderopvang 2025-2029' aan de Vlaamse regering voorgelegd. Het plan voorziet bijkomende investeringen voor extra opvangplaatsen, bijkomend personeel en meer betaalbare opvang.¹⁶² Tegen 2029 zouden 10.000 bijkomende plaatsen worden gecreëerd. Dit komt neer op ongeveer een derde van het aantal plaatsen dat volgens de sector en experts nodig is tegen 2034.¹⁶³ Daarnaast bestaan er bezorgdheden over de haalbaarheid van het plan, onder meer door de personeelstekorten.¹⁶⁴ Verder blijft de kwaliteit van de zorg primordiaal. De cijfers tonen aan dat de uitbreiding tijd vraagt: in de eerste negen maanden van 2025 kwamen er slechts acht kinderopvangplaatsen bij.¹⁶⁵ Een eerste oproep voor inkomensgerelateerde plaatsen in de kindervang vond plaats in 2025. Van de 11.000 aangevraagde plaatsen werden er 3.936 goedgekeurd. Daarvan zouden er in 2026 en 2027 1.600 worden gerealiseerd.¹⁶⁶

¹⁵⁵ VROUWENRAAD, *Prenatale rechtsbescherming - Juridische grenzen en maatschappelijke risico's*, 2025, <https://vrouwenraad.be/wp-content/uploads/2025/10/Dossier-prenatale-rechtsbescherming-Vrouwenraad.pdf>; ROSA VZW, 'Zelfbeschikking bij zwangeren onder druk', 20 november 2025, <https://rosavzw.be/nl/nieuwsbrieven/pers-pectief/edities-2025/20-11-vrouw-versus-baby>.

¹⁵⁶ KRC, 'Kinderrechten en vrouwenrechten staan niet tegenover elkaar', 27 oktober 2025, <https://www.kinderrechten.be/nieuws/kinderrechten-en-vrouwenrechten-staan-niet-tegenover-elkaar>. Zie een ouder advies KRC, *Bescherming van ongeboren kinderen*, 8 juni 2021, <https://www.kinderrechten.be/advies/bescherming-van-ongeboren-kinderen>.

¹⁵⁷ Decreet 19 december 2025 over de overdracht van de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum aan het Agentschap Justitie en Handhaving en tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, <https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/api2.pl?lg=nl&pd=2025-12-31&numac=2025009893>.

¹⁵⁸ KRC, *Komt het tot een overheveling van GI's? Stel kinderrechten centraal*, 17 september 2025, https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-09/Advies_2025_2026_02_Resolutie%20over%20de%20geplande%20overheveling%20van%20de%20gemeenschapsinstellingen.pdf; Zie ook KEKI, *Beleidsadvies. Overheveling jeugddelinquentiebeleid: impact op kinderrechten*, 2025, <https://wikiltegexcgilwnkmfm.supabase.co/storage/v1/object/public/content-attachments/640517f1-672d-46c7-b595-d52907be1e0b/014971833385980748.pdf>.

¹⁵⁹ Zie daarover eerder: Vlaams Mensenrechteninstituut, *Reactie beleidsnota welzijn, volksgezondheid, gezin en armoedebestrijding 2024-2029*, 19 mei 2025, <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties/reactie-beleidsnota-welzijn-volksgezondheid-gezin-en-armoedebestrijding-2024-2029>.

¹⁶⁰ Zie over kwaliteitsvolle zorg en een toereikende levensstandaard bv. art. 3, tweede lid, art. 18, tweede lid, art. 24 en art. 27 Kinderrechtenverdrag.

¹⁶¹ Art. 18 Kinderrechtenverdrag.

¹⁶² Conceptnota: "Plan kinderopvang 2025-2029"; Vlaamse Regering 4 april 2025, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/conceptnota-plan-kinderopvang-2025-2029>.

¹⁶³ Toekomstgroep kinderopvang, *Een toekomstplan voor de Vlaamse Kinderopvang*, 14 maart 2024, 20, www.opgroeien.be/sites/default/files/documenten/een-toekomstplan-voor-de-vlaamse-kinderopvang.pdf.

¹⁶⁴ VVSG, 'Masterplan kinderopvang: nieuwe maatregelen voor de gezinsopvang', 8 juli 2025, <https://www.vvsg.be/nieuwsoverzicht/masterplan-kinderopvang-nieuwe-maatregelen-voor-de-gezinsopvang>.

¹⁶⁵ WILLEMS A., 'Vlaanderen telt amper 8 kinderopvangplaatsen extra na 9 maanden: "Beloften worden gebroken"', *VRT NWS* 30 januari 2026, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2026/01/29/extra-kinderopvangplaatsen-in-vlaanderen-cijfers-opgroeien/>.

¹⁶⁶ *Ibid.*; Parl. Vr. nr. 247 van LISE VANDECASTEELE van 28 november 2025; Verslag Vergadering Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen 13 januari 2026, vraag om uitleg over de uitbreiding van het aantal plaatsen in de kinderopvang, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1978394/verslag/1983077>.

Wat de voorrangsregels voor werkende ouders betreft, oordeelde het Grondwettelijk Hof dat deze regels in strijd zijn met het verbod op discriminatie.¹⁶⁷ Volgens de verzoekers worden vooral personen die deeltijds werken benadeeld, waaronder veel vrouwen, zorgouders, mensen in armoede, personen met een migratieachtergrond, mensen met een chronische ziekte, een handicap of mensen die in de zorgsector werken. Het Hof oordeelde dat het niet redelijk is om gezinnen die minstens 4/5de werken, een dagopleiding volgen met het oog op werk, of beide combineren, altijd absolute voorrang te geven. De wettelijke bepaling dat kinderopvanginitiatieven maximaal 10% van de plaatsen per locatie kunnen vrijhouden voor uitzonderingen in het belang van het kind of om gezondheids- of welzijnsredenen, biedt volgens het Hof onvoldoende waarborgen.¹⁶⁸ De eerdere voorrangsregels zijn opnieuw van kracht.

Ten slotte blijft de geestelijke gezondheidszorg in Vlaanderen onder druk staan. In 2025 kwamen talrijke signalen binnen over lange wachttijden. Zo wachten mensen gemiddeld ruim 80 dagen op gespecialiseerde hulp, tussen aanmelding en de start van therapie bij een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG).¹⁶⁹ Tijdens de wachttijd kunnen psychische problemen verslechteren of escaleren. Daarnaast werkt dit ongelijkheid van zorg in de hand. De beleidsnota Welzijn schuift mentaal welzijn wel naar voren als een van de vijf prioritaire domeinen, met de belofte van betaalbare, goede en toegankelijke zorg voor iedereen.¹⁷⁰ Daarnaast wordt ingezet op een systematisch registratie- en monitoringsmechanisme om beter zicht te krijgen op de wachttijden binnen de geestelijke gezondheidszorg.¹⁷¹

¹⁶⁷ GwH 30 april 2025, nr. 72/2025, <https://nl.const-court.be/public/n/2025/2025-072n.pdf>.

¹⁶⁸ *Ibid.*

¹⁶⁹ Verslag vergadering Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen, 18 maart 2025, vraag om uitleg over de enorme regionale verschillen in de wachttijden bij de centra voor geestelijke gezondheidszorg, <https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1874209/verslag/1882573>; Parl. Vr. nr. 382 van SUZY WOUTERS van 12 februari 2025; CGG's – Wachttijden, <https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1867900>; CGG, 'Grote regionale verschillen in behandeling van plegers seksueel geweld leggen nijpend tekort aan middelen bloot', 5 maart 2025, <https://www.centrageestelijkegezondheidszorg.be/nieuws/grote-regionale-verschillen-behandeling-van-plegers-seksueel-geweld-leggen-nijpend-tekort>.

¹⁷⁰ Beleidsnota 2024-2029. Welzijn, volksgezondheid, gezin en armoedebestrijding, 5, <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70845>.

¹⁷¹ *Ibid.* en Parl. Vr. nr. 561 van IMMANUEL DE REUSE van 20 maart 2025.

5. Appendix

Tabel A1: Dossiers waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar aantal geregistreerde beleidsdomeinen

Aantal beleidsdomeinen	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
1	293 (92%)	631 (91%)	684 (93%)	51 (88%)	133 (81%)	163 (83%)
2	23 (7%)	58 (8%)	35 (5%)	7 (12%)	24 (15%)	29 (15%)
> 2	2 (0,6%)	4 (0,6%)	13 (2%)	0 (0%)	7 (4%)	4 (2%)
Totaal	318	693	732	58	164	196

Tabel A2: Ontvankelijke dossiers waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar beleidsdomein

Beleidsdomein	Discriminatieklacht			Melding van andere mensenrechtenschending		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Onderwijs	120 (42%)	194 (32%)	231 (40%)	8 (36%)	23 (25%)	21 (14%)
Wonen	62 (22%)	130 (21%)	116 (20%)	5 (23%)	22 (24%)	33 (23%)
Werk	17 (6%)	64 (11%)	52 (9%)	2 (9%)	4 (4%)	4 (3%)
Mobiliteit en openbaar vervoer	16 (6%)	37 (6%)	49 (8%)	0 (0%)	2 (2%)	10 (7%)
Welzijn, gezin en gezondheid	16 (6%)	57 (9%)	35 (6%)	5 (23%)	32 (35%)	38 (26%)
Sport	20 (7%)	39 (6%)	32 (6%)	0 (0%)	6 (7%)	3 (2%)
Cultuur	14 (5%)	14 (2%)	25 (4%)	0 (0%)	2 (2%)	2 (1%)
Toerisme	8 (3%)	16 (3%)	18 (3%)	1 (5%)	1 (1%)	0 (0%)
Bestuur	0 (0%)	0 (0%)	15 (3%)	0 (0%)	0 (0%)	3 (2%)
Ruimtelijke ordening en stedenbouw	6 (2%)	19 (3%)	14 (2%)	0 (0%)	1 (1%)	2 (1%)
Media	0 (0%)	0 (0%)	4 (0,7%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Justitie	0 (0%)	0 (0%)	2 (0,3%)	0 (0%)	0 (0%)	18 (12%)
Natuur milieu en landbouw	0 (0%)	0 (0%)	2 (0,3%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Economie en financiën	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,2%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Integratie en inburgering	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,2%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Buitenlands beleid	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Jeugd	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Ander	36 (12%)	90 (15%)	43 (7%)	4 (18%)	21 (23%)	34 (23%)
N	288	605	578	22	91	146

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang van discriminatie en mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

Tabel A3: Ontvankelijke klachten waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar beleidsdomein en plaats van schending (2023-2025)

Beleidsdomein	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Grootsteden en centrumsteden	Gemeenten met economische aantrekkings	Verstedelijkte gemeenten	Woongemeenten	Landelijke gemeenten	Kustgemeenten
Onderwijs	25	132	70	70	31	6	3
Wonen	3	100	50	17	21	11	4
Werk	6	34	17	7	9	2	0
Mobiliteit en openbaar vervoer	3	37	8	2	5	3	2
Welzijn, gezin en gezondheid	2	26	11	9	10	3	1
Sport	2	19	19	5	10	4	2
Cultuur	2	18	9	2	1	4	1
Toerisme	2	15	4	3	3	1	3
Bestuur	0	5	2	3	4	0	0
Ruimtelijke ordening en stedenbouw	1	18	6	6	1	2	2
Justitie	0	1	1	0	0	0	0
Natuur milieu en landbouw	0	0	1	0	0	0	0
Integratie en inburgering	0	0	0	1	0	0	0
Ander	0	38	28	14	10	2	8
N	34	399	215	126	100	34	24

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang en geografische spreiding van discriminatie in Vlaanderen.

Tabel A4: Ontvankelijke meldingen waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar beleidsdomein en plaats van schending (2023-2025)

Beleidsdomein	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Grootsteden en centrumsteden	Gemeenten met economische aantrekkings	Verstedelijkte gemeenten	Woongemeenten	Landelijke gemeenten	Kustgemeenten
Onderwijs	2	15	7	2	4	1	0
Wonen	0	24	5	4	7	1	0
Werk	1	3	1	0	1	0	0
Mobiliteit en openbaar vervoer	0	3	3	0	0	0	0
Welzijn, gezin en gezondheid	1	20	7	4	9	1	2
Sport	0	3	3	0	0	0	1
Cultuur	0	1	1	1	0	0	0
Toerisme	0	1	1	0	0	0	0
Bestuur	0	0	3	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening en stedenbouw	0	1	0	0	0	0	1
Justitie	0	7	1	0	0	1	0
Natuur milieu en landbouw	0	0	1	0	0	0	0
Integratie en inburgering	0	0	0	0	0	0	0
Ander	1	11	8	1	5	0	3
N	4	73	35	10	18	2	4

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang en geografische spreiding van mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

Tabel A5: Ontvankelijke klachten waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar aantal discriminatiegronden

Aantal discriminatiegronden	2023	2024	2025
1	199 (69%)	338 (56%)	416 (72%)
2	50 (17%)	141 (23%)	107 (19%)
> 2	39 (14%)	126 (21%)	55 (10%)
Totaal	288	605	578

Tabel A6: Ontvankelijke klachten waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar discriminatiegrond en plaats van schending (2023-2025)

Discriminatiegrond	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Grootsteden en centrumsteden	Gemeenten met economische aantrekkingskracht	Verstedelijkte gemeenten	Woongemeenten	Landelijke gemeenten	Kustgemeenten
Handicap	15	156	78	38	43	13	14
Raciale en etnische kenmerken en nationaliteit	15	147	80	31	40	13	7
Gezondheidstoestand	11	75	38	21	14	8	7
Geloof of levensbeschouwing	6	36	28	51	7	3	0
Vermogen	0	46	18	5	6	2	3
Geslacht of gender	1	30	13	4	8	2	0
Fysieke of genetische eigenschap	4	43	21	13	5	5	4
Leeftijd	1	23	11	4	3	6	3
Sociale positie	2	42	13	4	6	0	2
Burgerlijke staat	0	16	11	0	4	2	2
Taal	0	16	6	1	4	0	1
Politieke overtuiging	0	4	2	0	1	1	0
Seksuele oriëntatie	1	7	4	2	1	0	1
Syndicale overtuiging	0	1	2	0	0	1	0
Geboorte	0	0	0	0	1	1	0
Gezinsverantwoordelijkheden	0	0	0	0	1	0	0
Ander	2	11	10	1	3	0	0
N	34	399	215	126	100	34	24

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang en geografische spreiding van discriminatie in Vlaanderen.

Tabel A7: Ontvankelijke klachten waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar aantal vormen van discriminatie

Aantal vormen van discriminatie	2023	2024	2025
1	257 (89%)	485 (80%)	493 (85%)
2	31 (11%)	111 (18%)	82 (14%)
> 2	0 (0%)	9 (1%)	3 (0,5%)
Totaal	288	605	578

Tabel A8: Ontvankelijke klachten waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar vorm van discriminatie en plaats van schending (2023-2025)

Vorm van discriminatie	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Grootsteden en centrumsteden	Gemeenten met economische aantrekkingskracht	Verstedelijkte gemeenten	Woongemeenten	Landelijke gemeenten	Kustgemeenten
Directe discriminatie	12	149	91	68	38	14	6
Weigering van redelijke aanpassingen	14	104	57	25	34	9	9
Indirecte discriminatie	1	65	32	19	12	10	3
(Seksuele) intimidatie	8	57	23	26	18	2	2
Opdracht geven tot discriminatie	0	1	0	1	0	0	1
Discriminatie (ongespecificeerd)	6	94	55	22	20	8	6
N	34	399	215	126	100	34	24

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang en geografische spreiding van discriminatie in Vlaanderen.

Tabel A9: Ontvankelijke meldingen waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar aantal geschonden mensenrechten

Aantal geschonden mensenrechten	2023	2024	2025
1	17 (77%)	63 (69%)	104 (71%)
2	4 (18%)	21 (23%)	31 (21%)
> 2	1 (5%)	7 (8%)	11 (8%)
Totaal	22	91	146

Tabel A10: Ontvankelijke meldingen waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd is naar geschonden mensenrecht en plaats van schending (2023-2025)

Geschonden mensenrecht	Brussels Gewest	Hoofdstedelijk Gewest	Grootsteden en centrumsteden	Gemeenten met economische aantrekkingskracht	Verstedelijkte gemeenten	Woongemeenten	Landelijke gemeenten	Kustgemeenten
Recht op een menswaardig leven	1		26	11	2	10	0	1
Recht op gezinsleven en familieleven	0		12	4	2	6	1	2
Verbod op discriminatie	0		18	11	4	3	0	0
Recht op behoorlijke huisvesting	0		5	1	1	1	1	0
Recht op onderwijs	0		12	3	0	1	0	0
Recht op privacy en eerbiediging van het privé-leven	0		4	1	1	4	0	0
Recht op autonomie van de persoon	0		2	1	0	0	1	0
Recht op een eerlijk proces	0		1	3	0	0	0	1
Recht op vrijheid en veiligheid	0		6	3	0	1	0	1
Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst	2		1	2	1	0	0	0
Vrijheid van meningen en meningsuiting	1		2	1	0	1	0	0
Verbod van folteringen of onmenselijke of vernederende behandelingen	0		1	0	0	1	0	0
Recht op arbeid	1		0	1	0	0	0	0
Recht op eigendom	0		1	0	1	0	0	0
Recht op leven	0		0	0	0	2	0	0
Culturele rechten	0		0	0	1	0	0	0
Ander	0		12	2	1	1	0	2
N	4		73	35	10	18	2	4

Let op: deze cijfers laten geen conclusies toe over de werkelijke omvang en geografische spreiding van mensenrechtenschendingen in Vlaanderen.

Vlaams
Mensenrechten
Instituut

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

David Stevens

Directeur

Vormgeving

Michel Wouters

Corporate Cannibal

Druk

Albe De Coker

Uitgebracht in maart 2026

Deze stand van zaken is digitaal te raadplegen via

vlaamsmensenrechteninstituut.be/publicaties.

Een gedrukte versie kan op vraag.

Vlaams Mensenrechteninstituut

Hoofdzetel: Belpairegebouw, Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel

Postadres: Consciencegebouw, Koning Albert II-laan 15, bus 576, 1210 Brussel

contact@vmri.be

www.vlaamsmensenrechteninstituut.be